

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA

LAG-a ZA RAZDOBLJE 2023. – 2027.

1. Izmjena LRS, prosinac 2024.

LOKALNA AKCIJSKA GRUPA
SJEVERNA ISTRA
GRUPPO DI AZIONE LOCALE
ISTRIA SETTENTRIONALE

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
Podmjera 19.1. "Pripremna pomoć" unutar Mjere 19
LAG "Sjeverna Istra"

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA

Udio sufinanciranja 90% EU, 10% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja

SADRŽAJ

UVOD.....	4
1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA (LRS)	5
1.1. Osnovne zemljopisne značajke područja LAG-a	5
1.1.1. Područje LAG-a	5
Tablica 1: Osnovni podaci o LAG-u	8
1.1.2. Geomorfološke i klimatske karakteristike na području LAG-a.....	8
1.1.3. Kulturna, povijesna i prirodna baština na području LAG-a	9
Tablica 2: Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a	12
Tablica 3: Zaštićeni prirodni lokaliteti na području LAG-a	14
Slika 3: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a	15
1.1.4. Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a	15
Tablica 4: Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a	16
1.1.5. Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a.....	17
Tablica 5: Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a.....	18
1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a.....	19
Tablica 6: Osnovni razvojni pokazatelji LAG područja.....	21
Tablica 7: Broj osoba zaposlenih u pravnim osobama po djelatnosti (NKD 2007) u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a.....	22
Tablica 8: Poduzetnici u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a.....	22
Tablica 9: Obrti u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	23
Tablica 10: Struktura poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a	24
Tablica 11: Veličina poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a	24
Tablica 12: Poljoprivredne i šumske površine na području LAG-a	25
Tablica 13: Brojno stanje stoke na području LAG-a.....	26
Tablica 14: Dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	27
Tablica 15: Dobna struktura nezaposlenih na području LAG-a	28
Tablica 16: Dobna struktura zaposlenih na području LAG-a.....	29
1.3. Demografske značajke područja LAG-a	30
Tablica 17: Natalitet, mortalitet i vitalni indeks na području LAG-a.....	31
Tablica 18: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a	32
2. REZULTATI PROVEDBE LRS U RAZDOBLJU 2014. – 2022.....	34
Tablica 19: Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. – 2022. i provedbe drugih projekata	34

3. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS-a	36
3.1. Opis partnerstva.....	36
Tablica 20: Članovi LAG-a (Skupština LAG-a)	37
Tablica 21: Tijelo LAG-a nadležno za donošenje odluka koje su vezane za sadržaj i provedbu LRS : Skupština LAG-a	37
Tablica 22: Tijelo LAG nadležno za odabir projekata na LAG natječaju: Upravni odbor LAG-a	37
3.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRS.....	37
Tablica 23: Događaji i sudionici tijekom izrade LRS	39
4. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA.....	40
4.1. Rezultati analize stanja područja na temelju SWOT analize.....	40
Tablica 24: SWOT analiza LAG-a	40
5. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I INTERVENCIJE LRS.....	45
5.1. Prikaz potreba područja LAG-a.....	45
Tablica 25: Potrebe LAG područja.....	46
5.2. Opis općih i specifičnih ciljeva LRS	48
Tablica 26: Opći i specifični ciljevi LRS	48
5.3. Opis intervencija LRS uključujući projekte suradnje.....	51
Tablica 27: Intervencije u LRS.....	51
Tablica 28: Projekti suradnje.....	53
Tablica 29: Opis intervencija.....	54
5.4. Opis procesa odabira projekata na natječajima LAG-a	71
5.5. Usklađenost LRS sa ZPP-om	73
Tablica 30: Usklađenost LRS sa SP ZPP	73
6. KAPACITET LAG-a ZA PROVEDBU LRS	73
6.1. Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbom LRS.....	73
Tablica 31: Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbu LRS.....	74
6.2. Opis praćenja (monitoringa) i procjene (evaluacije) provedbe LRS	74
Tablica 32: Plan pokazatelja – pokazatelji rezultata ZPP.....	77
7. FINANCIJSKI I AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS	79
7.1. Financijski plan provedbe LRS	79
Tablica 33: Financijski plan provedbe LRS	80
7.2. Akcijski plan provedbe LRS	81
Tablica 34: Akcijski plan provedbe LRS	81
PRILOZI.....	82

UVOD

Lokalna akcijska grupa (LAG) Sjeverna Istra osnovana je 20. srpnja 2012. godine i obuhvaća 11 jedinica lokalne samouprave. LAG „Sjeverna Istra“ jedan je od četiri LAG-a na području Istarske županije. LAG je partnerstvo multisektorskih razvojnih dionika koje, svojim radom, doprinosi jačanju kapaciteta te širenju LEADER/CLLD načela i metodologije u integralnom razvoju područja djelovanja uz međusektorsko povezivanje, razmjenu iskustava, kao i javno zagovaranje interesa lokalnih dionika, predstavnika javnih i privatnih lokalnih socioekonomskih interesa odnosno predstavnika javnog, civilnog i gospodarskog sektora. Zadaća LAG-a je izrada lokalnih razvojnih strategija te usmjeravanje i praćenje njihove provedbe uključujući korištenje sredstava potpore.

Lokalna razvojna strategija (LRS) LAG-a osnovni je dokument integriranog teritorijalnog razvoja pod vodstvom zajednice LAG-a koji se provodi u svrhu ostvarenja cilja 5. Kohezijske politike Europske unije (EU) „*Europa bliža građanima poticanjem održivog i integriranog razvoja svih vrsta područja i lokalnih inicijativa*“ za programsko razdoblje 2021.-2027. Svrha LRS je i *provedba programa LEADER/CLLD* u okviru Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike EU usmjerena integriranom razvoju ruralnih područja koji vodi lokalna zajednica u programskom razdoblju 2023.-2027. LRS sadrži osnovne smjernice za realizaciju razvojnih intervencija na lokalnoj razini putem projekata koji odgovaraju specifičnim razvojnim potrebama lokalne zajednice i koji, na najbolji način, doprinose integralnom i održivom razvoju područja LAG-a.

Lokalna razvojna strategija izrađena je u skladu sa *Strateškim planom Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. – 2027. (SP ZPP)*, intervencijom 77.06 *Potpore LEADER/CLLD pristupu* te prema *Uputi za izradu intervencija* i *Obrascu za izradu lokalne razvojne strategije LAG-a za razdoblje 2023.-2027.*, dokumentima donesenim od strane Ministarstva poljoprivrede. Također, Lokalna razvojna strategija usklađena je sa *Planom razvoja Istarske županije za razdoblje 2022. do 2027. godine* te *Master planom razvoja turizma Istre za razdoblje 2015.-2025. godine* kao i drugim relevantnim razvojnim dokumentima nadređene regionalne i nacionalne te EU razine.

U pripremi i izradi LRS ključnu ulogu imali su predstavnici dionika iz svih interesnih skupina – gospodarske, civilne i javne odnosno iz gospodarskog, javnog i civilnog sektora. Cijeli proces izrade LRS zasnovan je na partnerskom pristupu i na sedam načela LEADER-a. U provedbi konzultacija sa širokim krugom razvojnih dionika održane su interaktivne radionice, sastanci, konzultacije na kojima su razmijenjene razvojne potrebe kao i dosadašnja iskustva u potpori razvoju područja LAG-a. Za utvrđivanje fokusa intervencija, odnosno njihova obuhvata, provedena je anketa koja je ujedno bila podloga za definiranje razvojnih potreba. Skupština LAG-a Sjeverna Istra je, nakon rasprave i usuglašavanja, na sjednici održanoj 27.09.2023. usvojila Lokalnu razvojnu strategiju za programsko razdoblje 2023.-2027.

1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA (LRS)

1.1. Osnovne zemljopisne značajke područja LAG-a

1.1.1. Područje LAG-a

Područje LAG-a „Sjeverna Istra“ smješteno je u zapadnom dijelu Republike Hrvatske na području Istarske županije. Na zapadu se područje LAG-a naslanja na Jadransko more, na sjeveru graniči sa prostorom Republike Slovenije, dok mu je istočni dio naslonjen na granicu Istarske i Primorsko-goranske županije. Obuhvaća ukupno 196 naselja na površini od 779 km² s ukupno 35.006 stanovnika. Gustoća naseljenosti iznosi 44,93 stanovnika po četvornom kilometru. Na području gradova živi 27.028 (77,21 %), a u općinama 7.978 (22,79%) stanovnika. Područje LAG-a od velikog je interesa za cijelu regiju i Istarsku županiju jer raspolaže izvanrednim turističkim, ali i poljoprivrednim, industrijskim i gospodarskim potencijalima, a povijesno i zemljopisno je usko povezano sa velikim spomeničkim i umjetničkim bogatstvom koje leži na tom području.

Područje uključuje jedanaest jedinica lokalne samouprave, čiji se pregled nalazi u nastavku:

Grad Buje - Buie s pripadajućim područjem proteže se sjeverozapadnim dijelom istarskog poluotoka na području od 103,40 km², između rijeka Mirne i Dragonje i sadrži 21 naselje. Pored naselja Buja, Grad obuhvaća i veća naselja Kaštel, Plovaniju, Momjan, Marušiće, Krasicu i Kršete. Značajno je prometno čvorište zbog cestovnog pravca Pula - Koper - Trst, sada magistralnog cestovnog pravca. Grad je administrativno, sudsko i školsko središte.

Grad Buzet zajedno sa okolicom, koja se naziva i Bužeština, obuhvaća područje od 167 km², 70 naselja i smješten je na najsjevernijem djelu Istre, na prostoru između 3 velika grada: Rijeke, Trsta i Pule. Na tom se području nalazi Hum, smatran najmanjim gradom na svijetu, sa samo 30 stanovnika.

Grad Novigrad – Cittanova se nalazi na sjeverozapadnoj obali istarskog poluotoka i prostire se na 27 km² površine, od Dajle na sjeveru do ušća rijeke Mirne na jugu. Područje Grada obuhvaća ukupno 5 naselja: Antenal, Bužinija, Dajla, Mareda i Novigrad. Grad je udaljen 25 km od granice sa Slovenijom i po 15-ak kilometara od obližnjih gradskih centara – Poreča, Umaga i Buja. Sjedište je LAG-a Sjeverna Istra.

Grad Umag - Umago nalazi se na zapadnoj istarskoj obali, samo 10 km od granice sa Slovenijom, te je najzapadnije mjesto u RH. Sastoji se od 23 naselja, to su: Babići, Bašanija, Crveni Vrh, Čepljani, Đuba, Finida, Juricani, Katoro, Kmeti, Križine, Lovrečica, Materada, Monterol, Murine, Petrovija, Savudrija, Seget, dio Svete Marije na Krasu, Umag, Valica, Vardica, Vilanija i Zambratija.

Općina Brtonigla - Verteneglio proteže se sjeverozapadnim dijelom istarskog poluotoka na teritoriju površine cca 33 km² i ima 5 naselja. Najvećim dijelom proteže se u unutrašnjosti i leži na ruralnom području, njezin južni dio seže do rijeke Mirne, a u zapadnom dijelu dotiče se jadranske obale, sa izlazom na more u dužini 3 km.

Općina Grožnjan - Grisignana smještena je na sjeverozapadu Istre, 15 km od mora i proteže se na površini od 66 km² ima 10 naselja. Najprepoznatljivija je po prekrasnom gradu Grožnjanu koji je smješten 289 metara nadmorske visine, a koji je grad umjetnika i u kojem djeluje Međunarodni kulturni centar Hrvatske glazbene mladeži.

Općina Lanišće ima status brdsko-planinskog područja koje se prostire od Ćićarije, od planine Žbevnice do Oštrog vrha na površini od 143,13 km² i u svom sastavu ima 14 naselja: Lanišće, Podgaće, Prapoće, Klenovšćak, Kropinjak, Slum, Trstenik, Rašpor, Račja Vas, Dane, Vodice,

Jelovice i Brgudac. Zajedno sa Općinama Grožnjan i Oprtalj spada u treću skupinu područja od posebne državne skrbi.

Općina Oprtalj – Portole nalazi se između Buja na zapadu i Buzeta na istoku, prostire se na 62 km², uključuje 16 manjih naselja, te je jedna od najrjeđe naseljenih općina u Istarskoj županiji. Prosječna veličina naselja je 53 stanovnika.

Općina Vižinada - Visinada nalazi se na području zapadne Istre, na uzvisini ruba doline rijeke Mirne na 257 metara nadmorske visine, a prostire se na 36km² i obuhvaća 27 naselja. Graniči sa općinom Grožnjan na sjeveru, općinama Motovun i Karojba na istoku, općinom Višnjan na jugu, te općinom Kaštelir na zapadu. Karakteriziraju ju kulturno bogatstvo, povijesne znamenitosti i jedinstveni rekreativni užici na obnovljenoj pruzi Parenzana dužine 123 km.

Općina Kaštelir-Labinci – Castelliere – S. Domenica smještena je na sjeverozapadu Istre, na 10 km udaljenosti od Poreča, a na području od 32 km² obuhvaća 15 naselja. Područje je poznato po proizvodnji vina, krumpira, maslinovog ulja, meda i povrća.

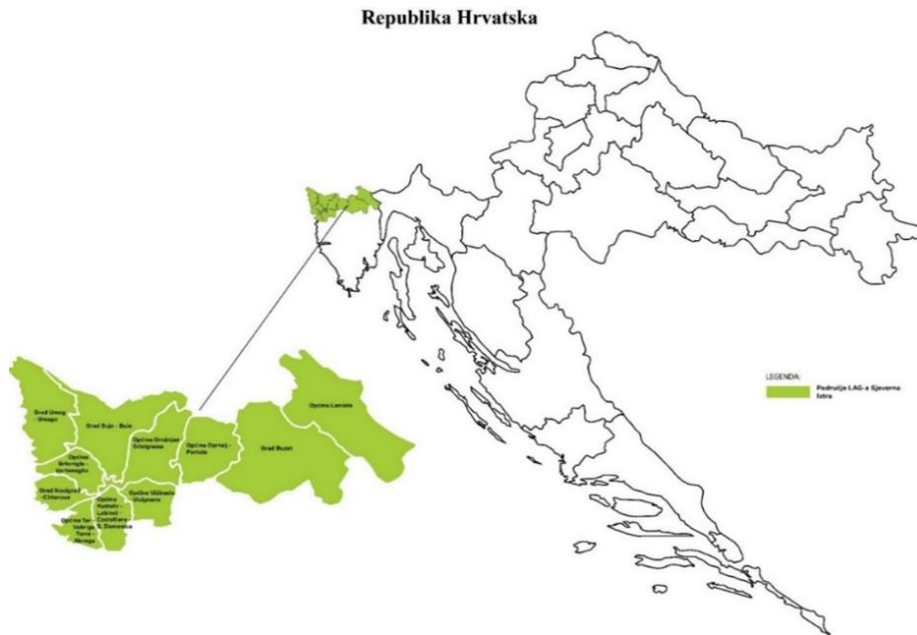
Općina Tar-Vabriga – Torre-Abrega nalazi se na visoravni 112 metara nadmorske visine, koja se s jugozapada spušta prema moru, a sa sjeverne strane prema ušću rijeke Mirne. Obuhvaća 6 naselja.

Slika 1: Karta LAG područja s vidljivim granicama JLS-ova u LAG-u

Izvor: *LAG Sjeverna Istra*

Slika 2: Karta položaja LAG-a na karti Republike Hrvatske

Izvor: *LAG Sjeverna Istra*

Tablica 1: Osnovni podaci o LAG-u

Osnovni statistički podaci o LAG-u						
Naziv JLS	Broj stanovnika u JLS	Naselja iz JLS u sastavu LAG-u	Broj stanovnika u naselju	Površina JLS km ²	Gustoća stanovnika u JLS (stan/km ²)	Broj kućanstava u JLS
Grad Buje-Buie	5.182	21	Navedeno u Prilogu 1	103,40	50,11	1.994
Grad Buzet	6.133	54		167	36,72	2.151
Grad Novigrad-Cittanova	4.345	5		27	160,92	1.652
Grad Umag-Umago	13.467	23		83,53	161,22	5.356
Općina Brtonigla-Verteneglio	1.626	5		32	50,81	615
Općina Grožnjan-Grisignana	736	10		66	11,15	280
Općina Lanišće	329	14		143	2,30	142
Općina Oprtalj-Portole	850	16		62	13,71	316
Općina Tar-Vabriga-Torre-Abrega	1.990	6		28	71,07	717
Općina Vižinada-Visinada	1.158	27		36	32,16	418
Općina Kaštelir-Labinci-Castelliere-S.Domenica	1.463	15		32	45,72	543
Ukupno LAG	37.279	196		37.279	779,93	47,79
Osobna iskaznica LAG-a						
OIB	32875344217					
Adresa sjedišta	Ulica rijeke Boljunčice 3, 52466 Novigrad – Cittanova					
Adresa podružnica	n/p					
Kontakt telefon	+385 052 255 931					
Kontakt e-mail	info@lag-sjevernaistra.hr					
Mrežna stranica	www.lag-sjevernaistra.hr					

Izvor: Državni zavod za statistiku – za osnovni statistički podaci o LAG-u

1.1.2. Geomorfološke i klimatske karakteristike na području LAG-a

Područje LAG Sjeverna Istra obiluje brojnim specifičnim karakteristikama koje obilježavaju reljefnu strukturu cijele Istre. Na njegovom se prostoru susreću tzv. „bijela“, „crvena“ i „siva“ Istra. Za općinu Brtonigla- Verteneglio karakteristično je da se nalazi na „četiri zemlje“, što znači da su svi tipovi tala koji se nalaze u Istri, uključujući i crno tlo, ispremišani na prostoru općine.

„Crvena“ Istra na zapadnoj obali poluotoka i zapadnom djelu LAG-a je područje gdje se nalazi najveći dio karbonatnog sastava stijena, gdje su najbolje razvijene zaravni, a koje su najizrazitije na čistim vapnencima. Vapnenačke stijene vrlo su otporne na procese mehaničkog trošenja obzirom na čistoću osnovne mase, iako se korozijski jako otapaju stvarajući pri tome duboke oblike s naglašenom vertikalnom komponentom tipa jama ili ponora. Na njihovoj površini vide se veće ili manje nakupine zemlje crvenice.

„Siva“ Istra u području LAG-a prevladava uz kompozitnu dolinu rijeke Mirne, koja izvire u flišu gdje prevladavaju naslage gline. Mirna ima razgranatu mrežu pritoka u flišnim naslagama te je kroz karbonatne stijene, razmjerno količini vode uz pomoć transportiranog materijala, usjekla duboke, strme i uske kanjonske doline. Zbog vodo-nepropusnosti flišnih naslaga prostor je znatno snižen erozijom i razdijeljen mnogim tekućicama u mnogobrojne jaruge niz koje se slijevaju oborinske vode. U predjelima u čijem sastavu prevladavaju mekše stijene (flišne naslage), rijeke imaju razgranatu mrežu pritoka, s kojima su oblikovale prostrana proširenja. U predjelima u čijem sastavu prevladavaju tvrde (karbonatne) stijene, rijeke su uz pomoć vodom nošenoga materijala usjekle duboke i strme

kanjone (kanjonske doline). Tragovi erozije su mnogobrojni, a vidljivi su u suhim potočnim koritima (npr. pritoci Raše i Boljunčice s nekoliko desetaka potoka) te na golim flišnim pristrancima izbrazdanim mnoštvom vododerina i jaruga. Selektivnom denudacijom flišnih naslaga zaostale su uzvišice od čvrstih prislojaka u sadržaju fliša. Na mnogim mjestima, osobito oko Buzeta, prisutne su ogoljele uzvisine s nerazvijenim tlama, izbrazdane jarugama i drobinom koja se skuplja u podnožju padina. Zbog bujne vegetacije taj je kraj poznat i pod nazivom Zelena Istra.

Područje „bijeje“ Istre naziva se tako zbog pretežno svijetlih boja vapnenačkih goleti, koje su nastale uglavnom krčenjem šumskog pokrova. To područje LAG-a karakteriziraju stepenaste, ali dobro zaravnjene površine na vapnencima, a najvažnije obilježje tog dijela je različitost pravaca pružanja slojeva, što je uvjetovano vrlo jakim tektonskim gibanjima terena. Obuhvaća gorski hrbat Učke (Vojak 1401m) i gorsku skupinu Čićarije (Planik 1272m), koji čine krajnji Sjeverozapadni i Sjeveroistočni dio Istarskog poluotoka, a obilježeni su borano-ljuskavo-navlačnom i blokovskom strukturom. Na području LAG-a brdski dio oskudijeva obradivim zemljištem, a zbog okršenosti vapnenaca nema površinske vode; u dijelovima vodonepropusnoga fliša ima dovoljno plodne zemlje te vode.

Klima je u obalnom pojasu područja LAG-a umjereno sredozemna, a u unutrašnjosti prelazi u umjerenu kontinentalnu zbog hladnog zraka koji struji s planina i zbog blizine Alpa. S porastom nadmorske visine u unutrašnjosti prosječne siječanjske temperature snižavaju se na 2 do 4°C, u najvišim predjelima na sjeveroistoku poluotoka i ispod 2°C. Ljetne su temperatura u unutrašnjosti 20 do 22°C, u brdovitoj Čićariji 18 do 20°C, a na najvišim vrhovima i ispod 18°C. Najtopliji mjesec je srpanj s prosječnom temperaturom od 22,9°C, a najhladniji siječanj s prosječnom temperaturom 3,4°C. Temperatura mora najniža je u ožujku (9,3°C - 11,1°C), a najviša u kolovozu (23,3°C – 24,1°C). Prema klimatološkim podjelama podneblja područje ima umjereno toplu klimu, iako se najviši predjeli na sjeveroistoku približavaju klimatskim karakteristikama gorskih, odnosno borealnih podneblja. Ukupna godišnja količina oborina iznosi 850 mm. Najveće količine padaju u svibnju (10,0%), listopadu (12,4%), studenom (11,1%) i rujnu (9,6% godišnjih oborina). Snijeg je rijetka pojava, a zadržava se po nekoliko dana. Karakteristični vjetrovi su bura, jugo i maestral. Više od 2.000 vjetrovitih sati godišnje izmjerenih na Čićariji potencijal je za korištenje energije vjetra u ovom gospodarski najnerazvijenijem dijelu područja LAG-a. Najviše kiše je tokom jeseni i zime, a pojava mraza u vegetacijskom periodu je rijetka.

1.1.3. Kulturna, povijesna i prirodna baština na području LAG-a

1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština

Područje LAG-a „Sjeverna Istra“ izuzetno je bogate kulturno-povijesne baštine u kojem se njeguju tradicionalne vrijednosti i tolerantnost istarskog podneblja. Brojne znamenitosti, muzeji, zbirke i crkve prepoznatljiv su identitet svih jedinica lokalne samouprave. Raznolikost i utjecaj različitih kultura vidljiv je na svakom koraku tih područja. Bogata prapovijesna nalazišta, vrijedna sakralna baština kao što su srednjovjekovne crkvice oslikane freskama (npr. Sv. Barnabe u Vižinadi), ostaci glagoljaškog utjecaja u srednjovjekovnoj umjetnosti i pismenosti, srednjovjekovni kašteli i utvrde kao što je Pietra Pelosa pokraj Buzeta samo su neki od njih, a Zavičajni muzeji u Umagu i Buzetu u suradnji sa Konzervatorskim odjelom - Uprave za zaštitu kulturne baštine svojim stručnim i predanim radom sačuvali su ovo jedinstveno spomeničko i civilizacijsko bogatstvo za dolazeće naraštaje. Prepoznatljiva tradicionalna ruralna arhitektura sa suhozidima i kašunima - jedinstvenim kamenim poljskim kućicama kružnog oblika tek su dio bogate kulturne baštine i obrisi ostataka osebujne prošlosti.

Materijalna kulturna dobra jesu prvenstveno ona koje je moguće fizički vidjeti i koja su opipljiva, lako ih je definirati i prikazati, te povijesno i društveno odrediti. Pokretnu kulturnu baštinu čine razne

slike, knjige, sakralni predmeti, sav vrijedan drugi inventar poput starog novca, muzejskih eksponata. Bogatstvo sačuvanih fresaka, oltara i ostale pokretne kulturne baštine na području LAG-a je veliko i doseže brojku od 39 primjeraka. Nepokretnu kulturnu baštinu ovog područja čine građevine, kulturno-povijesne cjeline te krajolici koji su svojom izloženošću trajnim utjecajima i osjetljivošću podložni propadanju. Predmetne građevine imaju veliku povijesnu, umjetničku, znanstvenu i društvenu vrijednost, što se posebno odnosi na crkve, kapelice te dijelove kaštela kojih na području LAG-a ima 77. Važnost očuvanja i njegovanja ovakve baštine definirana je Zakonom te u skladu s tim jedinice lokalne samouprave na ovom području vode brigu o očuvanju starine.

Nematerijalna kulturna baštine posebna je po tome što je neopipljiva i ne mora biti vidljiva, a može se povijesno odrediti. Pojam nematerijalne kulturne baštine u posljednjih je nekoliko godina sve prisutniji i u turističkom sektoru. Razlog tome je i UNESCO-va inicijativa i njen ključni dokument Konvencija o zaštiti nematerijalne kulturne baštine iz 2005. godine, u kojoj je istaknuta potreba za očuvanjem nematerijalne kulturne baštine uslijed negativnog utjecaja globalizacije kako bi se ona sačuvala od zaborava te kako bi se osiguralo njeno prenošenje s generacije na generaciju. Nematerijalna kulturna baština promiče kulturnu raznolikost, kreativnost i pruža osjećaj zajedništva i identiteta.

Područje LAG-a usmjereno je na iskazivanje vlastitog identiteta i prikazivanje vlastite kulturne i povijesne baštine, revitalizaciju različitih aspekata baštine te se u tom smislu ističu sve specifičnosti određenih područja, poput gradića Huma koji razvija svoj identitet kao „najmanji grad na svijetu“, Roča koja je sve poznatija kao središte glagoljaštva, Vrha koji je poznat po svom autohtonom pjenušcu, općine Brtonigla – Verteneglio koja je sve prepoznatljivija kao ekološka općina koja se aktivno usmjerava k ekološkim programima, a na čijem se području nalaze 4 vrste zemlje (crna, siva, crvena i bijela), kao i Livade kao centar svijeta tartufa, a što sve doprinosi prepoznatljivosti nematerijalne kulturne baštine područja LAG-a.

Dvoglasje tijesnih intervala Istre i Hrvatskog primorja specifično je i za područje LAG-a. To je zaseban tip folklornog pjevanja, dvoglasnog uz pratnju tradicionalnih instrumenata. Jedan od pjevača pjeva falset, a drugi u normalnom tonalitetu. U ovom folklornom izričaju krije se dosta improvizacije, posebice kada se kombinira pjevanje i tekstualni dio i kada se riječi zamjenjuju slogovima i time se oponaša zvuk frule. Proglašeno je kao UNESCO-va nematerijalna kulturna baština u Hrvatskoj.

Manifestacije koje doprinose očuvanju nematerijalne kulturne baštine jesu:

U Općini Brtonigla-Verteneglio se održava Festival Istarske malvazije, tradicionalna enološka i gastronomska fešta tijekom koje se ocjenjuju i promoviraju vina Istarske Malvazije. Njeguje se umijeće decentnog uživanja u tom vrhunskom vinu i ujedinjuju se lokalni okusi, tradicija i zabava. Manifestaciju upotpunjuju razna pučko-kulturna zbivanja. Slavlje Sv. Roka održava se 16. kolovoza i vrlo je poznato na lokalnom ali i na međunarodnom nivou posebice za one koji drže do starih običaja i tradicije. Održava se sveta misa i tradicionalna procesija kroz mjesto koja broji svake godine veliki broj posjetitelja.

U Buzetu je važno istaknuti Subotinu-staru tradicijsku pučku feštu koja je od 2002. godine obogaćena dodatnim sadržajima (Subotina po starinski) kako bi se posjetiteljima omogućio što izvorniji prikaz bogate povijesti i kulture buzetskog kraja. Nadalje Buzetski karneval koji je najmasovnije karnevalsko događanje Sjeverne Istre. Središnji je događaj velika maškarana povorka koja okuplja oko tisuću maškara i na desetke velikih alegorijskih kola s područja Bužestine, ali i ostalih krajeva Hrvatske. Vikend tartufa u Buzetu manifestacija je koja se ne propušta i koja se održava svake godine u studenom te uključuje izložbe, prodaju i degustaciju tartufa.

U gradu Buje-Buie se održava tradicijsko slavlje berbe grožđa staro više od 100 godina, dani grožđa. Kiparska škola Kornarija ima dugogodišnju tradiciju u području kiparske djelatnosti. Neophodan je i Festival Istromletačkog narječja u Bujama, književno-umjetnički festival koji slavi istro-mletačko narječje i njegovu uporabu u sjevernoj Istri kroz poeziju, pjesmu, film, gastronomiju i stvaralaštvo.

Grožnjan-Grisignana je najpoznatiji po svom Grožnjanskom kulturnom ljetu koje upriličuje raznolike i visokokvalitetne kulturne programe. Važno je spomenuti majstorske tečajeve i koncerte u organizaciji Međunarodnog kulturnog Centra hrvatske glazbene mladeži, kvalitetne selektirane

izložbe u gradskoj galeriji Fonticus, nadalje Festival *Jazz is Back!* BP - tradicionalni međunarodni Jazz festival, na kojem sudjeluju renomirani svjetski jazz glazbenici, a koji se održava od 1999. godine od kad ga je pokrenuo uvaženi hrvatski glazbenik Boško Petrović i općina Grožnjan-Grisignana. Popularna je i EX TEMPORE slikarska manifestacija koja je najveća izložba na otvorenom u Hrvatskoj, a održava se od 1993. godine. Sudjeluju umjetnici iz brojnih europskih zemalja i izlažu svoje radove po ulicama Grožnjana. Poznata je i tradicionalna proslava Svetih, zaštitnika Grožnjana: Vida, Modesta i Krešencije-vjerski, kulturni i zabavni program s bogatom enološkom i gastronomskom ponudom.

U Općini Lanišće je izrazito važna manifestacija tradicionalne proslave Gospe Snježne u Šterni - vjerski, kulturni i zabavni program s enološkom i gastronomskom ponudom - „Zarozgajmo na Čičariji“.

U Novigradu-Cittanovi se ističe Fešta sv. Pelagija koja je ujedno i proslava dana grada i gradskog sveca zaštitnika. Proslava je višednevna i okuplja veliki broj posjetitelja na brojnim sportskim, kulturnim, zabavnim, gastronomskim i protokolarnim zbivanjima. Isto tako svake se godine od travnja do rujna odvija niz gastro manifestacija koje su posvećene pojedinoj namirnici ili grupi namirnica karakterističnima za ovo podneblje (srdele, šparuge, kapešante, švoje). U Novigradu-Cittanovi se održava i slikarski i fotografski EX TEMPORE- natjecanje slikara i fotografa iz cijelog svijeta koji izlažu svoje radove na otvorenom.

U Livadama se odvija sajam tartufa i poljoprivrednih proizvoda, Tuberfest. Vrlo je značajna i kestenijada u Općini Oprtalj-Portole, na kojoj se promovira projekt razvoja pitomog kestena maruna. U Gradu Umagu-Umago se od manifestacija ističe kulturno-turistički projekt valorizacije kulturno-povijesne baštine iz antičkog razdoblja: Međunarodni festival antike SEPOMAIA VIVA gdje je naglasak na arheološkim istraživanjima, edukacijama i programima na kojima se uči o antičkoj kulturi i baštini, umjetnosti i glazbi, legionarima i gladijatorima, te se savladavaju antička umijeća slikanja i mozaika. Nadalje, na međunarodnom festivalu antike i međunarodnom stručnom skupu razmjenjuju se iskustva arheologa, povjesničara, muzeologa, turističkih djelatnika, hotelijera, ugostitelja, menadžera i svih ostalih zainteresiranih, te se usklađuju nastojanja u promoviranju modernog, multimedijskog, osjetilnog pristupa kulturnoj baštini. Književno-znanstveni skup *Forum Tomizza* u Umagu osnovan je u spomen cijenjenog književnika Fulvia Tomizza i važan je za problematiziranje aktualnih tema, intenziviranje društvenog i umjetničkog angažmana. U sklopu Foruma održavaju se dva važna projekta: Međunarodni natječaj za kratku priču *Lapis Histriae* i *Tomizzini itinerari*. Projekt ARTUM je svečanost gradskih institucija koje Gradu daju kulturni identitet: Muzeja Grada Umaga, Gradske knjižnice Umag i Galerije „Marin“. Manifestacije od glazbenog značaja jesu UMAGO(O) CLASSICA, UMAGO(O) BLUES, ORGANUM HISTRIAE, Međunarodni festival komornog teatra *Zlatni lav*.

Vižinada-Visinada je poznata po festivalu čajkavskog pjesništva *Verši na šterni*, te festivalu tradicionalnih istarskih kolača *Slatka Istra*-. U Općini Tar-Vabriga-Torre-Abrega važno je spomenuti koncerte klasične glazbe koji se ljeti održavaju u župnoj crkvi Sv. Martina u Taru, bogatoj prelijepim palama i skulpturama svetaca.

Općina Kaštelir-Labinci-Castelliere-S.Domenica tradicionalno slavi tzv. Kuzminje, feštu sv. Kuzma i Damjana koji su zaštitnici Kašteliraca, te sv. Ivana u Labinu, kao sveca zaštitnika Labinaca. Općina je poznata i po Gramperijadi, manifestaciji o kaštelirskim krumpirima. Gosti koji ljetuju na tom području mogu pripremati jela od krumpira internacionalnim recepturama, dok mještani grampere pripremaju na starinski način. Posebnu draž cijeloj manifestaciji daju stari špakeri (štednjaci) na drva.

Tablica 2: Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a

JLS	Vrsta kulturnog dobra						
	Nepokretno kulturno dobro				Pokretno kulturno dobro		Nematerijalno kulturno dobro
	Pojedinačno	Kulturno-povijesna cjelina	Kulturni krajolik	Arheologija	Pojedinačno	Zbirka	
Brtonigla-Verteneglio	1	0	0	7	1	0	0
Buje-Buie	3	2	0	2	4	0	0
Buzet	12	6	0	0	6	0	0
Grožnjan-Grisignana	5	3	0	0	5	0	0
Lanišće	1	0	0	1	1	0	0
Novigrad-Cittanova	2	1	0	2	7	0	0
Oprtalj-Portole	4	1	0	0	2	0	0
Umag-Umago	6	1	0	9	7	0	0
Vižinada-Visinada	2	0	0		4	0	0
Tar-Vabriga	3	0	0	2	2	0	0
Kaštelir-Labinci – Castelliere – S. Domenica	1	0	0	0	0	0	0
Ukupno LAG	40, navedeno u Prilogu 2	14, navedeno u Prilogu 2	0	23, navedeno u Prilogu 2	39, navedeno u Prilogu 2	0	0

Izvor: *Ministarstvo kulture i medija*

1.1.3.2. Prirodna baština na području LAG-a

Prirodna baština na području LAG-a čini ukupnost prirodnih vrijednosti tog podneblja i obuhvaća prirodne lokacije i označena prirodna područja od iznimne univerzalne vrijednosti. To je čitav ruralni i prirodni okoliš, ekosustav koji nudi prekrasne krajolike, dom je velikom broju vrsta i flore i fauna. Prirodna baština doprinosi području s različitih aspekata, kako turističkih tako i ekonomskih, jer privlači ljude ne samo iz Republike Hrvatske, nego i iz cijeloga svijeta.

Istaknuto mjesto u prirodnoj baštini područja zauzima ušće rijeke Mirne koje bi uskoro trebalo postati posebni ornitološki rezervat i dobiti formalne okvire za čuvanje velike raznolikosti ptica koje ovdje obitavaju, ali i samog močvarnog područja, jednog od rijetkih preostalih na Mediteranu. Sama rijeka duga je 53 km te je najduža rijeka u Istri. Izvor rijeke nalazi se 32 km uzvodno od ušća u Jadransko more, u mjestu Kotli. Posebni ornitološki rezervat odnosit će se na područje ušća rijeke Mirne s Tarskom valom, koje je područje od oko 465 hektara i obiluje bogatom florom i faunom s više stotina ptica, brojnim vodozemcima, gmazovima i sisavcima, od kojih su mnogi zaštićeni zakonom. To je važna lokacija za seobu, prezimljavanje i gniježđenje ptica vodenih staništa. Na ovome se području tada zadržavaju žalari cirikavci, sibirski vrsta gnjezdarica koja ljeti prelijeće preko tih krajeva u jatu od trideset primjeraka.

Status zaštićenog dijela prirode u kategoriji „Posebni rezervat“ ima Motovunska šuma koja se proteže duž rijeke Mirne na 274,86 ha i koja je najpoznatije stanište tartufa. Motovunska šuma predstavlja posljednji ostatak autohtonih nizinskih poplavnih šuma zvanih 'longoze' u riječnim dolinama mediteranskog i pontskog primorja. U Motovunskoj šumi dominira hrast lužnjak, poljski jasen,

primorski brijest. U ovoj šumi jače su zastupljene drvenaste penjačice: loza, pavit, bršljan i hmelj, dok u sloju prizemnog rašća dominiraju higrofilne vrste.

Status zaštićenog dijela prirode u kategoriji „Značajni krajobraz“ imaju Istarske toplice koje se protežu između Oprtlja i Buzeta na 83,41 ha, te sjeverni dio Učke i područje Lisine kod Matulja. Granica zaštićenog sjevernog dijela Učke proteže se na 905,44 ha i to granicom između općine Lupoglav i grada Buzeta, po prometnici između Belograda i Črnograda, zatim nastavlja granicom općine Lupoglav i grada Buzeta, nastavlja po granici općine Lupoglav i općine Lanišće kod vrha V. Obešenik do kote 767 (Gradišće), prati sjeverozapadnu granicu parka prirode Učka do lokaliteta Sv. Marija, zatim prati željezničku prugu Lupoglav-Buzet u općini Lupoglav, spaja se ponovno na granicu općine Lupoglav i grada Buzeta na prometnicu Belograda i Črnograda. Istarske toplice nalaze se sjeverno od ceste Livade - Buzet do grebena uz brijeg. Pored zaštitne funkcije ovog područja u odnosu na mineralne izvore, značajno je i u botaničkom smislu s obzirom na vegetaciju. Prostor ima izuzetnu estetsko-pejzažnu vrijednost. Područje je obraslo vegetacijom hrasta medunca i graba te termofilnim sastojinama lovora.

I dio sjevernih obronaka kanjona rijeke Mirne ispod Nove Vasi, dio flišnog dijela od Kaštela do Čepića (Bujski kras), okoliš povijesne cjeline Grožnjan–Grisignana, okoliš povijesne cjeline Kostanjica i okoliš povijesne cjeline Završje uvršteni su u kategoriju značajnog krajobraza. Kod sela Vrnjak postoje šuma bukve i pitomog kestena koji su Prostornim planom istarske županije zaštićeni prema Zakonu o zaštiti prirode kao dijelovi prirodnih vrijednosti u kategoriji posebnih rezervata šumske vegetacije.

Spomenici prirodi su Markova jama, jama Baredine i Pinincova jama. Markova jama nalazi se u šumovitim vrtačama sjeverno od sela Špinj u blizini istarske Općine Tar-Vabriga – Torre-Abrega. Bogata je kalcitnim nakitom, a ima i dva jezera slatke vode na najnižim točkama, stanište je ljetne kolonije šišmiša i druge podzemne faune. Zbog toga je 1986. godine proglašena geomorfološkim spomenikom prirode, a uvrštena je i u popis lokaliteta zaštićenih ekološkom mrežom Natura 2000. Pincinova jama, jedno je od prvih otkrića čovječje ribice u Hrvatskoj, te je proglašena zaštićenim geomorfološkim objektom i uvrštena u kategoriju spomenika prirode. U spilji je podzemno jezero i brojni stalaktiti. Izmjerene dužine kanala od oko 120m, dok dubina vode do izmjerenog dna varira od 5m do 25m. Jama Baredine je speleološki objekt bogat stalaktitima, stalagmitima, sigastim stupovima. Dužina jame iznosi 150 metara, s pet dvorana. Postojanje vode u jami uvjetovalo je i razvoj i opstanak bogate špiljske faune te boravku šišmiša.

Na području Općine Brtonigla-Verteneglio nalazi se špilja Mramornica, jedna od najvećih i najljepših špilja na području istarskog poluotoka. Pisani trag o špilji postoji tek od 18. stoljeća, no lokalno stanovništvo poznaje ju od pradavnih vremena. Kroz nju danas prolaze uređene pješačke staze, te osiguravaju siguran prolaz do unutrašnjosti i teško dostupnih dijelova gdje se može vidjeti mnoštvo podzemnih dvorana ukrašenih raznobojnim sigama i stalagmitima višim i od deset metara. U špilji se nalazi prapovijesni grob koji je netaknut, a koji se s vremenom pretvorio u malo brdo i predstavlja uistinu vrijedan artefakt.

Na području Grada Buje-Buie nalazi se valovita golet Piski, koja izgleda poput male pustinje na sivo-plavim pješćanim dinama i predstavlja najveću golet takve prirode u Istri. „Istarska pustinja“ sastoji se od uglavnom laporne i pjeskovite vododerine, bez ikakva raslinja, a naziv je dobila po pijesku u ikavskom obliku ovdašnjeg hrvatskog govora.

Prostornim planom Istarske županije utvrđena su područja, kompleksi i objekti od značaja na županijskoj i nacionalnoj razini. Predmetna se područja mogu podijeliti u sljedeće skupine: kultivirani agrarni krajolik državne i županijske razine značaja – šire područje općina Vižinada – Visinada, Kaštelir– Labinci – Castelliere – S. Domenica; agrarno područje šireg sliva akumulacije Butoniga; područje općine Grožnjan – Grisignana i urbanih naselja Grožnjan – Grisignana i Završje kao kultiviranog agrarnog krajolika s terasastim kulturama kanjona rijeke Mirne od Ponteportona do Istarskih toplica, kultiviranog krajolika humaka akropolskih naselja Grožnjan, Završje i Kostanjica; arheološke i hidro-arheološke zone državne i županijske razine značaja – šire obalno područje Novigrada- Cittanove, šire agrarno područje od Buja do Brtonigle, kao i šira područja gradova Buzeta, Umaga i naselje Vižinada.

Područja od značaja za zajednicu prema popisu područja mreže Natura 2000 koja su posebno određena u svrhu zaštite ključnih područja za skupine vrsta ili stanišne tipove navedene u Direktivi o staništima i Direktivi o pticama, a koje su ugrožene, ranjive, rijetke, endemske ili predstavljaju

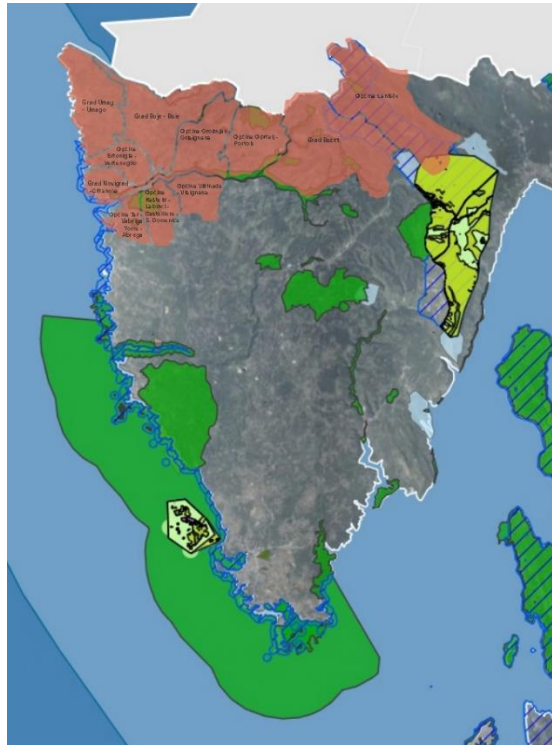
izvanredne primjere tipičnih karakteristika jedne od europskih devet bio-geografskih regija ili više njih na području LAG-a su: Markova jama, Pincinova jama, Rabakova špilja, špilja iznad Velikog bresta, špilja pod Krugom, vlažne livade uz potok Bračana (Žonti), vlažne livade uz potok Malinska, vlažne livade kod Marušića, vlažne livade uz Jugovski potok (Štrcraj), Park prirode Učka, doline rijeke Mirne i šire područje Butonige, Motovunska šuma, Novačka pećina, Istarske toplice, Pregon, Kotli, Jama kod Komune, Radota špilja, Račice – Račički potok, Mlaka, Žbevnica, Argile, Istra – Oprtalj – Portole, Istra – Čački, Istra – Martinčići, Jama kod Rašpora i ušće Mirne.

Tablica 3: Zaštićeni prirodni lokaliteti na području LAG-a

Kategorija zaštite	Naziv	Površina u ha	Godina proglašenja	JLS-ovi u LAG-u na čijem području se nalazi
Posebni rezervat	Motovunska šuma	274,86	1964.	Grad Buzet, Općina Oprtalj-Portole
Značajni krajobraz	Istarske toplice	83,41	1962.	Grad Buzet, Općina Oprtalj-Portole
Značajni krajobraz	Učka- Sjeverni dio	905,44	1998.	Grad Buzet
Spomenik prirode	Jama Baredine	0,00	1986.	Općina Tar-Vabriga – Torre-Abrega
Spomenik prirode	Pincinova jama	0,00	1986.	Općina Tar-Vabriga – Torre - Abrega
Spomenik prirode	Markova jama	0,00	1986.	Općina Tar-Vabriga – Torre - Abrega
Značajni krajobraz	Područje Lisine kod Matulja	1.425,50	1998.	Općina Lanišće
Park prirode	Učka i dio Ćićarije	16.051,33	1999.	Općina Lanišće
Ukupno LAG	8			

Izvor: *Bioportal, web portal informacijskog sustav zaštite prirode, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja*

Slika 3: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a

Izvor: Biportal, web portal informacijskog sustav zaštite prirode, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja zaštićena područja po općinama i gradovima, preuzeto 21.3.2022.

1.1.4. Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a

Komunalnu infrastrukturu na području LAG-a čini prometna infrastruktura, sustavi vodoopskrbe i odvodnje, elektro – energetska infrastruktura te infrastruktura za gospodarenjem otpadom koji su opisani u nastavku.

Prometna infrastruktura uključuje cestovnu povezanost, željeznički promet i luke. Prosječna udaljenost jedinica lokalne samouprave unutar LAG-a od administrativnog središta LAG-a je 24,7 kilometara što omogućuje dobru povezanost te suradnju i sinergiju svih lokalnih dionika. Područje karakterizira slaba razvijenost prometne infrastrukture JLS-a izvan središta LAG-a. Ukupna dužina državnih cesta iznosi 112 km, županijskih cesta 142 km, lokalnih 215 km te nerazvrstanih 695 km. Kroz LAG prolaze glavne prometnice s tri međunarodna granična prijelaza: Požane, Kaštel i Plovanija. Pomorski promet obilježen je lukama javnog prometa županijskog i lokalnog značaja na području LAG-a upravlja županijska lučka uprava Umag – Novigrad te lučka uprava Poreč. Turistički i trgovački promet postoji na međunarodnoj razini u lukama u Umagu, Novigradu i Antenalu te na području Tar–Vabriga, dok lokalni pomorski promet čine ribarska plovila i male brodice za rekreaciju. Željeznički promet čini regionalna željeznička pruga Pula-Pazin-Lupoglav-Buzet, ukupne duljine 91,14 km, koja je povezana i sa susjednim državama Slovenijom i Italijom.

Područje LAG-a obiluje izvorima pitke vode koja dolazi iz lokalnih izvora, a od izvorišta vode koji se koriste u javnoj vodoopskrbi postoje izvori Sveti Ivan, Gradole, Bulaž te akumulacijsko jezero Butoniga, ukupnog nominalnog kapaciteta 2.550 l/s. Navedeni izvori dostatni su za sadašnju opskrbu područja pitkom vodom, ali su potrebne daljnje intervencije za povećanje količine i protoka. Područje sustava odvodnje uglavnom je zastarjelo te obuhvaća samo dio naselja na području LAG-a s

naglasakom na opremljenost kanalizacijskom infrastrukturom koju ima Grad Novigrad – Cittanova s 84,73%, dok općine Lanišće, Vižinada i Kaštelir nemaju dovoljno razvijenu kanalizacijsku mrežu. Na području LAG-a je 15.977 domaćinstava spojeno na vodoopskrbnu mrežu, od čega ih 8.277 ima kanalizacijski priključak, što iznosi 51,81%. Vodu iz sustava javne vodoopskrbe koristi i 3.956 gospodarskih subjekata, od čega je 2.551 spojeno na kanalizacijsku mrežu što čini 64,48%, a 7.641 su vikendice, od čega je 5.303 spojeno na kanalizaciju i što čini 69,40%.

Distribucijom električne energije na području LAG-a upravlja tvrtka Elektroistra Pula, regionalni distribucijski centar tvrtke HEP ODS d.o.o, društva nacionalnog operatera električne energije HEP d.d. Područje LAG-a pokriveno je sa tri izdvojena pogona u Bujama, Buzetu i Poreču. Opskrba plinom na području LAG-a postoji samo na području Umaga, gdje se provodi plinifikacija prirodnim plinom i gdje je izgrađen spoj na magistralni plinovod Vodnjan – Umag, dok ostala područja LAG-a imaju potencijal za spajanje na plinovod i razvoj mreže putem distributivne mreže koncesionara Plinare d.d., Pula. Naime, još sredinom 70-ih godina prošlog stoljeća došlo je do pronalaska i potvrde značajnih količina prirodnog plina u ležištima sjevernojadranskih polja smještenih 40-tak km jugozapadno od Pule, te se krenulo sa izradama projekata eksploatacije prirodnog plina. „Projekt plinifikacije Istarske županije“ zamišljen je na način da područje Istarske županije bude jedinstveno plinsko distribucijsko područje, a najviše zbog naselja u središtu Istre koja su udaljena od magistralnih plinovoda.

Telekomunikacijskom uslugom je najbolje pokriveno područje Umaga gdje ima 4.445 „Home passes“ adresa na kojim je dostupna infrastruktura, a slijedi je Novigrad sa 2.398 adresa, te Buje sa 2.017 adresa.

Prema Izvješću o komunalnom otpadu za 2020. godinu djelatnost gospodarenja otpadom obnašaju područje LAG-a provode 3 komunalne tvrtke: 6. Maj d.o.o. Umag, za područje gradova Umaga – Umago, Novigrada – Cittanova, Buja – Buie, općina Brtonigla – Verteneglio, Grožnjan – Grisignana i Oprtalj – Portole, koja u svojoj djelatnosti pokriva 375 km². Park d.o.o. Buzet pokriva poslove prikupljanja otpada za područje grada Buzeta i općine Lanišće, a pokriva 314,09 km². Usluga Poreč d.o.o. pokriva poslove prikupljanja otpada za područje općina Tar – Vabriga – Torre – Abrega, Kaštelir – Labinci – Castelliere – S. Domenica i Vižinada – Visinada, a pokriva 348 km². Djelokrug komunalnih poduzeća pokriva cjelokupno područja LAG-a pa se smatra da je organiziranim prikupljanjem i odvozom komunalnog otpada obuhvaćeno 100% stanovništva, odnosno sva kućanstava i svi gospodarski subjekti. Komunalne tvrtke zadužene za gospodarenje otpadom raspolažu zakonski propisanom infrastrukturom za gospodarenje otpadom na svojem području. Za područje Grada Buzeta i Općine Lanišće komunalno poduzeće Park d.o.o. raspolaže pretovarnom stanicom, reciklažnim dvorištem „Griža“, mobilnim reciklažnim dvorištem te se nudi usluga prikupljanja glomaznog otpada na kućnom pragu korisnika. Za područje Gradova Umaga – Umago, Novigrada – Cittanova, Buja – Buie te Općina Brtonigla – Verteneglio, Grožnjan – Grisignana i Oprtalj – Portole, tvrtka 6. maj d.o.o. raspolaže jednom pretovarnom stanicom te sa tri reciklažna dvorišta. Za područje Općina Tar – Vabriga – Torre – Abrega, Kaštelir – Labinci – Castelliere – S. Domenica i Vižinada – Visinada dostupna je pretovarna stanica „Košambra“, reciklažno dvorište „Košambra“, mobilno reciklažno dvorište, te usluga prikupljanja glomaznog otpada na kućnom pragu. Pored toga, u svim gradovima i općinama na području LAG-a dostupni su brojni eko-otoci za odvojeno prikupljanje otpada.

Tablica 4: Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	Ukupno
Autocesta	Km	30
Državna cesta	Km	115,30
Županijska cesta	Km	179,87
Lokalna cesta	Km	217,05
Nerazvrstana cesta	Km	695

Željeznička pruga	Km	15
Biciklističke staze	Km	n/p
Međunarodne zračne luke	Broj	n/p
Ostale zračne luke	Broj	n/p
Morske luke	Broj	12
Riječne luke	Broj	n/p
Elektr. ener. kablovi	Km	77,185
Pokrivenost elektroničko-komunikacijske infrastrukture	% pokrivenosti EK infrastrukture – bakrena parica	13.337
	% pokrivenosti EK infrastrukture – svjetlovod	1.633
	% pokrivenosti EK infrastrukture – koaksijalni kabel	n/p
Plinovod	Km	22140
Vodovod	Km	1045,95
Kanalizacija	Km	238
Pročišćivači otpadnih voda	Broj	12
Centri za gospod. otpadom	Broj	2
Pretovarni centri	Broj	n/p

Izvor: LAG Sjeverna Istra

1.1.5. Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a

Društvena infrastruktura na području LAG-a usmjerena je na jačanje društvenih i uslužnih gospodarskih djelatnosti te jačanje kvalitete pruženih usluga u svakoj JLS kako bi se postigao što viši i što bolji standard života. Jačanjem društvene infrastrukture jačaju se društveni, ekonomski, zdravstveni i kulturni standardi.

Poticanje središnjih gospodarskih djelatnosti u gradovima je vrlo važno kao uvjet općeg razvoja prostora, međutim vrlo je važan i razvoj manjih naselja o kojima ovisi razvoj ruralnog turizma i koji doprinose jačanju održivosti agrarnog sektora. Manja naselja mogu preuzeti pojedinačne uslužne funkcije koje unaprijeđuju temeljne usluge u ruralnim područjima. Javna društvena infrastruktura najviše je zastupljena na prostoru Gradova Buja – Buie, Buzeta, Umaga – Umago i Novigrada – Cittanova, dok općinska područja, te osobito manja naselja u pravilu nemaju odgovarajuće ustanove ovog tipa, ali se oslanjaju na infrastrukturu većih gradova.

Područje LAG-a karakterizira jaka koncentracija društvene i zdravstvene infrastrukture na području gradova Umaga – Umago, Buzeta i Novigrada – Cittanova, dok je u drugim JLS nešto slabija. Područje LAG-a nema bolnicu, ali ima 3 Doma zdravlja, te ukupno 18 ambulanta, koje su dostatne za cjelovitu zdravstvenu skrb stanovništva na tom području, međutim postoji problem manjka liječnika i svog medicinskog osoblja, posebno u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, a manjak je posebice vidljiv u manjim ruralnim područjima.

Sportska infrastruktura je u pravilu starijeg datuma te nema potreban funkcionalno-tehnički standard. Kako bi se poticale rekreativne aktivnosti potrebno je izgraditi nove sportske dvorane i opremiti postojeće, a sve da bi se dostigli minimalni standardi za provedbu programa nastavnih i izvannastavnih aktivnosti. Od sportskih objekata na području LAG-a postoje 113 otvorenih i 8 zatvorenih sportskih građevina, međutim nema niti jednog bazena za sportsku rekreaciju, već je prvi takav bazen na području grada Rovinja. Potrebno je ulaganje u izgradnju sportske infrastrukture u

manje razvijenim JLS-ovima na području LAG-a, primjerice u Općini Lanišće. Obalni gradovi i općine (Grad Novigrad-Cittanova, Umag- Umago, Općina Tar-Vabriga-Torre-Abrega i Brtonigla-Verteneglio) imaju vrlo dobro razvijenu infrastrukturu rekreacijskih zona, parkova, biciklističkih i poučnih staza, te konstantno rade na još boljem unaprjeđenju.

U vlasništvu JLS-a na području LAG-a „Sjeverna Istra“ djeluje ukupno 20 dječjih vrtića, od čega dva dječja vrtića i pojedine odgojne skupine izvode programe na talijanskom jeziku za pripadnike talijanske nacionalne manjine. Dječji vrtići na području LAG-a čine 23,23% ukupnog broja dječjih vrtića na području Istarske županije (62).

Sustavom osnovnoškolskog obrazovanja na području LAG-a obuhvaćeno je 21 osnovnih škola, od čega su dvije talijanske, dvije glazbene te jedna dvojezična osnovna škola. Na području LAG-a su četiri srednjoškolske ustanove (U Buzetu srednja škola Buzet, a u Bujama Srednja škola „Vladimir Gortan“, Talijanska srednja škola „Leonardo da Vinci“ i Gospodarska škola Buje).

Obrazovna struktura LAG-a je u odnosu na ostatak RH relativno dobra, ali osjetan je nedostatak stručnjaka s visokom naobrazbom i znanstvenim zvanjima, što dugoročno može predstavljat izazov u daljnjem razvoju područja LAG-a i aspekt je koji se mora poboljšati. Lokalno je stanovništvo zbog dugogodišnje tradicije bavljenja turizmom otvoreno prema drugim jezicima i kulturama te je izraženo poznavanje jednog ili više stranih jezika. Gradovi Buje-Buie, Novigrad-Cittanova i Umag-Umago službeno su dvojezični.

Prema službenim podacima evidentirano je 233 osobe bez završene škole, što je zabrinjavajuća brojka, ali vjerojatno posljedica velikog broja starijih osoba. Struktura obrazovanih kadrova na razini srednjeg i visokog obrazovanja ne odgovara potrebama gospodarstva kao i kompetencije obrazovanih kadrova koje nisu u skladu s potrebama gospodarstva.

Pokrivenost turističkom infrastrukturom, osobito u okviru promocije destinacije, zadovoljavajuća je uz zapadnu obalu i u priobalnom dijelu LAG-a, gdje su izgrađena velika turistička naselja, hoteli i kamovi. U unutrašnjosti se sve više javlja trend izletničkog, seoskog i rekreativnog turizma, iako je potrebno dodatno ulagati u brendiranje i osmišljavanje dodatnih sadržaja i promocije ovog područja. Sve veći udio u turizmu zauzima i lovni i gastro- turizam, vinske ceste i ceste maslinovog ulja te zabavni turizam poput vodenog parka Istralandia. Posebnost i izoliranost pojedinih brdsko-planinskih prostora zahtijeva naglašeniju orijentaciju na korištenje lokalnih resursa. Klaster turističkih zajednica Umag-Umago, Novigrad-Cittanova, Brtonigla-Verteneglio i Buje-Buie prepoznao je potrebu za postavljanjem modela suradnje turističke zajednice gradova i općina sa svojim članovima, hotelske tvrtke Plava Laguna d.d. i Aminess d.d. Klaster karakterizira raznovrsnost i visoka razina kvalitete smještaja, rekreativnih objekata, autohtone hrane i vina, jake tradicije i autentičnog gostoprimstva.

U sektoru protupožarne i civilne zaštite vidljivo je kako Javna vatrogasna društva postoje u Buzetu i Umagu, a Kaštelir – Labinci, Buzet, Buje, Novigrad, Lanišće, Umag, Opatalj i Vižinada imaju dobrovoljne vatrogasne postrojbe.

Tablica 5: Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	Količina
Društveni/kulturni dom, dom za mlade	Broj	41
Kazališta	Broj	3
Kino dvorane	Broj	4
Knjižnice	Broj	8
Muzeji	Broj	9
Vatrogasni dom	Broj	7
Ambulanta	Broj	18
Dom zdravlja	Broj	3
Bolnica	Broj	0
Vrtići	Broj	20
Ostali predškolski objekti	Broj	2

Osnovne škole	Broj	21
Srednje škole	Broj	4
Sportske građevine (zatvorene) ne uključujući školske dvorane	Broj	8
Sportske građevine (otvorene)	Broj	113
Dom za nezbrinutu djecu	Broj	n/p
Dom za starije i nemoćne	Broj	3
Ustanove za rehabilitaciju ovisnika (koje ne spadaju pod bolnice)	Broj	n/p

Izvor: LAG Sjeverna Istra

1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a

Istarski poluotok povećava svoju relativnu razvijenost u odnosu na cjelinu Hrvatske, a prema indeksu razvijenosti¹ Istarska županija nalazi se u IV. Skupini jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave. Međutim unutar samih gradova i općina na području Istre, pa tako i samog LAG-a, postoje velike razlike u razvijenosti. Glavne djelatnosti gospodarstva na području LAG-a su turizam i trgovina na veliko i malo, poljoprivreda, građevinarstvo, industrija, proizvodni pogoni, ribarstvo, uslužne djelatnosti i autoprijevozništvo.

Razvojna obilježja gospodarstva s obzirom na dinamiku razvitka i strukturu gospodarstva gradova i općina ukazuju na neravnomjernost razvitka, na obalnom području vidljiv je trend porasta stanovništva, a u unutrašnjosti smanjivanja. Prema podacima registra u Statističkom poslovnom registru DZS-a ukupnih poslovnih subjekata na području LAG-a u 2020. godini bilo je 4.054, a 2018. godine 3.994, što je povećanje od 1,5%. Broj zaposlenih 2020. godine bio je 12.475 ukupno zaposlenih osoba, a 2018. godine 11.766, što je povećanje od 6%.

Gospodarske aktivnosti na području LAG-a u današnje vrijeme odvijaju se u vrlo neizvjesnim okolnostima. Zbog pojave pandemije i krize uzorkovane pojavom virusa COVID-19 uslužne djelatnosti, ugostiteljstvo, usluge smještaja i sl. bile su ovisne o mjerama financijske pomoći iz proračuna zbog raznih izravnih ograničavanja poslovanja državnim intervencijama, kao što su razni oblici ograničenja kretanja i okupljanja. Zbog dominantne uloge koju u gospodarstvu ovog područja imaju djelatnosti turizma, te su mjere financijske pomoći bile od presudnog značaja. Putničke agencije, organizatori manifestacija, događanja i okupljanja te slične djelatnosti nisu stavljene pod režim ograničenja, ali su im opći uvjeti i ograničenja kretanja i okupljanja pružili slabu mogućnost rentabilnog poslovanja i opstanka. Međutim, 2021. godina bila je dobra za turizam na području LAG-a te su vidljive naznake vraćanja normalizacije svih aktivnosti vezane uz sektor turizama.

Pozicija područja LAG-a uz Jadransko more, i prekrasna unutrašnjost, specifična klima i različitost reljefnih obilježja pogoduju razvoju turizma i ugostiteljstva. Broj dolazaka stranih turista značajno premašuje broj dolazaka domaćih, a turizam nije samo zasnovan na konceptu "sunce i more", već se ponuda zasniva i na velikom potencijalu agroturizma i seoskog turizma. To između ostalog omogućuje i produženje turističke sezone uz korištenje turističkih sadržaja tokom čitave godine uz poticanje poljoprivrednih aktivnosti na malim istarskim domaćinstvima i aktiviranje unutrašnjih dijelova Istre u području razvoja ruralnog turizma. Javlja se svijest o potrebi brendiranja same lokacije LAG-a, te se shvaća kako treba uspostaviti atraktivne lokacije za prodaju lokalnih proizvoda, odnosno proizvoda lokalnih proizvođača, te na taj način jačati sami brend proizvoda, ali i područja LAG-a. Najvažnije za cijelo područje je uspostava dovoljne pokrivenosti područja bežičnim internetom, što je još ispod razine dovoljnog za jak i konkurentan turizam.

¹ NN 132/2017 (29.12.2017.), Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti

Dolasci turista su se zbog pandemije uzrokovane pojavom virusa COVID-19 značajno smanjili u 2020. godini u odnosu na 2018. godinu. Ukupan broj ostvarenih noćenja u 2020. godini bio je 2.582.159, dok je u 2018. godini taj broj bio znatno veći, ukupno 5.698.927 turista, što je smanjenje u odnosu na razdoblje prije pandemije od 55%. Grad Umag ostvaruje veći broj noćenja i dolazaka turista od svih ostalih jedinica zajedno. Najveći broj turista čine strani turisti, koji su 2020. godine ostvarili ukupno 2.478.462 noćenja, najviše na području Grada Umaga – Umago, njih 862.650, kojeg slijede Općina Tar-Vabriga – Torre – Abrega sa 709.602 noćenja i Grad Novigrad-Cittanova sa 46.748,3 noćenja. Najveći broj dolazaka ostvaruju gosti iz Njemačke i Austrije. Broj dolazaka turista prema dobnim skupinama pokazuje da je najveći broj gostiju iz dobne skupine iznad 60 godina te starosne dobi između 41 i 50 godina. Najmanji broj dolazaka je iz dobne skupine od 13 do 18 godina. Građevinski sektor kao važna grana gospodarstva je kao i u ostatku zemlje u velikoj ekspanziji i zamahu, posebice pod utjecajem velikih infrastrukturnih projekata u segmentima turističke infrastrukture (gradnja velikih turističkih kompleksa – resorta; gradnja apartmana, vila i kuća za odmor) te cestogradnje. Potražnja za industrijskim proizvodima je u porastu, međutim to su djelatnosti koje su zbog znatnog porasta cijena sirovina i repromaterijala u budućnosti nesigurne i funkcioniraju uz otežano planiranje poslovanja.

U sektoru trgovine nastavlja se trend otvaranja novih maloprodajnih kapaciteta i širenja prodajne mreže na području LAG-a. Uz ulaganje u digitalizaciju, razvoj web-prodaje i porast važnosti digitalnih platformi u ponudi usluga, sektor ICT bilježi porast od oko 20% u svim segmentima, te pokazuje veliku otpornost na promjenjive uvjete poslovanja i izvrsni potencijal za daljnji rast i razvoj. Stoga se ističe potreba za sustavnim razvojem telekomunikacijske infrastrukture, ali i edukacijom javnosti u pitanjima digitalizacije i novih tehnologija koje bi svakako doprinijelo budućem gospodarskom razvoju područja.

Područje LAG-a ima dugu obrtničku tradiciju. Prema podacima Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, Uprave za poduzetništvo i obrt na području LAG-a u 2020. godini bilo je ukupno 1.591 registriranih aktivnih

obrta, a u 2018. godini 1.514, što čini povećanje od 5%. Najviše obrta za 2020. godinu, njih ukupno 634 registrirano je na području Grada Umaga-Umago i to najviše na području djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva. Najmanje obrta registrirano je na području Općine Lanišće, ukupno 12, gdje u proizvodnim djelatnostima ima samo 5 registriranih obrta, a u uslužnima 7. Najviše obrtnika na području LAG-a bavi se uslužnim djelatnostima, njih 990, dok se proizvodnim djelatnostima bavi 611 obrtnik. Od proizvodnih djelatnosti najviše obrtnika bavi se građevinarstvom, njih 239, zatim slijedi 217 obrtnika koji se bave poljoprivredom, šumarstvom i ribarstvom. Od uslužnih djelatnosti najviše obrtnika bavi se djelatnosti pružanja smještaja i pripreme i usluživanje hrane, njih ukupno 248, a slijedi ih trgovina na veliko i malo, te popravkom motornih vozila i motocikala sa ukupno 207 obrtnika.

Tablica 6: Osnovni razvojni pokazatelji LAG područja

JLS	Razvojna skupina prema IR	Indeks razvijenosti JLS	Prosječan dohodak po stanovniku, EUR	Prosječni izvorni prihodi po stanovniku, EUR	Prosječna stopa nezaposlenosti	Opće kretanje stanovništva	Indeks starenja	Visoko obrazovano stanovništvo (VŠS, VSS)
Grad Buje-Buie	7	105,555	3.871,16	400,56	0,0668	98,40	140,3	0,1830
Brad Buzet	8	109,138	4.983,86	473,59	0,0461	98,83	119,6	0,1944
Grad Novigrad - Cittanova	8	108,882	4.329,96	1.027,68	0,0513	108,87	137,5	0,0821
Grad Umag- Umago	8	112,280	4.659,46	891,91	0,0617	106,12	127,9	0,2183
Općina Brtonigla – Verteneglio	7	105,107	3.597,31	678,27	0,0483	100,75	147,0	0,1035
Općina Grožnjan – Grisignana	6	103,170	3.247,33	528,36	0,0587	91,58	147,0	0,1444
Općina Kaštelir – Labinci – Castelliere-S. Domenica	8	107,714	3.857,00	448,85	0,0401	108,87	114,2	0,1598
Općina Lanišće	3	95,899	4.080,46	289,33	0,0384	79,59	332,5	0,1263
Općina Oprtalj – Portole	5	101,094	3.302,20	374,86	0,0590	90,09	189,7	0,1458
Općina Tar-Vabriga – Torre-Abrega	8	111,362	3.3.730,33	1.022,40	0,0473	119,63	103,6	0,1307
Općina Vižinada – Visinada	7	105,557	3.929,46	375,21	0,0377	100,43	115,1	0,1321
Ukupno LAG	n/p	n/p	3.962,59	591,91	0,05049	100,29	152,2	0,1473

Izvor: *Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije*

Tablica 7: Broj osoba zaposlenih u pravnim osobama po djelatnosti (NKD 2007) u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj zaposlenih prema području djelatnosti – NKD 2007																				Broj zaposlenih ukupno za sva područja	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T		U
2018.	229	28	2.636	35	373	702	1.589	172	1.434	88	252	106	222	343	342	1.041	369	304	61	/	/	10.326
2019.	247	0	2.456	47	389	729	1.555	177	1.285	99	230	113	218	349	349	1.058	384	306	53	/	/	10.044
2020.	136	0	2.511	51	414	723	1.391	213	1.290	92	269	83	219	379	600	1.084	395	324	55	/	/	10.229

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 8: Poduzetnici u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj poduzetnika prema području djelatnosti – NKD 2007																				Ukupno	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T		U
2018.	49	3	244	6	9	310	545	47	239	34	5	238	220	119	1	8	13	38	69	n/p	n/p	2.197
2019.	50	2	241	7	9	317	543	44	262	34	6	220	232	111	2	7	10	38	77	n/p	n/p	2.212
2020.	53	2	236	6	8	315	560	43	270	36	5	233	231	110	2	6	9	35	78	n/p	n/p	2.238

Izvor: Hrvatska gospodarska komora

Tablica 9: Obrti u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj obrta prema djelatnosti		Broj obrta ukupno za sve djelatnosti
	Proizvodna djelatnost	Uslužna djelatnost	
2018.	578	936	1.514
2019.	599	973	1.572
2020.	611	980	1.591

Izvor: *Hrvatska obrtnička komora*

Tablica 10: Struktura poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a

JLS	Organizacijski oblik poljoprivrednika						
	OPG	SOPG	Obrt	Trgovačko društvo	Zadruga	Druga pravna osoba i ostalo	Od toga broj ekoloških proizvođača
Grad Buje	203	19	7	8	-	-	19
Brad Buzet	316	24	9	6	-	-	19
Grad Novigrad	137	14	11	8	-	-	19
Grad Umag	344	35	18	20	-	-	29
Općina Brtonigla	144	9	7	7	-	-	6
Općina Grožnjan	76	7	3	6	-	-	11
Općina Kaštelir - Labinci	114	5	3	3	-	-	2
Općina Lanišće	18	5	1	-	-	-	1
Općina Oprtalj	51	2	2	4	-	-	7
Općina Tar-Vabriga	31	5	1	-	-	-	1
Općina Vižinada	89	4	8	2	-	-	2
Ukupno LAG	1.523	129	70	64	-	-	116

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju - AGRONET

Tablica 11: Veličina poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a

JLS	Ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva (EUR)					
	do 3.000	3.001 – 8.000	8.001 – 15.000	15.001 – 50.000	50.001 – 100.000	100.001 i više
Grad Buje-Buie	145	52	19	14	4	2
Brad Buzet	184	129	34	8	1	1
Grad Novigrad	109	28	15	14	4	
Grad Umag-	275	68	33	27	10	8
Općina Brtonigla –	74	37	31	21	5	1
Općina Grožnjan	42	20	13	16	-	-
Općina Kaštelir – Labinci	63	31	20	12	-	-
Općina Lanišće	15	6	1	1	1	-
Općina Oprtalj	31	18	6	4	-	-
Općina TarVabriga	23	11	3	1	-	1
Općina Vižinada	39	31	20	12	-	1
Ukupno LAG	1.000	431	195	130	25	14

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Tablica 12: Poljoprivredne i šumske površine na području LAG-a

JLS	Ukupna poljoprivredna površina (ha)	Ukupan broj parcela u ARKOD-u	Livade (ha)	Voćnjaci (ha)	Vinogradi (ha)	Maslinici (ha)	Pašnjaci (ha)	Oranice (ha)	Šume i šumsko zemljište (ha)
Grad Buje-Buie	879,76	1.556	49,16	15,21	235,7	223,03	n/p	286,7	2.775,35
Brad Buzet	989,78	4.037	283,87	17,35	94,63	123,36	n/p	425,93	1.424,67
Grad Novigrad - Cittanova	803,06	645	9,07	10,93	160	195,97	n/p	384,08	525,90
Grad Umag-Umago	1.512,81	2.055	78,31	33,62	140,32	384,2	n/p	728,53	1.346,25
Općina Brtonigla – Verteneglio	808,1	1.414	21,12	6,02	192,89	225,52	n/p	288,79	580,31
Općina Grožnjan – Grisignana	579,03	1.068	73,33	4,68	79,49	76,02	n/p	323,63	1.731,49
Općina Kaštelir – Labinci – Castelliere-S. Domenica	896,43	1.155	21,25	7,1	242,05	129,74	n/p	417,41	675,24
Općina Lanišće	263,51	396	80,79	0,09	n/p	n/p	n/p	25,56	648,58
Općina Oprtalj – Portole	165,81	534	34,28	0,58	20,63	23,91	n/p	54,76	1.001,51
Općina Tar-Vabriga – Torre-Abrega	435,44	592	4,9	3,5	34,17	142,63	n/p	158,84	535,71
Općina Vižinada – Visinada	491,06	940	10,86	5,78	195,39	60,44	n/p	172,26	802,94
Ukupno LAG	7.824,79	14.392	666,94	104,86	1.395,27	1.584,82	n/p	3.266,49	12.047,9

Izvor: *Ministarstvo poljoprivrede i Hrvatske šume d.o.o.*

Tablica 13: Brojno stanje stoke na području LAG-a

JLS	Kategorija stoke							
	Govedo, br. grla	Ovca, br. grla	Koza, br. grla	Konj, br. grla	Svinja, br. grla	Perad, br. grla	Magarac, br. grla	Pčela (pčelinje zajednice)
Grad Buje-Buie	167	215	179	9	290	2.056	9	164
Brad Buzet	447	72	57	29	278	3.901	22	1076
Grad Novigrad -Cittanova	149	30	18	20	24	44.474	n/p	213
Grad Umag- Umago	207	741	219	22	357	2.959	45	225
Općina Brtonigla – Verteneglio	201	202	23	12	268	1.215	77	62
Općina Grožnjan – Grisignana	263	134	143	3	227	708	0	20
Općina Kaštelir – Labinci – Castelliere-S. Domenica	16	153	39	13	95	2.948	2	507
Općina Lanišće	134	170	4	6	41	389	3	140
Općina Oprtalj – Portole	49	239	59	8	106	975	4	205
Općina Tar-Vabriga – Torre-Abrega	5	1.178	48	38	161	370	10	38
Općina Vižinada – Visinada	27	565	0	1	224	961	5	50
Ukupno LAG	1.665	3.699	789	161	2071	60.956	177	2700

Izvor: *Ministarstvo poljoprivrede*

Tablica 14: Dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

	2018.		2019.		2020.	
	dolasci turista	noćenja turista	dolasci turista	noćenja turista	dolasci turista	noćenja turista
JLS	ukupno	ukupno	ukupno	ukupno	ukupno	ukupno
Grad Buzet	17.685	56.84	17.834	59.047	6712	29.652
Općina Grožnjan – Grisiganan	4.327	20.703	4.782	20.837	2.717	13.300
Grad Buje-Buie	42.404	202.558	45.055	210.860	15.767	77.955
Općina Brtonigla-Verteneglio	n/p	n/p	74.250	542.709	32.093	237.979
Općina Kaštelir- Labinci – Castelliere-S. Domenica	7.212	61.756	8.837	73.785	6.090	54.101
Općina Lanišće ²	n/p	n/p	794	3.001	419	2.135
Grad Novigrad – Cittanova	213.410	1.125.609	219.315	1.153.550	87.105	483.910
Općina Oprtalj – Portole	13.063	54.247	15.234	52.710	4.405	20.427
Općina Tar-Vabriga – Torre-Abrega	237.329	1.801.838	254.240	1.883.230	88.186	732.332
Grad Umag-Umago	469.425	2.393.808	488.851	2.414.810	159.487	894.108
Općina Vižinada- Visinada	4.918	38.408	6.086	45.163	4.478	36.260
Ukupno LAG	1.009.773	5.698.927	1.135.278	6.459.702	407.459	2.582.159

Izvor: *Državni zavod za statistiku*

² Nema podataka.

Tablica 15: Dobna struktura nezaposlenih na području LAG-a

JLS	Dobna struktura																														
	15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44			45-49			50-54			55-59			60 i više			ukupno
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	
Buje-Buie	0	0	0	2	4	6	4	3	7	1	6	7	6	1	7	2	4	6	1	7	8	2	6	8	5	11	16	5	4	9	74
Buzet	1	0	1	0	2	2	4	1	5	0	3	3	0	4	4	4	2	6	0	1	1	2	4	6	3	4	7	2	1	3	38
Grožnjan-Grisignana	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	2	2	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	2	1	0	1	1	0	1	8	
Lanišće	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	1	2
Novigrad-Cittanova	0	1	1	3	0	3	4	4	8	4	6	10	0	1	1	3	2	5	2	8	10	1	3	4	6	4	10	5	2	7	59
Oprtalj-Portole	2	0	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	0	2	2	1	1	2	1	0	1	10	
Umag-Umago	2	2	4	2	7	9	7	16	23	6	16	22	11	18	29	9	19	28	10	13	23	7	14	21	12	25	37	7	9	16	212
Vižinada-Visinada	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	1	1	2	2	4	1	0	1	0	1	1	2	1	3	0	0	0	0	1	1	13
Kaštelir-Labinci-Castelliere-S. Domenica	0	1	1	2	0	2	3	0	3	1	2	3	0	4	4	0	2	2	1	0	1	2	5	7	3	0	3	0	1	1	27
Brtonigla-Verteneglio	0	0	0	1	2	3	0	1	1	0	2	2	0	3	3	0	2	2	0	2	2	1	2	3	3	0	3	1	1	2	21
Tar-Vabriga-Torre-Abrega	0	0	0	1	2	3	1	0	0	3	8	11	2	5	7	2	3	5	4	3	7	1	2	3	4	2	6	0	0	0	42
Ukupno LAG	5	4	9	12	18	30	24	26	50	15	46	61	21	38	59	21	36	57	20	35	55	19	40	59	38	48	86	23	14	37	503

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (<https://statistika.hzz.hr/>)

Tablica 16: Dobna struktura zaposlenih na području LAG-a

JLS	Dobna struktura																													ukupno				
	15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44			45-49			50-54			55-59			60-64			65 i više			
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž		U	M	Ž	U
Buje-Buie	11	12	23	93	69	162	156	118	274	162	134	296	154	100	254	120	119	239	172	152	324	195	152	344	136	70	206	45	22	67	4	0	4	2.193
Buzet	23	4	27	103	62	165	201	170	371	222	192	417	206	159	365	193	188	381	217	182	399	184	164	348	196	53	249	64	18	82	5	2	7	2.811
Grožnjan-Grisignana	0	1	1	6	8	14	15	13	28	22	22	44	21	8	29	18	15	33	26	25	51	24	12	36	22	8	30	3	0	3	0	1	1	270
Lanišće	0	1	1	11	5	16	9	2	11	6	3	9	7	1	8	11	7	18	8	6	14	8	2	10	10	0	10	5	0	5	0	0	0	102
Novigrad-Cittanova	6	5	11	73	50	123	114	116	230	131	125	256	125	116	241	115	127	242	133	134	267	148	122	270	90	43	133	41	10	51	4	3	7	1.831
Oprtalj-Portole	0	2	2	16	19	35	22	17	39	22	12	34	15	11	26	22	16	38	33	17	50	28	20	48	21	5	26	6	0	6	2	0	2	306
Umag- Umago	27	11	38	187	185	372	376	328	704	459	374	944	359	348	707	366	351	717	419	421	840	432	393	825	347	190	537	127	39	166	20	6	26	5.776
Vižinada-Visinada	3	2	5	26	15	41	27	36	63	43	42	85	32	21	53	40	21	61	33	31	64	41	26	67	35	11	46	7	3	10	3	0	3	498
Kaštelir-Labinci– Castelliere-S. Domenica	3	1	4	29	25	54	43	39	82	34	34	68	33	36	59	34	42	76	44	28	72	47	36	83	32	14	46	9	2	11	1	0	1	566
Brtonigla- Verteneglio	6	4	10	29	21	50	58	41	99	48	37	85	39	28	67	54	44	98	56	38	104	59	32	91	49	12	61	77	8	19	6	1	7	691
Tar-Vabriga–Torre- Abrega	9	6	15	47	26	73	55	45	100	71	53	124	52	49	101	57	61	118	70	73	143	71	64	135	55	18	73	12	14	26	8	4	12	920
Ukupno LAG	88	49	137	620	485	1105	1076	925	2001	1220	1028	2362	1043	877	1910	1030	991	2021	1211	1107	2328	1237	1023	2257	993	424	1417	396	116	446	53	17	70	15.964

Izvor: Državni zavod za statistiku

1.3. Demografske značajke područja LAG-a

Prema popisu stanovništva 2011. godine područje LAG Sjeverna Istra broji 37.297 stanovnika što je 17,92% ukupnog broja stanovnika Istarske županije. Prema još uvijek preliminarnim i neslužbenim rezultatima Popisa stanovništva 2021. trenutno na području LAG-a živi 35.087 stanovnika, a u Istarskoj županiji 195.794 stanovnika, što znači da je udio stanovništva na području LAG-a i dalje 17,92% od ukupnog broja stanovnika Istarske županije. Ukupna površina LAG-a iznosi 779 km², što predstavlja gustoću naseljenosti od 47,9 stanovnika/km².

U usporedbi sa Popisom stanovništva 2001. godine i Popisom iz 2011. godine, stanovništvo LAG-a bilježi blagi porast od 1.173 stanovnika ili 3,2%, što predstavlja višu stopu porasta od one koju bilježi područje Istarske županije (+0,80%). Porast bilježe gradovi, s izuzetkom Buja – Buie, te općine Grožnjan – Grisigana, Lanišće i Oprtalj – Portole. Najveću stopu porasta imala je općina Tar – Vabriga – Torre – Abrega od 25,2%, a najveći porast broja stanovnika ima Grad Umag – Umago za 4,38% (566 stanovnika). Najveći postotak pada broja stanovnika imale su općina Lanišće (–17,3%) i općina Oprtalj – Portole (–13,4%), a najveće brojčano smanjenje Grad Buje – Buie (–158%).

U razrađenoj analizi dostupnoj za razdoblje između 2001. do 2011. godine vidljivo je kako Gradovi Novigrad – Cittanova i Umag – Umago i Općina Tar-Vabriga – Torre-Abrega bilježe blagi porast u kategoriji najmlađe djece od 0-9 godina, dok Gradovi Buje-Buie i Buzet bilježe stagnaciju. Što se tiče djece od 10-19 godina cijelo područje bilježi pad. Udio stanovništva mlađeg od 19 godina u ukupnom stanovništvu je 17,81%. Posljedično tome stopa smanjenja mladih stanovnika veća je od one na županijskoj razini. Udio zrelog stanovništva na području LAG-a je 59%, dok je starijeg 23,20%. Najveći postotni porast broja stanovnika starijih od 65 godina je u Gradu Novigradu – Cittanova (+35%), a najveći pad (– 8,3%) u Općini Lanišće. Na području LAG-a bilježi se porast broja radno sposobnog stanovništva, 2001. godine ih je bilo ukupno 23.085, a 2011. ukupno 26.248, što je povećanje od 13,7%. Najveći postotak povećanja je u Općini Kaštelir-Labinci (17,78%), te u gradu Novigradu-Cittanova (13,23%). Struktura stanovništva prema stupnju obrazovanja na području LAG-a ukazuje da je najviše stanovnika sa završenom srednjom školom, 54,34%, dok više i visoko obrazovanje ima samo 14,20% stanovnika. Udio visoko obrazovanog stanovništva sa VSS i VŠS je najveći na području Grada Umaga – Umago (0,2183), a slijede ga Grad Buzet (0,1944) i Općina Kaštelir-Labinci – Castelliere – S. Domenica (0,1598).

Struktura stanovništva po spolu pokazuje izjednačenost u broju muškaraca i žena. Jedino je u 2 općine na području LAG-a zabilježen nešto veći broj muškaraca nego žena (u Općini Vižinada-Visinada 576 žena u odnosu na 582 muškaraca i u Općini Kaštelir-Labinci-Castelliere-S.Domenica 729 žena u odnosu na 734 muškaraca). Međutim, zabrinjavajuća je starosna struktura jer indeks starenja za područje LAG-a iznosi 152,21, a koeficijent starenja 25,24 što su vrijednosti koje ukazuju da je stanovništvo zašlo u snažan proces starenja³. Stanje je posebice negativno na području Općina Lanišće i Oprtalj – Portole. Podaci za LAG su puno nepovoljniji nego na razini RH, gdje indeks starenja iznosi 115, a koeficijent starenja 24,1. Općina Lanišće ima najveći indeks starenja (332,5), dok najmanji ima Općina Tar-Vabriga – Torre-Abrega (103,6). Vitalni indeks na području LAG-a smanjio se sa 90,61 iz 2011.godine na 74,88 u 2020. godini.

Struktura stanovnika prema narodnosti na području LAG-a prema Popisu iz 2011. godine je sljedeća: 22.912 stanovnika su Hrvati (71%), 4.965 stanovnika su Talijani (15%), 1.093 stanovnika su Srbi (4%), 908 stanovnika su Bošnjaci (3%), 682 stanovnika su Slovenci (2%), a ostatak čine predstavnici ostalih narodnosti (5%). Značajan udio različitih manjina pridonose razvitku multikulturalnosti i multijezičnosti na cjelokupnom području LAG-a „Sjeverna Istra“.

³ Prosječna starost označuje srednje godine života cjelokupnog stanovništva određenog prostora. Indeks starenja jest postotni udio osoba starih 60 i više godina u odnosu na broj osoba starih 0-19 godina. Indeks veći od 40 kazuje da je stanovništvo određenog područja zašlo u proces starenja. Koeficijent starosti jest postotni udio osoba starih 60 i više godina u ukupnom stanovništvu. Osnovni je pokazatelj razine starenja, a kad prijeđe vrijednost 12%, smatra se da je stanovništvo određenog područja zašlo u proces starenja.

Prema kriteriju OECD-a koji određuje granicu između ruralnih i urbanih područja, cijela Istra je ruralni prostor, jer gustoća naseljenosti po četvornom kilometru nije veća od 150 stanovnika. Primjenom istog kriterija na području LAG-a samo bi Gradovi Novigrad-Cittanova sa 160,92 i Umag-Umago sa 161,22 stanovnika/km² pripadali urbanim područjima.

Tablica 17: Natalitet, mortalitet i vitalni indeks na području LAG-a

Naziv JLS	Natalitet		Mortalitet		Vitalni indeks		Prosječna starost stanovnika
	2011.	2020.	2011.	2020.	2011.	2020.	
Grad Buje-Buie	33	38	45	52	73,3	73,1	43,1
Brad Buzet	62	53	48	47	129,2	112,8	41,9
Grad Novigrad -Cittanova	26	36	26	41	100,0	87,8	42,9
Grad Umag- Umago	113	119	132	176	85,6	67,6	42,3
Općina Brtonigla - Verteneglio	13	15	18	13	72,2	115,4	43,3
Općina Grožnjan - Grisignana	8	9	12	9	66,7	100,0	44,6
Općina Kaštelir - Labinci - Castelliere-S. Domenica	19	10	19	17	100,0	58,8	41,9
Općina Lanišće	0	5	4	12	0	41,7	49,7
Općina Oprtalj - Portole	9	4	11	12	81,8	33,3	45,5
Općina Tar-Vabriga - Torre-Abrega	12	20	13	20	92,3	100,0	40,6
Općina Vižinada - Visinada	14	4	13	19	107,7	21,1	41,8
Ukupno LAG	309	313	341	418	90,61	74,88	43,42

Izvor: *Državni zavod za statistiku*

Tablica 18: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a

Naziv JLS	Bez škole			Osnovna škola			Srednja škola			Visokoškolsko obrazovanje															Nepoznato
										Svega			Viša i stručni studij			Fakulteti, umjetničke akademije i sveučilišni studij			Magisterij			Doktorat			
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U				
Grad Bujice	4	20	24	390	580	970	1373	1113	2486	300	336	636	138	180	318	150	148	298	8	5	13	4	3	7	3
Brad Buzet	15	27	42	517	715	1232	1568	1134	2702	359	424	783	158	186	344	189	229	418	9	8	17	3	1	4	2
Grad Novigrad	4	35	39	278	440	718	1152	980	2132	229	297	526	115	133	248	105	155	260	7	4	11	2	5	7	0
Grad Umag	12	46	58	928	1563	2491	3563	3114	6677	924	1035	1959	457	519	976	444	485	929	20	28	48	3	3	6	19
Općina Brtonigla	2	16	18	178	210	388	420	322	742	48	64	112	26	42	68	19	21	40	3	1	4	0	0	0	0
Općina Grožnjan	5	6	11	91	84	175	137	118	255	23	42	65	10	21	31	10	20	30	2	1	3	1	0	1	0
Općina Kaštelir - Labinci	1	3	4	91	124	215	374	309	683	64	79	143	32	44	76	32	33	65	0	1	1	0	1	1	0
Općina Lanišće	0	5	5	40	61	101	91	38	129	12	12	24	5	5	10	6	7	13	0	0	0	1	0	1	0
Općina Oprtalj	4	7	11	140	152	292	182	136	318	32	47	79	13	17	30	16	30	46	1	0	1	2	0	2	0

Općina Tar- Vabriga	2	11	13	156	186	495	532	466	998	85	89	174	35	46	81	44	38	82	3	5	8	3	0	3	0
Općina Vižinada	1	7	8	106	121	227	269	216	485	41	57	98	26	28	54	14	29	43	1	0	1	0	0	0	0
Ukupno LAG	50	183	233	2915	4236	7304	9661	7946	17607	2117	2482	4599	1015	1221	2236	1029	1195	2224	54	53	107	19	13	32	24

Izvor: Državni zavod za statistiku (podaci za stanovništvo prema najviše završenoj školi i spolu - <https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>)

2. REZULTATI PROVEDBE LRS U RAZDOBLJU 2014. – 2022.

Tablica 19: Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. – 2022. i provedbe drugih projekata

Provedba LRS 2014. – 2022.											
Tip operacije	Natječaj LAG-a		Odobreni projekti od strane LAG-a		Odobreni projekti od strane APPRRR		Potpuno isplaćeni projekti			Pokazatelji	
	br	Alokacija, eura	br	Iznos, eura	br	Iznos, eura	br	Iznos, eura	Br. novostvorenih radnih mjesta (u isplaćenim projektima)	Pokazatelji LAG-a	Pokazatelji LAG-a
4.1.1.	2	426.908,75	22	426.908,75	20	387.925,53	9	189.930,11	1	S.C.1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava – 189.930,11 EUR	
6.3.1.	3	575.849,09	39	575.849,09	39	575.849,09	14	272.413,30	0	S.C.1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava – 272.413,30	
7.4.1.	3	530.999,02	22	530.999,02	22	530.999,02	9	162.161,71	0	S.C. 2. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda – 162.161,71	
Provedba drugih projekata u razdoblju 2014. – 2022.											
Naziv projekta	Izvor financiranja projekta	Ukupni iznos projekta, eura	Iznos učešća LAG-a, eura	Razdoblje provedbe projekta	Uloga LAG-a u provedbi projekta	Rezultati i pokazatelji					
Edukativna staza „Put tartufa“	Navedeno u Prilogu 6.	62.785,52	44.754,93	rujan 2018. – siječanj 2020.	nositelj	/	Navedeno u Prilogu 6.				
Uvod u upravljanje pokrovnim usjevima u vinogradu	Navedeno u Prilogu 6.	3.818,27	367,47	travanj 2017. – prosinac 2017.	nositelj	/	Navedeno u Prilogu 6.				
Aromatika	Navedeno u Prilogu 6.	6.793,42	2.679,01	travanj 2018. – prosinac 2018.	nositelj	/	Navedeno u Prilogu 6.				
Domaće od malih nogu	Navedeno u Prilogu 6.	93.324,73	39.010,96	travanj 2019. – travanj 2021.	partner	Nositelj LAG Središnja Istra	Navedeno u Prilogu 6.				

Institucionalna potpora za rad LAG-a	Navedeno u Prilogu 6.	995,42	331,81	travanj 2020. – prosinac 2020.	nositelj	/	Navedeno u Prilogu 6.
Bioekonomija i obnovljivi izvori energije u poljoprivredi	Navedeno u Prilogu 6.	2.733,43	2.069,81	travanj 2021. – studeni 2021.	nositelj	/	Navedeno u Prilogu 6.
InnovaOliva	Navedeno u Prilogu 6.	56.143,34	20.384,34	Studeni 2022. – prosinac 2023.	nositelj	/	Navedeno u Prilogu 6.
Institucionalna potpora za rad LAG-a	Navedeno u Prilogu 6.	1.990,84	663,61	travanj 2022. do prosinca 2022.	nositelj	/	Navedeno u Prilogu 6.
SMALLable	Navedeno u Prilogu 6.	280.160,00	29.000,00	Prosinac 2022 do prosinac 2024	partner	GAL Media Valle del Tevere	Navedeno u Prilogu 6.

Izvor: Arhiva LAG-a Sjeverna Istra, preuzeto 1. lipnja 2023. godine

3. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS-a

3.1. Opis partnerstva

LAG Sjeverna Istra je osnovana kao udruga sukladno Zakonu o udrugama (NN74/14,), 14. ožujka 2011. godine potpisan je Sporazum o osnivanju LAG-a ruralnog područja Sjeverne Istre⁴, kojim se utvrđuje interes za osnivanjem LAG-a na području obuhvaćenih gradova i općina sa svrhom poticanja razvoja ruralnog područja primjenom pristupa LEADER i stvaranja uvjeta za pristupanje fondovima Europske unije. Navedenim Sporazumom imenovani su članovi Organizacijskog odbora i opisana su njihova zaduženja. Pod stručnim vodstvom Agencije za ruralni razvoj Istre održana je edukacija članova. Godine 2015. LAG-u "Sjeverna Istra" priključuju se općine Tar – Vabriga – Torre – Abrega, Vižinada – Visinada, te Kaštelir – Labinci – Castelliere – S. Domenica te zaključno s time LAG broji 11 članica JLS-a.

LAG Sjeverna Istra danas broji 46 članova s područja 11 JLS-a (javna interesna skupina zastupljena je sa 32,60%, civilna interesna skupina sa 21,74 %, a gospodarska interesna skupina sa 45,66%). Udio žena u članstvu LAG-a je 36,96%.

Partnerski odnos, prava i obveze članova, te način provedbe partnerskog odnosa između članova LAG-a regulirane su odredbama Statuta. LAG je upisan u Registar udruga RH pri Uredu državne uprave u Istarskoj županiji. Predsjednik LAG-a zastupa interese LAG-a, u slučaju odsutnosti mijenja ga Dopredsjednik, a bira ih Skupština. Područja djelovanja LAG-a sukladno ciljevima su međunarodna suradnja, održivi razvoj i zaštita okoliša i prirode, kultura i umjetnost te gospodarski razvoj. Članovima LAG-a mogu postati, prihvaćajući odredbe Statuta i interes obavljanja djelatnosti LAG-a, predstavnici javne interesne skupine te privatne interesne skupine koju čine predstavnici gospodarske interesne skupine i civilne interesne skupine. Članovi iz svih interesnih skupina sudjeluju u radu i aktivnostima LAG-a putem osoba ovlaštenih za zastupanje ili putem imenovanih predstavnika. Članstvo u LAG-u može biti redovno i počasno, a ono je dobrovoljno. Odluku o primanju u redovito članstvo donosi Upravni odbor LAG-a na temelju pristupnice, molbe ili pismenog zahtjeva. Svi redovni članovi LAG-a čine Skupštinu.

Članovi LAG-a strukturirani su kako slijedi: jedanaest jedinica lokalne samouprave zajedno sa još pet predstavnika kao dio javne interesne skupine, deset predstavnika civilne interesne skupine i dvadeset i jedan predstavnika gospodarske interesne skupine. Udio osoba mlađih od 40 godina starosti u članstvu LAG-a je 23,91 %.

U pogledu zastupljenosti gospodarskih grana najzastupljeniji su sektori poljoprivrede i turizma, što odgovara prioritarnim razvojnim usmjerenjima na području LAG-a i Istarske županije. Što se tiče teritorijalne zastupljenosti, svi dijelovi područja LAG-a zastupljeni su u članstvu LAG-a prema mjestu prebivališta ili sjedištu tvrtke. Prema broju članova, najzastupljeniji su oni s područja Grada Buzeta i Novigrada – Cittanova te Općina Brtonigla – Verteneglio i Grožnjan – Grisignana.

Tijela LAG-a su Skupština, Upravni odbor, Predsjednik i Dopredsjednik, Komisija za rješavanje prigovora u postupku odabira projekata i Voditelj. Skupština je predstavničko i najviše tijelo upravljanja LAG-a. Čine ju svi redoviti članovi LAG-a. Upravni odbor je kolektivno i koordinativno tijelo LAG-a koje organizira i obavlja tekuće poslove između dvije sjednice

⁴ Sporazum o postupku i mjerama za osnivanje Lokalne akcijske grupe – LAG Sjeverna Istra, KLASA: 130-01/10-01/2, UR. BROJ: 2105/03-05/01-11-13.

Skupštine. Predsjednik i Dopredsjednik se biraju na mandat od četiri godine. Predsjednik zastupa LAG, predsjedka radom Skupštine te podnosi Skupštini LAG-a godišnje izvješće o svom radu i radu Upravnog odbora. Voditelj organizira i odgovara za stručno i tehničko pripremanje sjednica tijela LAG-a, izvršavanje odluka Skupštine i Upravnog odbora i obavljanje stručnih i tehničkih poslova za potrebe tijela LAG-a. O svom radu Voditelj izvještava Upravni odbor na njegov zahtjev, najmanje jednom godišnje, a za svoje djelovanje odgovoran je Upravnom odboru.

Tablica 20: Članovi LAG-a (Skupština LAG-a)

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ⁵
20	13	15	48	21	16

Izvor: Arhiva LAG-a Sjeverna Istra, Evidencija članstva

Tablica 21: Tijelo LAG-a nadležno za donošenje odluka koje su vezane za sadržaj i provedbu LRS : Skupština LAG-a

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ⁶
20	13	15	48	21	16

Izvor: Arhiva LAG-a Sjeverna Istra, Evidencija članstva

Tablica 22: Tijelo LAG nadležno za odabir projekata na LAG natječaju: Upravni odbor LAG-a

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ⁷
5	4	4	13	7	7

Izvor: Arhiva LAG-a Sjeverna Istra, Evidencija članstva

3.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRS

Važan segment u procesu izrade LRS za područje LAG-a sačinjava aspekt uključivanja zainteresirane javnosti iz javnog, civilnog i privatnog sektora temeljem principa osmišljenih u okviru LEADER i CLLD pristupa.

Za potrebe izrade LRS-a angažirani su konzultanti sukladno referencama u području izrada strategija razvoja, ali i s iskustvom u provedbi IPARD-a i Mjera Programa ruralnog razvoja 2014. – 2020. Konzultanti su osmislili interaktivan način procesa izrade Strategije koji zahtijeva aktivnu uključenost lokalnih predstavnika s čitavog područja LAG-a. Članovi Upravnog odbora prepoznali su važnost takvog pristupa u kojem članovi LAG-a neposredno sudjeluju i pridonose izradi Strategije kroz zajednički rad i uvažavanje interesa različitih dionika iz svih dijelova područja LAG-a.

⁵ osobe do uključujući 40. godina

⁶ osobe do uključujući 40. godina

⁷ osobe do uključujući 40. godina

U procesu izrade LRS-a, nakon izrade analize stanja, pristupilo se analizi razvojnih potreba i potencijala područja Sjeverna Istra. U dijelu izrade SWOT analize uključio se civilni, javni i gospodarski sektor. Održane su 3 online ZOOM radionice sa predstavnicima svih sektora. Na svim radionicama prisustvovala su zaposlenice LAG Sjeverna Istra i konzultantice angažirane na izradi LRS. Radionice su održane 06. svibnja 2022. godine. Na prvoj radionici sa javnim sektorom prisustvovalo je 16 sudionika, na drugoj radionici sa civilnim sektorom prisustvovalo je 15 sudionika, a na trećoj radionici sa gospodarskim sektorom prisustvovalo je 5 sudionika. Sudionicima je prezentirana Power-Point prezentacija sa detaljnim obrazloženjima o važnosti izrade SWOT analize i prepoznatim snagama, slabostima, prilikama i prijetnjama za područje LAG-a. Sudionici su na radionicama iznosili svoje viđenje potreba i potencijala područja te im je nakon radionica poslan Obrazac SWOT analize s uputom za komentiranje i ispunjavanje iste. Zaposlenici LAG-a proveli su individualna savjetovanja za izradu SWOT analize kroz cijeli mjesec svibanj 2022. godine te su putem elektroničke pošte i telefonski povratno zaprimili ukupno ispunjenih 16 Obrazaca SWOT analize sa brojnim komentarima koji su uvršteni u analizu stanja područja. Individualna savjetovanja s civilnim, javnim i gospodarskim sektorom održavana su od strane zaposlenika LAG-a na način da su nakon održanih radionica dodatno u neposrednoj komunikaciji i putem emaila objašnjavali svrhu strateškog planiranja na području LAG-a, te potrebu za definiranjem i prikupljanjem informacija iz svih relevantnih izvora radi utvrđivanja ključnih elemenata o komunalnim, infrastrukturnim i drugim potrebama, a sve u cilju njihovog maksimalnog zadovoljenja. S obzirom da se relevantnost SWOT analize bazira na opsegu i dubini obuhvata cjelokupne detaljne analize svim dionicima je objašnjeno da se u svojim komentarima koncentriraju na one činjenice i događaje koji imaju najveći (kritični) utjecaj na trenutačnu situaciju u kojoj se nalazi područje LAG-a, kako bi proveli sustavnu analizu i olakšali uspoređivanje vanjskih prijetnji i prilika s unutrašnjim prednostima i nedostacima. Naglašeno im je kako je za dobivanje određenih objektivnih odgovora važno kako njihovi komentari moraju biti zasnovani na iskustvu i stručnosti dionika koji vrlo dobro poznaju područje LAG-a, njegova obilježja i probleme. Nakon dobivenih komentara pristupilo se izradi finalne verzije SWOT analize, na temelju koje će se definirati ključne uporišne i strateške točke koje će se pretvoriti u konkretnu strategiju plana razvoja LAG-a Sjeverna Istra.

Proces uključivanja zainteresirane javnosti nastaviti će se nakon usvajanja LRS-a za potrebe jačanja međusobnih odnosa i partnerstava na području LAG-a, ali i kvalitetnog praćenja ostvarenja postignuća LRS-a za koje će se koristiti postojeća metodologija, o čemu će LAG sastavljati posebna izvješća kojima će informirati zainteresiranu javnost. Uključivanje dionika biti će provedeno kombiniranjem participativnih metoda: informiranje (putem radionica, medijskih konferencija, gostovanja u radio emisijama, web stranice i slično), konzultacije i osnaživanje.

U suradnji sa zaposlenicima LAG Sjeverna Istra i vanjskim stručnjacima, definirat će se okvirni plan aktivnosti, te sukladno identificiranim razvojnim potrebama i SWOT analizi, članovi radne skupine će, uz asistenciju vanjskih stručnjaka, formirati prijedlog intervencija, njihove opise, uvjete prihvatljivosti te kriterije odabira, te sukladno tome uskladiti akcijski i financijski plan te prioritete i specifične ciljeve predmetne strategije.

Tablica 23: Događaji i sudionici tijekom izrade LRS

Naziv događaja (sastanak, radionica i sl.)	Broj sudionika	Mjesto održavanja događaja	Datum održavanja događaja
Radionica sa javnim sektorom vezano uz izradu SWOT analize	16	Online ZOOM radionica	06.05.2022. u 11:30h
Radionica sa civilnim sektorom vezano uz izradu SWOT analize	15	Online ZOOM radionica	06.05.2022. u 14:00h
Radionica sa gospodarskim sektorom vezano uz izradu SWOT analize	5	Online ZOOM radionica	06.05.2022. u 16h.
Individualna savjetovanja za izradu SWOT analize	16	Online, putem elektroničke pošte	Savjetovanja su se održala od 06.05.2022. do 31.05.2022. godine. Putem maila je poslan obrazac SWOT analize sudionicima na komentare, te je prikupljeno 16 komentara od sudionika radionica.
Radionica za izradu baze projekata	8	Gradska vijećnica Grada Umaga, Grad Umag - Umago	11.11.2022.
Radionica za izradu baze projekata	5	Poduzetnički inkubator „Verzi“, Grad Buzet	14.11.2022.
Online anketiranje javnosti i lokalnih dionika za utvrđivanje potreba	10	Online – google form	Od svibnja 2022. do prosinca 2023. godine
Sastanak radne skupine za izradu intervencija i ciljeva LRS 2023. – 2027.	15	CMIK, Grad Novigrad – Cittanova	22.11.2022.
Individualna savjetovanja za izradu obrasca projektne ideje	5	Grad Buje – Buie	Od svibnja 2022. do prosinca 2023. godine

Izvor: Popis sudionika snimke ZOOM radionice, popis sudionika s radionica i predstavljanja, Arhiva LAG-a Sjeverna Istra.

4. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA

4.1. Rezultati analize stanja područja na temelju SWOT analize

Tablica 24: SWOT analiza LAG-a

SNAGE	SLABOSTI
<p>Opće zemljopisne značajke:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Izuzetno povoljan prometni i geopolitički položaj 2. Prisutna kombinacija mediteranske, kontinentalne i planinske klime pogodna za razvoj turizma, poljoprivrede i korištenje obnovljivih izvora energije 3. Raznolika prirodna bogatstva, mora, rijeka, flora i fauna i značajni izvori pitke vode 4. Bogata materijalna i nematerijalna kulturna baština 5. Područje je poznata turistička destinacija 6. Atraktivan teren za aktivno bavljenje sportom 7. Kakvoća mora je izvrsna te je prisutan dovoljan stupanj opremljenosti plaža 8. Na području je uspostavljen sustav gospodarenja otpadom i odvojenog prikupljanja otpada <p>Gospodarske značajke:</p> <ol style="list-style-type: none"> 9. Dobra povezanost i suradnja između JLS-ova 10. Velik potencijal za razvoj zdravstvenog turizma (Istarske toplice) 11. Veliki broj tradicijskih manifestacija/festivala 12. Razvijen gastro turizam s visokom kvalitetom i ponudom proizvoda 13. Razvijeno vinogradarstvo i maslinarstvo, afirmirano tartufarstvo 14. Znatan broj proizvoda koji su zaštićeni oznakom izvornosti, kao i onih u postupku registracije 15. Veliki broj sportskih sadržaja i razvijen sportski turizam 16. Atraktivno područje za ulaganja, posebice stranim investitorima 	<p>Opće zemljopisne značajke:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Neravnomjerna razvijenost područja sa slabije razvijenom unutrašnjosti 2. Prometna infrastruktura, pogotovo u segmentu javnog prijevoza, biciklističkih i pješačkih staza, na području nije u potpunosti razvijena 3. Slaba prometna povezanost obalnih područja i unutrašnjosti područja javnim prijevozom, šetnicama i biciklističkim stazama 4. Slaba dostupnost organiziranog javnog prijevoza u disperziranim manjim naseljima zaleđa 5. Slaba prometna povezanost sa glavnim željezničkim kolodvorima i zračnim lukama u blizini, te sa prekograničnim gradovima 6. Nedovoljna zaštita autohtonih vrsta lokalne flore i faune <p>Gospodarske značajke:</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Manjak infrastrukture za pokretanje poduzetničkih inkubatora i start-up-ova; nepostojanje organizirane potpore za pokretanje novih poduzetničkih inicijativa. 8. Neadekvatna infrastruktura za prodaju poljoprivrednih proizvoda što dovodi do nedovoljne vidljivosti i otežanog plasmana 9. Neumreženost lokalnih poljoprivrednih proizvođača te nerazvijena praksa poljoprivrednog zadrugarstva 10. Slaba primjena pametnih rješenja u poljoprivredi 11. Nedostatak organiziranih mehanizama za otkup i distribuciju lokalnih poljoprivrednih i srodnih proizvoda (logističko-distributivnih centara) 12. Nepostojanje sustava organiziranog gospodarenja biomasom na razini JLS-ova 13. Nepostojanje dovoljno velikih parcela za gospodarske subjekte kojima trebaju velike površine za djelatnost proizvodnje i skladištenja sirovina 14. Slabije razvijen realni sektor, nepostojanje stabilnih tvrtki u gospodarskim granama povezanima sa novim tehnologijama

<p>Društvene značajke:</p> <ol style="list-style-type: none"> 17. Multikulturalnost područja s gostoljubivim, komunikativnim i radišnim stanovništvom 18. Razvijeno i stabilno dvojezično školstvo 19. LAG je uspostavio suradnju s velikim brojem domaćih i međunarodnih partnera 20. Bogata povijesna i kulturna baština 21. 100% iskorištenost alociranih sredstava unutar Lokalne razvojne strategije LAG-a za razdoblje 2014. – 2020. godine 	<ol style="list-style-type: none"> 15. Slaba upućenost MSP-ova u mogućnost transformacije poslovanja u kontekstu zelene i digitalne tranzicije. 16. Nemogućnost javnog financiranja zakonom propisanih obaveza za JLS-ove (npr. skloništa za napuštene životinje) 17. Nedovoljno održavanje i stvaranje novih šumskih puteva za kvalitetno gospodarenje lovištem i divljači. 18. Agresivna gradnja novih smještajnih kapaciteta (npr. kuća za odmor) 19. Preveliko oslanjanje isključivo na ljetni turizam, odnosno na oblik turizma poznat pod nazivom „3S- sea, sun, sand“ 20. Nezaposlenost izvan turističke sezone 21. Pokrivenost bežičnim internetom i signalom na nekim područjima je nezadovoljavajuća. <p>Društvene značajke:</p> <ol style="list-style-type: none"> 22. Nedovoljno razvijeno civilno društvo i volonterstvo. 23. Velik udio starog stanovništva i nepovoljna demografska slika u unutrašnjosti LAG-a. 24. Nedostatnost kapaciteta za cjelovitu skrb o starijim osobama, osobama s invaliditetom te terminalno bolesnih osoba. 25. Nedostatna i neadekvatna odgojno-obrazovna, zdravstvena, društvena, kulturna i sportska infrastruktura izvan većih gradova na obali.
<p>PRILIKE</p>	<p>PRIJETNJE</p>
<p>Opće značajke:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Članstvo RH u EU omogućava korištenje sredstava iz EU fondova 2. Financiranje programa i projekata unutar LRS LAG-a za razdoblje 2023. – 2027. 3. Mogućnosti korištenja obnovljivih izvora energije, blizina i raspoloživost elektroenergetskih izvora, magistralnog plinovoda i izvora pitke vode 4. Dio područja LAG-a nalazi se u zaštićenom području NATURA 2000 što je pogodno za razvoj projekata vezanih uz očuvanje biološke raznolikosti i zaštitu okoliša 5. Razvoj biciklističke infrastrukture omogućio bi dodatnu valorizaciju područja i razvoj turizma, npr. povezivanjem različitih dionika u turizmu, pogotovo prema unutrašnjosti (agroturizama, OPG-ova, vinara, maslinara, obrtnika) <p>Gospodarske značajke:</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Potencijal za razvoj cjelogodišnjeg turizma, diversifikaciju turističke ponude i revitalizacija starih obrta 7. Potencijal za razvoj održivih oblika turizma (ekoturizam, agro-turizam, zdravstveni-turizam i sl.) 8. Očuvanje zaštićene pasmine istarskog goveda boškarina, te prilika za razvoj stočarstva i ostalih autohtonih istarskih pasmina 	<p>Opće značajke:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Klimatske promjene koje nepovoljno utječu na život i zdravlje ljudi. 2. Elementarne nepogode koje uništavaju infrastrukturu i gospodarstvo. 3. Krčenje šuma, parcelacija i prodaja šumskog i poljoprivrednog zemljišta radi gradnje ili postavljanja mobilnih kućica ilegalno bez komunalne infrastrukture i građevnih dozvola. 4. Niska razina sigurnosti biciklista na prometnicama, loša prometna kultura prema biciklistima. 5. Nerješeno pitanje vožnje enduro/cross motorista po biciklističkim stazama, šumskim putevima i nerazvrstanim cestama <p>Gospodarske značajke:</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Destabilizacija gospodarstva na lokalnoj i nacionalnoj razini uslijed zdravstvenih pandemija, ratova i energetskih kriza. 7. Nedostatak kvalitetne radne snage u pojedinim djelatnostima (turizam, građevina, zdravstvo) 8. Izumiranje tradicionalnih obrta. 9. Depopulacija ruralnog područja uz odlazak mladih i visokoobrazovanih zbog nedostatka radnih mjesta.

<p>9. Povećanje kvalitete proizvoda i usluga radi prepoznatljivosti i što bolje plasmana na tržište EU</p> <p>10. Poticanje raznih oblika udruživanja i umrežavanja MSP-ova</p> <p>11. Osnivanje poduzetničko-potpornih institucija (poduzetnički inkubatori i akceleratori, tehnološki parkovi, centri kompetencija i sl.)</p> <p>12. Ulaganje u projekte „pametnih sela“ u jedinicama lokalne samouprave na području LAG-a</p> <p>13. Primjena kružnog gospodarstva u svim djelatnostima.</p> <p>14. Razvoj novih proizvoda i usluga primjenom kružnog bio-gospodarstva u svim granama.</p> <p>15. Korištenje obnovljivih izvora energije u poljoprivredi (energije sunca i energije iz biomase)</p> <p>16. Projekti izgradnje terasa i suhozida, obnova i izgradnja radi zaštite poljoprivrednog zemljišta</p> <p>17. Modernizacija poljoprivrede uporabom pametnih tehnologija (primjena <i>smart-farming</i> i <i>precision-farming</i> koncepta)</p> <p>18. Mogućnost razvoja ekološke poljoprivrede zbog nezagađenog zemljišta, povoljne klime kao i sve veće potražnje za ekološki proizvedenim namirnicama, posebice unutar turističke ponude.</p> <p>19. Poticati mlade na bavljenje poljoprivredom kroz programe <i>start-up</i> uz mogućnost pokretanja vlastite poljoprivredne proizvodnje te pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti</p> <p>20. Koristiti vodu iz sustava pročišćavanja otpadnih voda za navodnjavanje poljoprivrednih parcela i druge primjerene potrebe.</p> <p>Društvene značajke:</p> <p>21. Moguća suradnja s drugim organizacijama u Hrvatskoj i inozemstvu na pripremi i provedbi projekata održivog razvoja.</p> <p>22. Velik potencijal daljnjeg razvoja turističke ponude kroz razvoj doživljajnog turizma na brojnim lokalitetima prirodne i kulturne baštine na području LAG-a.</p>	<p>10. Pretjerana ovisnost o stranim energentima uslijed neulaganja lokalnih zajednica u energetske samodostatnost te primjenu obnovljivih izvora energije.</p> <p>11. Nedovoljna svijest o važnosti udruživanja malih poljoprivrednih proizvođača te obrta i MSP-ova za zajednički nastup na tržištu.</p> <p>12. Nedovoljan interes mladih za bavljenje poljoprivredom.</p> <p>13. Sustav navodnjavanja neadekvatan</p> <p>14. Nepostojanje zaštitnih sustava za elementarne nepogode (mreže za tuču)</p> <p>15. Kašnjenje u dodjeli na korištenje državnog poljoprivrednog zemljišta što negativno utječe na ekonomsku održivost poljoprivrednih proizvođača.</p> <p>Društvene značajke:</p> <p>16. Neadekvatna sinergija svih lokalnih dionika u iscrtaivanju turističke ponude</p> <p>17. Aktualne i potencijalne migrantske krize</p>
---	---

Rezultati analize stanja proizlaze iz tablice SWOT analize za područje LAG-a koja se temelji na prethodno predočenom opisu područja LAG-a i analize konkretnih razvojnih potreba i problema područja na koje će ciljevima, prioritetima i mjerama djelovati LRS.

Na radionicama i individualnim savjetovanjima sa predstavnicima javnog, civilnog i gospodarskog sektora identificirani su problemi i potencijali, kao i snage i prijetnje za svaki od sektora, te će se razvoj jedinica lokalne samouprave na području LAG-a „Sjeverna Istra“ temeljiti na utvrđenim potrebama i rezultatima.

Područje LAG obuhvata karakterizira visoki stupanj bioraznolikosti, geografske i krajobrazne raznolikosti, odnosno bogatstvo divljih vrsta flore i faune, prirodnih staništa i ekosustava. Klima je kombinacija mediteranske, kontinentalne i planinske te je i zbog toga područje povoljno za razvoj turizma i poljoprivrede.

Područje je također specifično zbog velikih razlika u razvijenosti obalnih gradova u odnosu na zaleđe, koje karakterizira slabija razvijenost. To je prvenstveno rezultat odljeva stanovništva iz unutrašnjosti (brdsko-planinskog područja LAG-a) uslijed nedostatka prilika za zapošljavanje, nerazvijenosti prometne infrastrukture i slabije prometne povezanosti u smislu organiziranog javnog prijevoza, kao i nedostatka društvene infrastrukture za kvalitetan život lokalnog stanovništva (npr. ustanova predškolskog i školskog obrazovanja, zdravstvene infrastrukture i sl.) kao i nerazvijenog gospodarstva. Osim nedostatka temeljne infrastrukture komunalne, društvene, zdravstvene, sportsko-rekreacijske i druge namjene, razvidan je i nedostatak društvenih usluga i sadržaja (skrb o djeci, starijim osobama, terminalno bolesnim osobama i osobama s invaliditetom).

Osim stvaranja uvjeta za dostupnost ovakvih usluga i sadržaja, potrebno je jačati aktivno građanstvo i civilno društvo kao jednog od glavnih nositelja društvene povezanosti i neformalnog nositelja pojedinih usluga u zajednici (aktivnosti edukacije, organizacije manifestacija i sl.). Stoga se teži poticanju ravnomjernog razvoja zaleđa i unutrašnjosti područja LAG-obuhvata stvaranjem jednako povoljnih uvjeta za svakodnevni život u ruralnim sredinama unutrašnjosti, te njihovim povezivanjem sa većim gradovima, kroz što je moguće zaustaviti iseljavanje. Međutim, jačanje civilnog društva i poticanje aktivnog građanstva potrebno je na području cijelog obuhvata LAG-a, budući da su društvene promjene i suvremeni način života pokazali da je civilno društvo slabije razvijeno.

Zbog povoljnog položaja i geografskih i klimatskih obilježja, glavnu okosnicu razvoja i gospodarskih aktivnosti ističe se resor turizma, a kojim se želi smanjiti neravnomjerna razvijenost područja uz odmak od prevelikog oslanjanja isključivo na ljetni turizam. Razvoj turizma kao jedne od osnovnih gospodarskih grana potrebno je usmjeriti ka razvoju cjelogodišnjeg turizma i diversifikaciji turističke ponude, te je potrebno dodatno poticati razvoj održivih oblika turizma kao što su ekoturizam, agroturizam, zdravstveni turizam, za što je potrebno sinergijsko djelovanje svih lokalnih dionika u iscrtaivanju turističke ponude područja.

Veliki potencijal razvoja područja LAG-a predstavljaju i iznimna povijesna i kulturna materijalna i nematerijalna baština, veliki broj tradicijskih manifestacija i festivala, što upućuje na potrebu za daljnjim razvojem doživljajnog turizma.

Područje je također atraktivno za brojne vrste sporta i rekreacije te je razvidan veliki potencijal za razvoj aktivnog turizma, no potrebna su dodatna ulaganja u izgradnju temeljne infrastrukture (potrebno je razgranati biciklističku infrastrukturu te razvijati biciklističke, planinarske i pješačke staze). S obzirom na porast interesa i potražnje za aktivnim turizmom, cijelo područje LAG-a predstavlja zanimljivu destinaciju za aktivni odmor budući da obiluje prirodnim i geografskim osobitostima. Ističe se veliki potencijal područja za razvoj ekstremnog i adrenalinskog turizma kroz aktivnosti kao npr. *padobrasko jedrenje, kite-surfing, free-climbing, skate parkove i zip-line*, te brojne druge sportove.

U kontekstu turističke ponude, može se primijetiti da su smještajni kapaciteti na području LAG-a dostatni. Cilj područja nije poticanje većeg broja dolazaka i noćenja tijekom ljetne sezone, nego se teži razvoju održivijeg modela turizma kroz cijelu godinu. Stoga se nameće potreba za ulaganjima u adaptaciju i podizanje kategorizacije postojećih smještajnih kapaciteta i kvalitete ponude.

Na razvoj turizma povoljno utječe i visoka razina eno-gastronomске ponude, koja je uvelike definirana razvijenim vinarstvom i maslinarstvom, odnosno proizvodnjom maslinovih ulja visoke kvalitete. Kraj je poznat po tartufarstvu, te su tartufi kao i proizvodi od tartufa sa područja LAG-obuhvata afirmirani i izvan granica države. Znan je broj proizvoda koji su zaštićeni oznakom izvornosti, kao i onih u postupku registracije.

Ukazuje se potreba za ulaganjem u nepoljoprivredne djelatnosti, odnosno potreba da se lokalnim OPG-ovima omogući diversifikacija poslovanja kroz uvođenje dopunskih djelatnosti (npr. pružanja usluga smještaja, pružanje intelektualnih usluga, tradicijski obrti i sl.)

Poljoprivreda je najzastupljenija u unutrašnjosti LAG-a, te su tradicionalne poljoprivredne grane vinogradarstvo, maslinarstvo, povrćarstvo i u manjoj mjeri proizvodnja žitarica. Turizam pruža brojne mogućnosti za plasman poljoprivrednih proizvoda no potrebno je dodatno raditi na povezivanju proizvođača

u proizvodnji i plasmanu svojih proizvoda na tržište (primjerice onih koji se plasiraju u sektoru turizma, ili pak u školama i vrtićima). Neumreženost lokalnih poljoprivrednih proizvođača ima za posljedicu nerazvijenost poljoprivrednih zadruga na području LAG-obuhvata te je potrebno povećati svijest o važnosti zadruga i njihovom doprinosu društveno-ekonomskom razvoju područja. Nadalje, potrebno je usmjeriti razvoj prema organiziranim mehanizmima za otkup i distribuciju lokalnih poljoprivrednih i srodnih proizvoda, kao logičko-distributivnih centara koji će omogućiti ne samo lakši otkup, već i plasman proizvoda pojedinim ciljnim skupinama kupaca. Lokalnim poljoprivrednim proizvođačima nedostaju adekvatni prostori za prodaju svojih proizvoda (npr. tržnice primjerenog standarda), što dovodi do nedovoljne vidljivosti te slabije prepoznatljivosti lokalnih proizvoda. Očuvanje zaštićene pasmine istarskog goveda boškarina jedna je od prilika za razvoj stočarstva, ali prilike leže i u poticanju uzgoja ostalih autohtonih istarskih pasmina (npr. magaraca, peradi i dr.) kojom se može povećati kvaliteta lokalne gastro-ponude, podignuti prepoznatljivost destinacije ali i potaknuti izvoz domaćih proizvoda na tržište EU.

U samoj poljoprivrednoj proizvodnji primjetna je slaba primjena suvremenih „pametnih“ rješenja u svrhu povećanja konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača, ali i učinkovitije uporabe resursa. Konkurentnost velikog broja poljoprivrednika još uvijek nije zadovoljavajuća zbog zastarjele mehanizacije, opreme i tehnologije kojom obrađuju svoje poljoprivredne površine i proizvode, ali i zbog ograničene površine obradivog zemljišta. Stoga je ulaganja u ovom sektoru potrebno usmjeriti na primjenu pametnih tehnologija (*smart farming* i *precision farming* alata). Primjetan je i neučinkovit sustav navodnjavanja poljoprivrednih površina i zaštite od elementarnih nepogoda. Osim modernizacije same proizvodnje, primjećuje se potreba za usmjeravanjem poljoprivrednika za diversifikacijom djelatnosti, odnosno uvođenje novih nepoljoprivrednih usluga na svoja gospodarstva koja bi pozitivno doprinijela razvoju cjelokupne ekonomije ruralnih područja.

Korištenje obnovljivih izvora energije nije na zadovoljavajućoj razini: ne postoje organizirani modeli poticanja korištenja solarne energije (npr. energetske zadruge građana) već se primjena solarnih sustava uglavnom svodi na izolirane inicijative malih privatnih subjekata. Nadalje, na području ne postoji infrastruktura za iskorištavanje energije vjetra i valova unatoč značajnom prirodnom i geografskom potencijalu.

Stoga je nužno poticati bolju iskoristivost raspoloživih energetske potencijala i povećati udio korištenja obnovljivih izvora energije (posebice energije vjetra i valova, ali i razgranatije primjene solarne energije).

Na području LAG-a je uspostavljen sustav gospodarenja otpadom i odvojenog prikupljanja otpada, međutim potrebno je educiranje stanovništva o važnosti odvajanja, ali i ponovne uporabe otpada.

Razvidna je potreba za stvaranjem organiziranog javnog modela gospodarenja biomasom iz poljoprivrede, šumarstva i akvakulture na cijelom području LAG-obuhvata, čime bi se postiglo rasterećenje za okoliš, ali i potaknula konkurentnost lokalnih proizvođača stvaranjem novih proizvoda dodane vrijednosti iz predmetne biomase. Na tragu navedenoga, potrebno je provoditi kontinuirano informiranje i edukaciju poljoprivrednika, ali i ostale javnosti, o primjeni kružnog bio-gospodarstva kako u poljoprivredi, tako i u drugim gospodarskim granama u svrhu resursne učinkovitosti (npr. korištenje vode iz sustava pročišćavanja otpadnih voda za navodnjavanje poljoprivrednih parcela, korištenje komine masline kao energenta).

Na cijelom području LAG-a primjećuje se potreba za razvijanjem realnog sektora uspostavljanjem stabilnih tvrtki u proizvođačkim djelatnostima i u gospodarskim granama povezanim s novim tehnologijama. Stoga se namjerava potaknuti osnivanje i razvoj ovakvih tvrtki koje će svakako omogućiti snažan zamah ruralnog gospodarstva. Budući da ovakve djelatnosti zahtijevaju brzu prilagodbu tržišnim trendovima i uvođenje inovacija, potrebno je uspostaviti sustav potpore poduzetnicima, posebice kroz osnivanje poduzetničko-potpornih institucija kojih na području LAG-a nedostaje (poduzetničkih inkubatora i akceleratora, tehnoloških parkova, centara kompetencija i dr.). Osim pružanja primarne infrastrukture i uvjeta za rad, ovakve bi institucije dodatno potaknule razvoj poduzetništva budući da bi provodile informiranje i edukaciju poljoprivrednika i gospodarstvenika, te poticanjem *start-up*-ova omogućio bi se dodatni razvoj poljoprivrednih gospodarstava, obrtništva, malog i srednjeg poduzetništva.

5. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I INTERVENCIJE LRS

5.1. Prikaz potreba područja LAG-a

Prioritetne razvojne potrebe područja LAG-a, ciljevi te s njima povezane intervencije LRS, temelje se na konzultacijama i radionicama sa lokalnim razvojnim dionicima, prikupljanju projektnih ideja, anketama te radionicama sa Ministarstvom poljoprivrede i APPRRR-om. Tijekom izrade LRS LAG Sjeverna Istra je istaknuo četiri razvojne potrebe čijem rješavanju može mjerljivo doprinijeti unutar regulatornog okvira provedbe intervencije 77.06 Potpora LEADER (CLLD) pristupu SP ZPP-a za razdoblje 2023.-2027.

Potreba 1. Povećati kvalitetu života lokalnog stanovništva kroz razvoj društvene infrastrukture i usluga, te društvenog kapitala.

Područje LAG-a Sjeverna Istra karakteriziraju neravnomjerna razvijenost područja sa slabije razvijenom unutrašnjosti; slaba prometna povezanost obalnih područja i unutrašnjosti područja koja se očituje nedostatkom javnog prijevoza, dok ni prometna infrastruktura, te mreža biciklističkih i pješačkih staza na području nije u potpunosti razvijena. Također, područja u zaleđu u prosjeku ima velik udio starog stanovništva i gustoću stanovništva ispod državnog prosjeka, te nepovoljnu demografsku sliku. Nedostatna društvena infrastruktura i usluge izvan većih naselja, uz prometnu nepovezanost, dodatno otežavaju svakodnevni život.

Stoga je potrebno povećati mobilnost stanovnika i dostupnost javnog prijevoza na cijelom području LAG-a kroz proširenje i digitalizaciju sustava za javni prijevoz, nabavu električnih vozila te proširenje infrastrukture električnih punionica. Potrebno je također potaknuti ulaganja u temeljnu infrastrukturu komunalne, društvene, zdravstvene, sportsko-rekreacijske i druge namjene, uz razvijanje društvenih usluga i sadržaja (skrb o djeci, starijim osobama, terminalno bolesnim osobama i osobama s invaliditetom). Unaprijeđenjem pristupa temeljnim uslugama unaprijedila bi se kvaliteta života stanovnika ruralnih područja, te će se spriječiti trend iseljavanja stanovništva.

Osim stvaranja uvjeta za dostupnost ovakvih usluga i sadržaja, potrebno je jačati civilno društvo kao jednog od glavnih nositelja društvene povezanosti i neformalnog nositelja pojedinih usluga u zajednici (aktivnosti edukacije, podrške ranjivim skupinama i sl.) budući da je civilno društvo prepoznato kao važan nositelj društvenog napretka i blagostanja.

Potreba 2. Poticati ulaganja u modernizaciju poljoprivredne proizvodnje i razvoj poduzetništva

Potrebno je potaknuti razvoj gospodarstva u ruralnim prostorima poticanjem poduzetničkih inicijativa u djelatnostima poput poljoprivrede, turizma, sektoru IT-a i novim tehnologijama, te obrtima. Tradicionalno zastupljene djelatnosti poput poljoprivrede potrebno je prilagoditi aktualnim klimatskim i ekonomskim izazovima:

poljoprivredne proizvođače i prerađivače potrebno je usmjeriti ka resursnoj učinkovitosti, u čemu primjena pametnih tehnologija i kružno bio-gospodarstvo imaju ključnu ulogu. Zbog bogate bioraznolikosti, veliki je potencijal i za daljnji razvoj ekološke poljoprivrede. Nadalje, veliki potencijal za povećanje konkurentnosti MSP-ova u sektoru poljoprivrede leži u diversifikaciji usluga i razvoju nepoljoprivrednih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima. Time bi se umanjila njihova ekonomska ranjivost uslijed klimatskih promjena koje se negativno odražavaju na njihovu primarnu djelatnost, te bi se dodatno oživilo gospodarstvo ruralnih krajeva.

Potrebno je ulagati u primjenu pametnih rješenja u poljoprivredi i gospodarstvu uz korištenje digitalnih tehnologija i obnovljivih izvora energije, te potaknuti bolju informiranosti primjenu inovativnih rješenja za održivu primjenu sredstava za zaštitu bilja. Postoji i potreba za uspostavljanjem platforme za plasman proizvoda i usluga lokalnih proizvođača.

Važno je poticati ulaganja u projekte „pametnih sela“, te poticati razne oblike udruživanja i umrežavanja MSP-ova, obrazovnih i istraživačkih institucija, te javnog sektora u svrhu daljnjeg razvoja poljoprivrednog sektora, obrtništva, te malog i srednjeg poduzetništva. Nužno je poticati razvoj poduzetništva i tvrtki u novim digitalnim i zelenim tehnologijama ulaganjem u gospodarsku infrastrukturu, strojeve i opremu, razvojem novih proizvoda i usluga te primjenom kružnog gospodarstva u svim granama.

Potreba 3. Poticati ulaganja u održivi turizam u ruralnim područjima

Turizam je jedna od najzastupljenijih gospodarskih grana na području LAG-obuhvata, te je potrebno usmjeriti njegov daljnji razvoj u smjeru održivosti. Naglasak je na podizanju kvalitete turističke ponude primjenom najviših ekoloških standarda i razvojem cjelogodišnjeg turizma. Težnja je na poticanju diversifikacije turističke ponude uz razvoj alternativnih sadržaja i novih oblika turizma (eko-turizam, agroturizam, zdravstveniturizam i sl.). Veliki potencijal leži i u valorizaciji lokalne prirodne i kulturne baštine u kreiranju turističke ponude. Valorizacijom lokalnih tradicija (tradicijskih obrta, manifestacija, običaja i uzanci, gastronomije, glazbe i dr.) te prirodne baštine (flore i faune i dr.) moguće je dodatno potaknuti sinergiju turizma i lokalnih ruralnih zajednica, čime bi se potaknuo gospodarski razvoj predmetnih zajednica, te obogatila turistička ponuda.

Potreba 4. Ulagati u zelenu tranziciju, resursnu i energetska učinkovitost te zaštitu okoliša

Korištenje obnovljivih izvora energije i primjena energetske učinkovitosti, kao i učinkovito korištenje resursa nije na zadovoljavajućoj razini. Stoga je potrebno potaknuti ulaganja u održivo korištenje resursa (vode, biomase, tla, energenata i dr.) kako bi se smanjila ovisnost o konvencionalnim energentima, što bi imalo pozitivan učinak na kako na gospodarstvo, tako i na javni život (energetska učinkovitost u javnim zgradama). Izrazita je potreba za održivim gospodarenjem prostorom (zemljištem, šumama) i infrastrukturom budući da je područje ranjivo uslijed velikog pritiska turizma. Težit će se poticati dekarbonizaciju gospodarstva i umrežavanje u procesu proizvodnje biomase kako bi se smanjila potrošnja fosilnih goriva.

Osim ulaganja u energetska i resursnu učinkovitost, potrebno je poticati inicijative usmjerene na očuvanje bioraznolikosti, te ulagati održivo gospodarenje vodama i navodnjavanje, izgradnju sustava za pročišćavanje otpadnih voda, sustava zaštite od elementarnih nepogoda.

Tablica 25: Potrebe LAG područja

Naziv potrebe	Opis potrebe	Naziv općeg cilja LRS kojim se ispunjava potreba	Naziv specifičnog cilja LRS kojim se ispunjava potreba
P 1. Povećati kvalitetu života lokalnog stanovništva kroz razvoj društvene infrastrukture i usluga.	<ul style="list-style-type: none"> Povećati mobilnost i dostupnost javnog prijevoza na cijelom području LAG-a kroz proširenje i digitalizaciju sustava za javni prijevoz, nabavu električnih vozila za javni prijevoz te proširenjem infrastrukture električnih punionica. Unaprijediti pristup uslugama zdravstvene i socijalne skrbi za starije i nemoćne osobe. Potrebno je osigurati infrastrukturu za plasman, otkup i distribuciju lokalnih poljoprivrednih proizvoda. Unaprijediti kvalitetu i dostupnost društvene, komunalne i kulturne infrastrukture, uz osiguranje adekvatnih prostora za okupljanje mladih. Osigurati dostatan broj skloništa za životinje primjerenog standarda. Osigurati ravnomjernu socio-ekonomsku razvijenost područja i stvoriti preduvjete za smanjenje trenda iseljavanja stanovništva. 	OC Stvoriti povoljne gospodarske i društvene preduvjete za život na području LAG-a Sjeverna Istra	SC 1. Povećati kvalitetu života lokalnog stanovništva ulaganjem u poboljšanje društvene i komunalne infrastrukture, javnih usluga i drugih sadržaja te ublažavanje depopulacijskih trendova.
P 2. Poticati ulaganja u modernizaciju poljoprivredne	<ul style="list-style-type: none"> Ulagati u primjenu pametnih rješenja u poljoprivredi i gospodarstvu uz korištenje digitalnih tehnologija i obnovljivih izvora energije. 		SC 2. Osigurati održivo gospodarstvo daljnjim razvojem poduzetništva, povećanjem

<p>proizvodnje i razvoj poduzetništva.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ulagati u umrežavanje i povezivanje poljoprivrednika, te u izgradnju logističko-distributivnih centara za otkup poljoprivrednih proizvoda. • Ulaganje u projekte „pametnih sela“. • Ulaganja u razvoj ekološke poljoprivrede • Potaknuti bolju informiranosti primjenu inovativnih rješenja za održivu primjenu sredstava za zaštitu bilja. • Uspostaviti zajedničko brendiranje na razini cjelokupnog područja LAG-a • Potrebno je ulaganje u gospodarsku infrastrukturu, strojeve i opremu, u razvoj novih proizvoda i usluga te primjenu kružnog gospodarstva u svim granama. • Uspostaviti platformu za plasman proizvoda i usluga lokalnih proizvođača • Poticati razne oblike udruživanja i umrežavanja MSP-ova, obrazovnih i istraživačkih institucija, te javnog sektora u svrhu daljnjeg razvoja poljoprivrednog sektora, obrtništva, te malog i srednjeg poduzetništva 		<p>konkurentnosti poljoprivrede uz stvaranje uvjeta za plasman na tržištu, te ulaganjem u održive oblike turizma</p>
<p>P 3. Poticati ulaganja u održivi turizam u ruralnim područjima</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Potrebno je povećati kvalitetu turističke ponude i kapaciteta, te promicati cjelogodišnji i održivi turizam u ruralnim područjima te potaknuti valorizaciju lokalne tradicijske i kulturne baštine. • Omogućiti diversifikaciju turističke ponude i daljnji razvoj ruralnog turizma 		
<p>Ulagati u zelenu tranziciju, resursnu i energetska učinkovitost te zaštitu okoliša.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poticati održivo gospodarenje prostorom (zemljištem, šumama) i infrastrukturom. • Poticati odgovorno gospodarenje otpadom. • Omogućiti učinkovit dovod vode za poljoprivrednike • Sufinanciranje izrade projektno-tehničke dokumentacije za infrastrukturne projekte. • Daljnje ulaganje u ekstenzivno stočarstvo i uspostavu hranilišta. • Poticanje inicijativa usmjerenih na očuvanje bioraznolikosti • Poticanje „banaka gena“ – kupnje izvornih i tradicionalnih biljnih i životinjskih sorti • Poticati dekarbonizaciju gospodarstva • Poticati primjenu obnovljivih izvora energije, ulagati u sustav navodnjavanja, sustava za pročišćavanje otpadnih voda, sustava zaštite od elementarnih nepogoda • Umrežavanje u procesu proizvodnje biomase 		<p>SC 3. Poboljšati zaštitu okoliša i smanjiti utjecaj klimatskih promjena poticanjem zelene tranzicije, energetske i resursne učinkovitosti te očuvanjem bioraznolikosti.</p>
<p>P 4. Poticati daljnji razvoj civilnog društva i društvene kohezije</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poticati udruge i druge vrste neprofitnih organizacija na provedbu općekorisnih projekata u zajednici 		<p>SC 4. Poticati daljnji razvoj civilnog društva i društvene kohezije</p>

5.2. Opis općih i specifičnih ciljeva LRS

Tablica 26: Opći i specifični ciljevi LRS

Naziv općeg cilja	Kratki opis općeg cilja	Naziv specifičnog cilja	Kratki opis specifičnog cilja
OC Stvoriti povoljne gospodarske i društvene preduvjete za život na području LAG-a Sjeverna Istra	Općim ciljem želi se povećati kvaliteta života na području LAG-a Sjeverna Istra na način da se stvore povoljne društvene i gospodarske pretpostavke za razvoj područja s povećanim standardom i kvalitetom života, poželjno za život svakog stanovnika, u kojem će se istovremeno voditi briga o očuvanju i valorizaciji prirodnih ljepota, kulturne i povijesne baštine.	SC 1. Povećati kvalitetu života lokalnog stanovništva ulaganjem u poboljšanje društvene i javne infrastrukture i druge sadržaje, uz ublažavanje depopulacijskih trendova.	Utvrđenim specifičnim ciljem želi se povećati kvaliteta života stanovnika na području LAG-a Sjeverna Istra kako bi se doprinijelo otvaranju novih radnih mjesta, smanjenju nezaposlenosti i smanjenju iseljavanja stanovništva. Želi se osigurati povoljno okruženje za mlade i obitelj, povećati kvalitetu i raspon usluga društvene infrastrukture i ostalih sadržaja dostupnih na području LAG-a. Time bi se ostvarila demografska revitalizacija te zdrav i stabilan razvoj područja. Specifičnim ciljem želi se povećati kvaliteta života kroz ulaganje u društvenu i komunalnu infrastrukturu, javne usluge i druge društvene i kulturne sadržaje, te razvoj društvenog kapitala i civilnog društva.
	Opći cilj je stvoriti mjesto privlačno za život svim generacijama, prepoznatljivu turističku destinaciju s kvalitetnom javnom infrastrukturom, razvijenom poljoprivredom.	SC 2. Osigurati održivo gospodarstvo razvojem poduzetništva, povećanjem konkurentnosti poljoprivrede uz stvaranje uvjeta za plasman na tržištu, te razvojem održivih oblika turizma.	Utvrđenim specifičnim ciljem žele se poboljšati uvjeti za gospodarski razvoj ulaganjima u modernizaciju poduzetništva i poljoprivrede Želi se potaknuti proširenje proizvodnih kapaciteta; modernizaciju postojećih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, obrtnika i MSP-ova, čime će se povećati kvaliteta proizvoda a time i konkurentnost subjekata . Razvoj poduzetništva i obrtništva se također namjerava poticati ulaganjima u poduzetničku infrastrukturu (poduzetničkih inkubatora, akceleratora, zona i sl.) Uvođenjem novih tehnologija i inovacija , te ulaganjem u kvalitetu opreme i infrastrukture povećat će se konkurentnost gospodarskih subjekata te stvaranje održive tržišne ekonomije.

	<p>Općim ciljem želi se povećati kvaliteta života na području LAG-a Sjeverna Istra na način da se stvore povoljne društvene i gospodarske pretpostavke za razvoj područja s povećanim standardom i kvalitetom života, poželjno za život svakog stanovnika, u kojem će se istovremeno voditi briga o očuvanju i valorizaciji prirodnih ljepota, kulturne i povijesne baštine.</p> <p>Opći cilj je stvoriti mjesto privlačno za život svim generacijama, prepoznatljivu turističku destinaciju s kvalitetnom javnom infrastrukturom, razvijenom poljoprivredom.</p>		<p>Specifičnim ciljem žele se također poboljšati turističko-ugostiteljske usluge, omogućiti diversifikacija turističke ponude, uključujući raznolikost resursa, tradiciju i brend područja. Želi se proširiti ponuda turističkih sadržaja u svrhu razvoja održivijeg modela turizma kroz cijelu godinu i uz preferenciju elitnog turizma.</p>
		<p>SC 3. Poboljšati zaštitu okoliša i smanjiti utjecaj klimatskih promjena poticanjem zelene tranzicije, resursne i energetske učinkovitosti te očuvanjem bioraznolikosti.</p>	<p>Specifičnim ciljem želi se unaprijediti održivo gospodarstvo povećati prirodnim resursima, povećati energetske učinkovitost i učinkovitost infrastrukture, te potaknuti primjenu održivih rješenja mobilnosti.</p> <p>U cilju približavanja klimatskoj neutralnosti promicat će se ulaganja infrastrukturu koja omogućuju veću energetske učinkovitost i prelazak na čistu energiju, te ulaganja u održivu mobilnost/transport. Cilj je približiti se klimatskoj neutralnosti korištenjem obnovljivih izvora energije, učinkovitom uporabom svih resursa te osvješćivanjem stanovništva na važnost recikliranja i odvajanja otpada. Specifičnim ciljem želi se pozitivno utjecati na provedbu ekološke i energetske tranzicije na klimatsku neutralnost.</p>
		<p>SC 4. Poticati razvoj civilnog društva i društvene kohezije.</p>	<p>Specifičnim ciljem želi se omogućiti jačanje civilnog društva kao jednog od glavnih nositelja društvene povezanosti i kohezije, posebice u malim ruralnim zajednicama. Društveni kapital i civilno društvo poticat će se kroz ulaganja u jačanje njihovih kapaciteta za stvaranje specifičnih sadržaja u lokalnim zajednicama koje su temeljene na njihovim specifičnim potrebama (npr. Inkluzija ranjivih skupina, promicanje zapošljivosti i sl.)</p>

Razvojna vizija područja LAG Sjeverna Istra definirana je kao područje poželjno za život, s konkurentnim i inovativnim gospodarstvom, održivom i modernom poljoprivredom, uravnoteženim razvojem i povećanom kvalitetom života u kojem će se uz jačanje turističke ponude voditi briga o očuvanju prirodnih ljepota te kulturne i povijesne baštine. Zelena tranzicija LAG područja ostvarit će se poticanjem zelenih i plavih ulaganja, razvojem kružnog gospodarstva, jačanjem samodostatnosti u proizvodnji hrane, razvojem biogospodarstva te očuvanjem i obnovom ekosustava i bioraznolikosti. Provedbom ciljanih programa digitalizacije prije svega će se pružiti podrška građanima te javnoj upravi i gospodarstvu da tu transformaciju uspješno provedu, da javne usluge postanu još dostupnije građanima te da se poduzeća podrže u tranziciji prema izvozno orijentiranim sektorima visoke dodane vrijednosti. Na temelju razvojne vizije te problema i potreba područja utvrđenih kroz analizu stanja i radionica s radnom skupinom te savjetovanjem s lokanim dionicima utvrđeni su ciljevi, prioriteti i mjere područja. Prilikom određivanja ciljeva vodilo se računa da su definirani na način da zadovoljavaju SMART kriterije (engl. *Specific – Measurable – Achievable – Relevant – Time-bound*) odnosno da su specifični, mjerljivi, ostvarivi, relevantni i vremenski određeni. Unutar ciljeva utvrđeni su prioriteti i mjere koje će biti provedeni u okviru LRS.

Opći cilj je stvoriti povoljne gospodarske i društvene preduvjete za život na području LAG-a Sjeverna Istra.

Specifični ciljevi predstavljaju trajni zadatak i dugoročna opredjeljenja lokalnih stanovnika kako bi se dostigao željeni standard iz razvojne vizije. Utvrđeni su kako slijedi:

- 1. Povećati kvalitetu života lokalnog stanovništva ulaganjem u poboljšanje društvene i javne infrastrukture infrastrukture i druge sadržaje, uz ublažavanje depopulacijskih trendova**
- 2. Osigurati održivo gospodarstvo razvojem poduzetništva, povećanjem konkurentnosti poljoprivrede, te razvojem održivih oblika turizma.**
- 3. Poboljšati zaštitu okoliša i smanjiti utjecaj klimatskih promjena poticanjem zelene tranzicije, resursne i energetske učinkovitosti te očuvanjem bioraznolikosti.**
- 4. Poticati razvoj civilnog društva i društvene kohezije.**

Da bi se ostvarila razvojna vizija potrebno je djelovati u smjeru povećanja kvalitete života kroz razvoj društvenih i prostornih kapaciteta na području LAG-a te je potrebno razvijati gospodarstvo. Razvoj gospodarstva omogućiti će stvaranje radnih mjesta i poboljšanje životnog standarda stanovništva, osigurati će temeljne usluge za stanovništvo u ruralnim područjima čime će se u potpunosti ostvariti opći cilj i LAG će postati područje kvalitetnog i ugodnog življenja, privlačno za život mlađem stanovništvu. U sve je mjere potrebno ugraditi načela održivog razvoja te kontinuirano podizati svijest o potrebi zaštite okoliša.

5.3. Opis intervencija LRS uključujući projekte suradnje

Tablica 27: Intervencije u LRS

Opći cilj LRS	Specifični cilj LRS	Potreba	Intervencija
OC: Stvoriti povoljne gospodarske i društvene preduvjete za život na području LAG-a Sjeverna Istra	SC1. Povećati kvalitetu života lokalnog stanovništva ulaganjem u poboljšanje društvene i javne infrastrukture i druge sadržaje; uz ublažavanje depopulacijskih trendova.	1.1. Povećati kvalitetu života lokalnog stanovništva kroz razvoj društvene infrastrukture i razvoja održivih sustava mobilnosti.	INT 3. Ulaganja u malu infrastrukturu društvene namjene, i razvoj održive mobilnosti
			INT 4. Ulaganja u društveni kapital i lokalnu baštinu
	SC2. Osigurati održivo gospodarstvo razvojem poduzetništva, povećanjem konkurentnosti poljoprivrede i razvojem održivog turizma.	2.1. Poticati ulaganja u poljoprivredu i prateće djelatnosti	INT 1. Ulaganja u pametnu i održivu poljoprivrednu proizvodnju
		2.2. Poticati razvoj poduzetništva.	INT 2. Ulaganja u konkurentno ruralno gospodarstvo
		2.3. Poticati ulaganja u održiv turizam	
	SC3. Poboljšati zaštitu okoliša i smanjiti utjecaj klimatskih promjena poticanjem zelene tranzicije, resursne i energetske učinkovitosti, te očuvanjem bioraznolikosti.	3.1. Ulagati u zelenu tranziciju i razvoj održive infrastrukture	INT 3. Ulaganja u malu infrastrukturu društvene namjene, razvoj usluga i održive mobilnosti.
		3.2. Ulaganje u energetska učinkovitost	
		3.3. Ulagati u očuvanje bioraznolikosti	INT 1. Ulaganja u pametnu i održivu poljoprivrednu proizvodnju
	SC4. Poticati daljnji razvoj civilnog društva i društvene kohezije.	4. Poticati razvoj civilnog društva i društvene kohezije	INT 4. Ulaganja u društveni kapital i lokalnu baštinu.

Zajedničke značajke za sve intervencije LAG-a u okviru LRS

Najviša ukupna vrijednost projekta (ili operacije) kojem će se pružiti potpora je do 300.000,00 EUR (bez PDV-a) dok je najviši iznos potpore po projektu koju LAG može dodijeliti do 200.000,00 EUR.

Zajednička načela kriterija kojima se postiže **prednost prilikom odabira projekata** (operacija) u okviru provedbe intervencija LAG-a zasnivaju se prvenstveno na doprinosu projekta (operacije) ključnim elementima **dodane vrijednosti LEADER-a** i to:

- povećanju/jačanju socijalnog (društvenog) kapitala u lokalnim zajednicama,
- poboljšanju lokalnog upravljanja te
- poboljšanju rezultata i učinaka politike za područje LAG-a u usporedbi s provedbom bez LEADER pristupa.

Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a koju LAG planira postići očitovati će se prvenstveno kroz potporu inovacijama (inovativnim pristupima) te poticanju sektorske i međusektorske suradnje (partnerski projekti), kao i jačem uključivanju osjetljivih društvenih skupina. Inovacija je horizontalna tema koja prožima cijeli LRS i provedbu LEADER-a u cjelini. Svrha LRS je stvoriti adekvatno okruženje koje će omogućiti potporu promicanju inovacija i inovativnih aktivnosti/projekata (operacija). Operacija odnosno projekt ima inovativne značajke na lokalnoj razini ako rezultira uvođenjem nove

aktivnosti ili novog proizvoda ili nove/inovativne metode ili usluge na lokalnoj razini (ukupno područje LAG-a). Treba naglasiti kako je doprinos inovativnim i pametnim rješenjima u selima ujedno i jedan od kriterija doprinosa provedbi koncepta Pametnih sela.

Osnovni elementi primjene inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu sukladno članku 31. stavku 2. (d) Uredbe (EU) br. 2021/1060. za potrebe primjene u kriterijima odabira projekata (operacija) temelje se na:

- projektnim partnerstvima koja donose međusektorsku ili sektorsku suradnju različitih dionika u iznalaženju rješenja za razvojne potrebe područja LAG-a (partnerski projekti);
- potporom društvenim (socijalnim) inovacijama koje dovode do novih proizvoda i usluga kojima se rješavaju potrebe opće zajednice područja LAG-a, poput:
 - novih metoda i pristupa prijenosu znanja iz područja promicanja poduzetništva i poduzetničke kulture, uključujući društveno poduzetništvo te partnerstva
 - inovativnih pristupa i modernih, zelenih, praksi u području zaštite okoliša i prirode kao i implementacije aktivnosti biogospodarstva (bioekonomije)
 - novih metoda i pristupa prijenosu znanja u području inovativne proizvodnje lokalne hrane i drugih lokalnih proizvoda, zelenih i digitalnih tehnologija, drugih aktivnosti područja, te u razvoju turizma
 - društvenih inovacija koje razvijaju nove oblike i načine inkluzije osjetljivih skupina društva
 - tehnoloških i ne-tehnoloških inovacija usmjerenih na nove tehnologije i metode koje omogućuju povećanje otpornosti na klimatske promjene, digitalizaciju i zelenu tranziciju.

U svrhu jačanja doprinosa dodanoj vrijednosti LEADER-a u elementu **poboljšanja rezultata i učinaka politike putem načela kriterija odabira** prednost će imati projekti (operacije) „zajedničkog korisnika“ te oni kojima se ostvaruje „zajednički interes“. **Zajedničkim korisnikom** u smislu provedbe intervencija LRS smatraju se gospodarska udruženja (zadruge, klasteri i dr.), organizacije civilnog društva ili javno-pravna tijela te pravne osobe (ustanove i/ili poduzeća u većinskom javnom vlasništvu). Zajedničkim korisnikom smatra se i provedba zajedničkih projekata, odnosno, ako se projekti (operacije) provode u sektorskom ili međusektorskom partnerstvu. Projekt odnosno operacija ima **Zajednički interes**, provodi li ga Zajednički korisnik i/ili ako je u kolektivnom interesu članova Zajedničkog korisnika i opće javnosti odnosno od dobiti za opću zajednicu. Takav projekt (operacija) treba biti više od zbroja pojedinačnih interesa članova Zajedničkog korisnika.

Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti svih projekata (operacija), uključujući i partnerske projekte (operacije) u okviru provedbe intervencija LAG-a su:

- biti usklađen sa ciljevima iz LRS
- biti usklađen sa jednim ili više specifičnih ciljeva SP ZPP navedenim u članku 6. stavku 1. i 2. Uredbe (EU) 2021/2115
- provoditi se na području LAG-a na kojem korisnik na LAG natječaju podnosi zahtjev za potporu
- ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000,00 EUR (bez PDV-a)
- biti usklađen sa pravilima državne potpore, ako je primjenjivo
- biti usklađen s EU i RH zakonodavstvom koje se odnosi na predmetni projekt

Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti projekta (operacije) se primjenjuju na sve projekte (operacija) za koje se podnosi Zahtjev za potporu, uključujući partnerske projekte (operacije).

Partnerskim projektom (operacijom) se smatra projekt u kojem više korisnika na LAG natječaju sudjeluje u provedbi projekta u jednoj LAG intervenciji uz ispunjenje sljedećih uvjeta: mora biti sklopljen Sporazum o suradnji između projektnih partnera; mora biti definiran glavni partner (nositelj projekta); moraju biti jasno definirane i razgraničene aktivnosti i zadaće između projektnih partnera; svi korisnici (partneri) moraju ispunjavati uvjete prihvatljivosti za LAG intervenciju za koju prijavljuju projekt.

Ciljani korisnici (projektni promotori) LRS su sve pravne i fizičke osobe privatnog prava te pravne osobe javnog prava, pri čemu su zajednički temeljni odnosno opći uvjeti prihvatljivosti svih korisnika (pojedinačnih i zajedničkih) sljedeći:

- imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116;
- imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu;
- ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima.

Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika na LAG natječaju se primjenjuju na sve korisnike na LAG natječaju koji podnose Zahtjev za potporu, uključujući partnerske projekte (operacije).

Intervencija LEADER u okviru SP ZPP-a 2023.-2027. prvenstveno se provodi na temelju članka 77. Uredbe (EU) br. 2021/2115 pod nazivom “Suradnja“, uključujući i članke 73., 74. te 75. navedene Uredbe.

Sukladno članku 77. stavku 3. Uredbe (EU) br. 2021/2115, intenzitet potpore u LAG intervenciji može iznositi **najviše 100%** prihvatljivih troškova projekta odnosno mogu se pokriti svi troškovi povezani s projektom.

U slučaju kada LAG intervencija uključuje ulaganja u skladu s člankom 73. Uredbe (EU) 2021/2115, intenzitet potpore može iznositi **najviše 65%** prihvatljivih troškova projekta, a iznimno se može povećati u sljedećim slučajevima:

- najviše 80%** kada je korisnik mladi poljoprivrednik⁸
- najviše 85%** za ulaganja malih poljoprivrednih gospodarstava⁹
- najviše 100%** za neproduktivna ulaganja¹⁰ i temeljne usluge i infrastrukturu u ruralnim područjima¹¹.

Tablica 28: Projekti suradnje

Vrsta projekta suradnje	Područje interesa projekta suradnje	Očekivani rezultat provedbe projekta suradnje	Indikativni visina proračuna projekta suradnje (u odnosu na ukupni iznos alokacije koje će LAG ostvariti u razdoblju 2023.-2027)
Međuteritorijalni	Turizam,; promocija tradicijske i kulturne baštine	Valorizacija mediteranske kulture življenja i prehrane; valorizacija i zaštita autohtonih jela i proizvoda;	1,25%
Transnacionalni	Promocija i očuvanje lokalne tradicijske i	Informativno-promotivna događanja, studijska putovanja,	1,27 %

⁸ **Mladi poljoprivrednik** je osoba starija od 18 i mlađa od 40 godina (do navršene 41 god.) u trenutku podnošenja Zahtjeva za potporu, koja posjeduje odgovarajuće vještine i znanje o poljoprivredi te po prvi puta uspostavlja poljoprivredno gospodarstvo ekonomske veličine od 10.000 EUR do 100.000 EUR na kojem ima status nositelja/odgovorne osobe ili je status nositelja/odgovorne osobe po prvi put stekla unutar 5 (pet) godina do dana podnošenja zahtjeva za potporu, a u slučaju trgovačkog društva je i odgovorna osoba isključivo ukoliko je vlasnik najmanje 50% temeljnog kapitala društva.

⁹ **Malo poljoprivredno gospodarstvo** predstavlja poljoprivrednika koji ima ekonomsku veličinu od 3.000 do 15.000 EUR-a SO.

¹⁰ **Neproduktivna ulaganja** su ona ulaganja koja ne dovode do značajnog povećanja vrijednosti ili profitabilnosti korisnika odnosno koja ne ostvaruju značajan dohodak, prihod ili dobit, ali pri tome imaju pozitivan utjecaj na primjerice: socijalnu uključivost, pomoć ranjivim skupinama, edukaciju, prijenos znanja i vještina, jačanje teritorijalnog identiteta, očuvanje baštine, okoliš i klimu i sl.

¹¹ Pod **temeljnom uslugom i infrastrukturom u ruralnim područjima** podrazumijeva se ulaganje koje kumulativno ispunjava sljedeće: podiže kvalitetu života u ruralnim područjima (kulturno-društvenu i/ili obrazovno-odgojnu i/ili sportsko-rekreativnu i/ili rekreacijsku i/ili turističku i/ili komunalnu i/ili zdravstvenu i/ili javnih usluga itd.), namijenjeno je javnoj upotrebi/korištenju, mora biti javno dostupno različitim pojedincima i interesnim skupinama, ne smije biti profitnog karaktera (operativni prihodi ne smiju biti veći od operativnih troškova), provodi se u naselju s najviše 25.000 stanovnika.

	kulturne baštine te autohtonih proizvoda	izrada multimedijskih sadržaja i publikacija	
--	--	--	--

Tablica 29: Opis intervencija

Naziv i kod intervencije	INT 1. Ulaganja u pametnu i održivu poljoprivrednu proizvodnju
Područje obuhvata	Cjelokupno područje LAG-a Sjeverna Istra
Kratki opis intervencije: -svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije - - ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS	<p>Na temelju SWOT analize i iskazanih potreba br. 2.1. „Poticati ulaganja u poljoprivredu“ te br. 4 “Ulagati u očuvanje bioraznolikosti“ izrađena je ova intervencija.</p> <p>Intervencija direktno doprinosi općem cilju LRS "Stvoriti povoljne gospodarske i društvene preduvjete za život na području LAG-a Sjeverna Istra", odnosno SC 2 “Osigurati održivo gospodarstvo razvojem i rastom poduzetništva, povećanjem konkurentnosti poljoprivrede i razvojem održivog turizma te SC 3. „Poboljšati zaštitu okoliša i smanjiti utjecaj klimatskih promjena poticanjem zelene tranzicije, resursne i energetske učinkovitosti te očuvanjem bioraznolikosti“.</p> <p>Svrha intervencije je jačanje primarne poljoprivrede pretežno malih poljoprivrednih gospodarstava i unaprjeđenje prerade poljoprivrednih proizvoda s ciljem stvaranja inovativne ponude koja se zasniva na lokalnim resursima i tradicijama, uz poticanje okolišne održivosti i konkurentnosti lokalnih proizvođača. Cilj intervencije je potaknuti kvalitetu, inovativnost, održivost i umrežavanje u proizvodnji lokalne hrane.</p> <p>Održiva poljoprivreda u uskoj je vezi sa brigom o očuvanju okoliša i resursnoj učinkovitosti, te se stoga ovom intervencijom želi povećati učinkovitost poljoprivredne proizvodnje uz istodobno rasterećenje za okoliš. Stoga će se poticati pametne tehnologije (primjena smart farming i precision farming koncepta) koje će omogućiti učinkovito gospodarenje resursima i smanjenu uporabu pesticida. Kroz navedeno se namjerava primijeniti koncept „pametnih sela“ i omogućiti poljoprivrednim proizvođačima prilagodbu na zelenu i digitalnu tranziciju, te osigurati održivu proizvodnju hrane uz istodobnu brigu za očuvanje okoliša. Kako bi se to postiglo, intervencija će omogućiti jačanje kapaciteta poljoprivrednika i prerađivača poljoprivrednih proizvoda u stjecanju novih znanja i vještina, umrežavanju, uvođenju novih tehnologija, digitalizaciji, prilagodbi zahtjevima tržišta i dr. kako bi se postigao osnovni cilj, a to je uspostava pametne i održive poljoprivrede koja će omogućiti proizvodnju visokokvalitetne lokalne hrane.</p> <p>Intervencijom se namjeravaju potaknuti energetska učinkovitost, korištenje obnovljivih izvora energije te valorizacija poljoprivredne biomase. Cilj ovakvih ulaganja biti će poticanje učinkovitog korištenja resursa (uključujući navodnjavanje na PG-ima) dekarbonizacija gospodarstva te povećanju konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava.</p> <p>S obzirom na specifičnost područja LAG-obuhvata, koje karakterizira rascjepkanost ponude uz veliki broj malih poljoprivrednih proizvođača, namjerava se poticati ulaganja kroz povezivanje poljoprivrednih proizvođača, te stvaranje kratkih</p>

	<p>lanaca opskrbe kako bi se dodatno potaknula samodostatnost opskrbe, ali i konkurentnost malih poljoprivrednih proizvođača i prerađivača.</p> <p>Stoga će se potaknuti organizirani mehanizmi za otkup i distribuciju lokalnih poljoprivrednih i srodnih proizvoda, kao logičko-distributivni centri koji će omogućiti ne samo lakši otkup, već i plasman proizvoda pojedinim ciljnim skupinama kupaca.</p> <p>U svrhu poticanja generacijske obnove na selu, kriterijima odabira će se potaknuti mladi na bavljenje poljoprivredom.</p> <p>Intervencija, u većini svog obuhvata i aktivnosti, pripada uvjetima iz članka 73. uključujući i članak 74. Uredbe (EU) br. 2021/2115.</p> <p>Intervencija izravno i značajno doprinosi Specifičnim ciljevima (SC/SO¹²) ZPP-a:</p> <p>SO2: Pojačanje usmjerenosti na tržište i povećanje konkurentnosti, uključujući stavljanje većeg naglaska na istraživanje, tehnologiju i digitalizaciju putem sljedećih pokazatelja:</p> <p>R.3 Digitalizacija poljoprivrede: Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za digitalnu poljoprivrednu tehnologiju u okviru ZPP-a</p> <p>R.9 Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava: Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa</p> <p>SO8: Promicanje zapošljavanja, rasta, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući biogospodarstvo i održivo šumarstvo</p> <p>R 37. Rast i radna mjesta u ruralnim područjima</p> <p>R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva putem min. 2 ruralna poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijena uz potporu u okviru ZPP-a</p> <p>Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je prethodno, u uvodnom dijelu zajedničkih značajki za sve intervencije. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu, u okviru ove intervencije, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima:</p> <ul style="list-style-type: none"> – socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti očuvanja kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja i/ili jačanja zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja – lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a, kao i putem promotivnih aktivnosti i medijskih objava o projektima – rezultatima i učincima politike putem partnerskih projekata i/ili putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika o političkim strategijama EU-a (Zeleni plan, digitalna tranzicija i dr.) i/ili aktivnosti potpore izvrsnosti <p>Različitost intervencije u odnosu na nacionalnu razinu je objedinjenje primarne poljoprivredne proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda. Razlika je i u vrijednosti ekonomske</p>
--	--

¹² SO – *Specific objective*. To je dodatna oznaka specifičnog cilja koja se pojavljuje u nadređenom regulatornom okviru za provedbu LRS. Unesen je radi lakšeg praćenja korelacije sa regulatornim okvirom.

	<p>veličine poljoprivrednog gospodarstva (potpora PG-ovima ispod 3.000 Eur EVPG) kojima će se pružiti potpora, te u potpori projektima kojima se ostvaruje dodana vrijednost LEADER-a.</p>
Ciljani korisnici	<p>Pravne i fizičke osobe privatnog prava, upisane u relevantan upisnik PG-ova na nacionalnoj razini pri nadležnom tijelu¹³. Detaljna razrada prihvatljivih korisnika bit će navedena u natječaju LAG-a.</p>
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	<p>Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave natječaja LAG-a sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; - imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; - ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima. <p>Daljnji uvjeti prihvatljivosti korisnika bit će navedeni u natječaju LAG-a</p>
Prihvatljive vrste projekta i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta	<p>Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti projekata su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projekt se mora provoditi na području LAG obuhvata i - ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000 EUR (bez PDV-a). <p>Prihvatljivi su projekti koji mogu uključiti slijedeće prihvatljive aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kupnja uređaja, strojeva i opreme suvremenih okolišno prihvatljivih tehničkih karakteristika - građenje (izgradnja nove građevine i/ili rekonstrukcija, i/ili održavanje postojeće građevine) i/ili opremanje građevine. - nabava opreme - digitalna i zelena tranzicija - usavršavanja, edukacije i umrežavanje - marketinške i promotivne aktivnosti - i druge aktivnosti koje doprinose ostvarenju ciljeva LRS. <p>Detaljne prihvatljive vrste projekata i uvjeti prihvatljivosti projekata biti će navedeni u LAG natječaju.</p>
Načela kriterija odabira	<p>Načela kriterija odabira prioritarno, su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Veličina PG-a (prednost imaju PG-ovi sa EVPG ispod 3000 Eur) - Radna mjesta (prednost imaju ulaganja koja stvaraju nova radna mjesta ili čijom se provedbom zadržavaju radna mjesta) - Digitalizacija u društvenim aktivnostima u selima (prednost imaju projekti u okviru kojih se provode ulaganja u digitalizaciju u poljoprivredi i/ili preradi poljoprivrednih proizvoda)

¹³ Napomena: U trenutku donošenja ove LRS relevantni upisnici su naziva: Upisnik poljoprivrednika ili Upisnik obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i/ili dr.

	<ul style="list-style-type: none"> - Doprinos okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena u selima (prednost imaju projekti čija ulaganja odnose na uvođenje obnovljivih izvora energije i/ili energetske učinkovitost) - Dodana vrijednost u primarnoj poljoprivredi (prednost imaju projekti koji moderniziraju primarnu polj. proizvodnju zasnovanu na tradiciji područja i/ili lokalnim resursima i doprinose zaštiti okoliša i/ili očuvanju biološke raznolikosti) - Dodana vrijednost u preradi (prednost imaju projekti kojima se kreiraju proizvodi koji se zasnivaju na tradicijskim vrijednostima područja i/ili lokalnim resursima) - Dodana vrijednost LEADER-a (prednost će imati projekti koji imaju inovativne značajke u lokalnom kontekstu i/ili doprinose drugim rezultatima i učincima politike i/ili doprinose socijalnom (društvenom) kapitalu i/ili doprinose lokalnom upravljanju) <p>Razrada načela kriterija odabira odrediti će se u LAG natječaju.</p>	
Najniža ukupna vrijednost projekta	Odredit će se u LAG natječaju.	
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 300.000 EUR (bez PDV-a). Detaljno će se definirati u LAG natječaju.	
Najniži iznos potpore po projektu	Odredit će se u LAG natječaju.	
Najviši iznos potpore po projektu	Najviši iznos potpore po projektu je do 200.000 EUR. Detaljno će se definirati u LAG natječaju.	
Intenzitet potpore	<p>Intenzitet potpore može iznositi najviše 65% prihvatljivih troškova projekta, a može se povećati u slijedećim slučajevima:</p> <ul style="list-style-type: none"> - najviše 80% prihvatljivih troškova projekta kada je korisnik mladi poljoprivrednik, - najviše 85% prihvatljivih troškova projekta za ulaganja malih PG-ova <p>Dodatno će se definirati u LAG natječaju.</p>	
Pokazatelji		
Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	2	
Broj sačuvanih radnih mjesta	2	
R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	R.3 Digitalizacija poljoprivrede
	Mjerna jedinica	Broj PG-ova koji primaju potporu
	Ciljna vrijednost	4
2.	Naziv pokazatelja	R.9 Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava
	Mjerna jedinica	Broj PG-ova koji primaju potporu
	Ciljna vrijednost	5
3.	Naziv pokazatelja	R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj poduzeća
	Ciljna vrijednost	2

Naziv i kod intervencije	INT 2. Ulaganja u konkurentno ruralno gospodarstvo
Područje obuhvata	Cjelokupno područje LAG-a Sjeverna Istra
<p data-bbox="220 331 507 369">Kratki opis intervencije:</p> <p data-bbox="220 398 577 654">(uključujući doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS, doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP, doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a, opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije te ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS)</p>	<p data-bbox="619 302 1385 398">Na temelju SWOT analize i iskazanih potreba br. 2.2. „Poticati razvoj poduzetništva“ i br. 2.3. “Poticati ulaganja u održivi turizam“ izrađena je ova intervencija.</p> <p data-bbox="619 398 1385 638">Svrha intervencije je direktan doprinos razvoju ruralnog gospodarstva temeljenog na poticanju poduzetničkih inicijativa, diversifikaciji proizvoda i usluga postojećih gospodarskih subjekata i razvoju novih oblika održivog turizma te je, kao takva, usklađena sa specifičnim ciljem SC2 LRS „ Osigurati održivo gospodarstvo razvojem i rastom poduzetništva, povećanjem konkurentnosti poljoprivrede i razvojem održivog turizma“.</p> <p data-bbox="619 667 1385 1243">Analiza razvojnih potreba područja LAG-obuhvata pokazala je veliku potrebu za daljnjim jačanjem poduzetništva i gospodarstva općenito. Imajući u vidu veliku međuovisnost sektora turizma sa svim gospodarskim granama na području LAG-a, te priliku za plasman proizvoda i usluga koje on predstavlja, intervencija će obuhvatiti ulaganja široki spektar poduzetničkih aktivnosti temeljenih na razvoju inovativnih proizvoda i usluga; specijalizaciji i digitalizaciji; diversifikaciji usluga u poljoprivredi, te inovativnim oblicima turizma. Na taj se način namjerava potaknuti stvaranje održivog ruralnog gospodarstva temeljenog na lokalnim specifičnostima koje će suzbiti depopulacijske trendove te osigurati stabilne preduvjete za život na ovom području. Zbog povoljnog geografskog položaja i utjecaja turizma, lokalna zajednica na području LAG-obuhvata veoma je otvorena prema suvremenim trendovima i inovacijama, te nosi u sebi veliki potencijal za transformaciju u tzv. pametnu zajednicu, odnosno „pametno selo“.</p> <p data-bbox="619 1243 1385 1370">Intervencija je usmjerena na sljedeća fokus područja ulaganja: poduzetništvo, razvoj novih tehnologija i usluga, diversifikaciju na poljoprivrednim gospodarstvima te razvoj održivih oblika turizma.</p> <p data-bbox="619 1370 1385 1512">Kroz ova ulaganja nastojat će se stvoriti preduvjeti za razvoj gospodarstva u ruralnim sredinama koje je temeljeno na lokalnim kulturnim i geografskim osobitostima, čime će se nastojati suzbiti negativne demografske trendove.</p> <p data-bbox="619 1512 1385 1713">Razvoj turizma kao temeljne gospodarske djelatnosti nastojat će se usmjeriti ka održivosti i kreiranju novih, visokokvalitetnih sadržaja u pojedinim turističkim nišama (aktivni turizam, doživljajni turizam, zdravstveni turizam i dr.) kojima će se omogućiti cjelogodišnja ponuda. Pritom je naglasak na valorizaciji prirodne i kulturne baštine te lokalnih resursa.</p> <p data-bbox="619 1713 1385 1977">Postojeća poljoprivredna gospodarstva potaknut će se razvoj postojećih nepoljoprivrednih djelatnosti i usluga, kao primjerice: usluge smještaja i usluživanja hrane i pića iz vlastitog uzgoja, agroturizmi, doživljajni turizam, tematski parkovi, sportski sadržaji i usluge, intelektualne usluge, usluge prerade proizvoda, usluge u poljoprivredi, usluge čišćenja i održavanja javnih površina, usluge neformalnog obrazovanja (edukativne farme i sl.)</p>

	<p>Također će se poticati kružno bio-gospodarstvo kroz ulaganja u proizvodnju prerađevina i energenata iz poljoprivredne biomase i njihov plasman na tržište.</p> <p>Poseban naglasak biti će na pružanju usluga potpore razvijanju novih programa i ulaganja, umrežavanju i partnerstvima, te otvaranju „zelenih“ radnih mjesta.</p> <p>Intervencija je također usmjerena na ulaganja u tvrtke različitih gospodarskih djelatnosti poticanjem istih na modernizaciju, inovacije, „ozelenjavanje“ poslovanja, primjenu energetske učinkovitosti i pružanje specijaliziranih usluga, koje će privući i zadržati radno stanovništvo na predmetnom području. Budući da u gospodarskom napretku ključnu ulogu igraju usavršavanje, suradnja i umrežavanje lokalnih dionika te, intervencijom će se dodatno promicati ove aktivnosti kako bi se dodatno ojačao kapacitet lokalnih dionika za tranziciju ka pametnoj zajednici.</p> <p>Intervencija, u većini svog obuhvata i aktivnosti, pripada uvjetima iz članka 73. Uredbe (EU) br. 2021/2115.</p> <p>Intervencija izravno i značajno doprinosi Specifičnom cilju (SC/SO) ZPP-a 8: Promicanje zapošljavanja, rasta, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući biogospodarstvo i održivo šumarstvo putem sljedećih pokazatelja:</p> <p>R 37. Rast i radna mjesta u ruralnim područjima</p> <p>R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva putem min. 5 ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijena uz potporu u okviru ZPP-a (isključujući nova poduzeća)</p> <p>Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je prethodno, u uvodnom dijelu zajedničkih značajki za sve intervencije. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu, u okviru ove intervencije, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima:</p> <ul style="list-style-type: none"> – socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti očuvanja kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja i/ili jačanja zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja – lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a, kao i putem promotivnih aktivnosti i medijskih objava o projektima – rezultatima i učincima politike putem partnerskih projekata i/ili putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika o političkim strategijama EU-a (Zeleni plan, digitalna tranzicija i dr.) i/ili aktivnosti potpore izvrsnosti <p>Različitost intervencije u odnosu na nacionalnu razinu očituje se u objedinjavanju potreba koje čine ruralno gospodarstvo LAG-područja obuhvata, potpori diverzifikaciji ruralnog gospodarstva, potpori malim poduzetnicima te projektima kojima se ostvaruje dodana vrijednost LEADER-a.</p>
Ciljani korisnici	Pravne i fizičke osobe privatnog prava, uključujući i PG-ove upisane u relevantan upisnik PG-ova na nacionalnoj razini pri nadležnom tijelu. Detaljna razrada prihvatljivih korisnika bit će navedena u natječaju LAG-a.

<p>Uvjeti prihvatljivosti korisnika</p>	<p>Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave natječaja LAG-a sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; - imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; - ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima. <p>Daljnji uvjeti prihvatljivosti korisnika bit će navedeni u natječaju LAG-a.</p>
<p>Prihvatljive vrste projekta i uvjeti prihvatljivosti projekta</p>	<p>Temeljni uvjeti prihvatljivosti projekata su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - usklađenost sa ciljevima LRS - projekt se mora provoditi na području LAG obuhvata - ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000,00 EUR (bez PDV-a) <p>Prihvatljive vrste projekata odnose se na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - diversifikaciju aktivnosti na poljoprivrednim gospodarstvima - poduzetništvo i obrtničku proizvodnju - razvoj novih proizvoda i usluga - razvoj održive turističke ponude - razvoj kružnog bio-gospodarstva <p>Prihvatljivi su projekti koji mogu uključiti slijedeće prihvatljive aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - građenje (izgradnja nove građevine i/ili rekonstrukcija i/ili održavanje postojeće građevine) i/ili opremanje građevine.) - nabava opreme - digitalna i zelena tranzicija - usavršavanja, edukacije i umrežavanje - marketinške i promotivne aktivnosti - i druge aktivnosti koje doprinose ostvarenju ciljeva LRS. <p>Detaljne vrste projekata i uvjeti prihvatljivosti propisat će se LAG-natječajem.</p>
<p>Načela kriterija odabira</p>	<p>Načela kriterija odabira, prioritarno, su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Radno iskustvo u turizmu ili drugoj nepoljoprivrednoj djelatnosti (prednost imaju korisnici koji duže posluju) - Radna mjesta (prednost imaju ulaganja koja stvaraju nova radna mjesta ili čijom se provedbom zadržavaju radna mjesta) - Dodana vrijednost u djelatnostima (prednost imaju projekti kojima se kreiraju usluge/proizvodi koji se zasnivaju na tradicijskim vrijednostima područja i/ili lokalnim resursima) - Digitalizacija u društvenim aktivnostima u selima (prednost imaju projekti u okviru kojih se provode ulaganja u digitalizaciju u turizmu ili drugim nepoljoprivrednim djelatnostima)

	<ul style="list-style-type: none"> - Doprinos okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena u selima (prednost imaju projekti u okviru kojih se provode ulaganja u zaštitu okoliša i/ili ublažavanje klimatskih promjena) - Dodana vrijednost LEADER-a (prednost će imati projekti koji imaju inovativne značajke u lokalnom kontekstu i/ili doprinose drugim rezultatima i učincima politike i/ili doprinose socijalnom (društvenom) kapitalu i/ili doprinose lokalnom upravljanju) <p>Razrada načela kriterija odabira odrediti će se u LAG natječaju.</p>
Najniža ukupna vrijednost projekta	Odredit će se u LAG natječaju.
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 300.000 EUR (bez PDV-a). Detaljno će se definirati u LAG natječaju.
Najniži iznos potpore po projektu	Odredit će se u LAG natječaju.
Najviši iznos potpore po projektu	Najviši iznos potpore po projektu je do 200.000 EUR. Detaljno će se definirati u LAG natječaju.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore može iznositi 65% prihvatljivih troškova projekta. Dodatno će se definirati u LAG natječaju.

Pokazatelji :

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	2
Broj sačuvanih radnih mjesta	2

R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	R. 39 Razvoj ruralnog gospodarstva: broj ruralnih poduzeća , uključujući poduzeća za bio-gospodarstvo, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a.
	Mjerna jedinica	broj
	Ciljna vrijednost	5

Naziv i kod intervencije	INT 3. Ulaganja u malu infrastrukturu društvene namjene i razvoj održive mobilnosti
Područje obuhvata	Cjelokupno područje LAG-a Sjeverna Istra
Kratki opis intervencije (uključujući doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS, doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP, doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a, opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije te ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS)	<p>Na temelju SWOT analize i iskazanih potreba br. 1. „Povećati kvalitetu života lokalnog stanovništva kroz razvoj društvene infrastrukture i razvoja održivih sustava mobilnosti" te 3.2 „Ulagati u energetske učinkovitost“ izrađena je ova intervencija.</p> <p>Ona direktno doprinosi općem cilju LRS "Stvoriti povoljne gospodarske i društvene preduvjete za život na području LAG-a Sjeverna Istra", odnosno specifičnom cilju SC 1. „Povećati kvalitetu života lokalnog stanovništva ulaganjem u poboljšanje društvene infrastrukture i ublažavanje depopulacijskih trendova" i specifičnom cilju SC 3 “Poboljšati zaštitu okoliša i smanjiti utjecaj klimatskih promjena poticanjem zelene tranzicije, resursne i energetske učinkovitosti, te očuvanjem bioraznolikosti.</p>

Područje LAG-obuhvata karakterizira velika heterogenost, koja se očituje u geografskim, društvenim i gospodarskim značajkama područja. Izražen je veliki kontrast između obalnih područja i brdskih područja unutrašnjosti koji se protežu do te obuhvaćaju i planinske masive Učke i Ćićarije. Stoga su disperznost naselja i nedostupnost temeljnih usluga u naseljima temeljni problemi koje se intervencijom želi riješiti. Potrebno je s jedne strane osigurati temeljnu infrastrukturu društvene i javne namjene, kao i dostupnost temeljnih usluga u svim dijelovima LAG-a, a s druge strane osigurati prometnu povezanost područja kojom se također podiže kvaliteta svakodnevnog života stanovništva i ublažavanje depopulacijskih trendova.

Svrha intervencije je omogućiti ulaganja u infrastrukturu, u stvaranje javno dostupnih sadržaja i usluga, te u povezivanje i umrežavanje stanovnika. U ovom aspektu leži dodana vrijednost intervencije, budući da se njome želi omogućiti pružanje dodatnih sadržaja i usluga potrebnih u zajednici, koja će oplemeniti infrastrukturu.

To će omogućiti povoljnije životne uvjete te uvjete za održivi gospodarski razvoj, čime će se doprinijeti zadržavanju postojećih i otvaranju novih radnih mjesta.

Osim ulaganja u infrastrukturu komunalne, zdravstvene, odgojno-obrazovne, gospodarske, sportsko-rekreacijske i druge namjene, te potpore razvoju pratećih sadržaja i usluga, također se namjeravaju obuhvatiti ulaganja u sadržaje kulturne namjene te u očuvanje okoliša. Intervencijom se promiču pametna rješenja usmjerena na energetska učinkovitost i samodostatnost, odgovorno upravljanje resursima i brigu o okolišu.

Nadalje, potaknut će se ulaganja u pronalaženje rješenja za gospodarenje biomasom za cijelo područje, kojim će se potaknuti povezivanje jedinica lokalne samouprave u rješavanju zajedničkih problema resursne i energetske učinkovitosti.

Intervencija će obuhvatiti i ulaganja u valorizaciju lokalne povijesne, kulturne i prirodne baštine od osobitog značaja s ciljem njenog integriranja u javni život i/ili turističku ponudu područja.

Analizom potreba identificirano je da je potrebno povećati kvalitetu života lokalnog stanovništva kroz povećanje mobilnosti i dostupnosti javnog prijevoza.

Stoga se namjerava potaknuti i razvoj sustava održive mobilnosti u svrhu boljeg povezivanja ruralnih sredina sa obližnjim gradovima. U tu svrhu se namjeravaju potaknuti ulaganja u intermodalne oblike prijevoza, sustav mikroprijevoza (prijevoz na poziv ili prema definiranoj shemi) do obližnjih centara, te poticanjem zelenih oblika prijevoza (ekološka vozila) i mobilnosti, primjerice uređenjem šetnica, pješačkih, biciklističkih i šumskih staza, te ozelenjivanjem dostupnog javnog prijevoza.

Također, intervencija će obuhvatiti ulaganja u pripremu različitih projektno-tehničkih dokumentacija potrebnih za veće infrastrukturne zahvate javne i druge infrastrukture. Analizom stanja utvrđeno je kako JLS-ovi, ali i drugi subjekti, imaju manjak financijskih resursa da prate u korak natječaje iz drugih izvora financiranja koji su namijenjeni visoko spremnim infrastrukturnim projektima, što je većinom za projekte JLS-ova i druge subjekte područja LAG-a teško izvedivo. Cilj je ove intervencije facilitirati navedeni proces čime će

	<p>se proizvesti multiplikacijski mrežni učinci LRS-a LAG Sjeverna Istra.</p> <p>Detaljna obrazloženja doprinosa projekata (operacija) kojima će se, u okviru ove intervencije, pružiti potpora razvojnim potrebama LAG-a bit će na navedena u natječaju LAG-a.</p> <p>Intervencija, u većini svog obuhvata i aktivnosti, pripada uvjetima iz članka 77. uključujući članak 73. Uredbe (EU) br. 2021/2115.</p> <p>Intervencija izravno i značajno doprinosi Specifičnom cilju (SC/SO) 8 ZPP-a: Promicanje zapošljavanja, rasta, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući biogospodarstvo i održivo šumarstvo putem slijedećih pokazatelja:</p> <p>R 37. Rast i radna mjesta u ruralnim područjima</p> <p>R.40 Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva: broj projekata/strategija pametnih sela za koje je dodijeljena potpora</p> <p>R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe: Udio ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a.</p> <p>Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je prethodno, u uvodnom dijelu zajedničkih značajki za sve intervencije. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu, u okviru ove intervencije, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima:</p> <ul style="list-style-type: none"> – socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na očuvanje kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja i/ili jačanje zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja – lokalnom upravljanju putem broj projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na promotivne aktivnosti i medijske objave o projektima – rezultatima i učincima politike putem partnerskih projekata i/ili putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika koji se odnosi na političke strategije EU-a (Zeleni plan, digitalna tranzicija i sl.) i/ili aktivnosti potpore izvrsnosti <p>Intervencija se razlikuje u odnosu na intervenciju iz SP ZPP-a jer će u fokusu imati potporu projektima male infrastrukture koji nisu obuhvaćeni i navedeni u intervenciji iz SP ZPP-a budući imaju kombinaciju fizičkih ulaganja i „soft“ aktivnosti te koja je sukladna specifičnim potrebama područja LAG-a, kao i prijave partnerskih projekata te projekata kojima se ostvaruje dodana vrijednost LEADER-a.</p>
Ciljani korisnici	Pravne osobe javnog i privatnog prava. Detaljna razrada prihvatljivih korisnika bit će navedena u natječaju LAG-a
Uvjeti prihvatljivosti korisnika	<p>Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika su:</p> <ul style="list-style-type: none"> – imati sjedište, uključujući podružnicu, unutar područja LAG-a, putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave natječaja LAG-a sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116;

	<ul style="list-style-type: none"> - imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; - ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima <p>Daljnji uvjeti prihvatljivosti korisnika bit će navedeni u natječaju LAG-a.</p>
Prihvatljive vrste projekta i uvjeti prihvatljivosti projekta	<p>u:</p> <p>Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti projekata su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projekt se mora provoditi na području LAG obuhvata i - ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000 EUR (bez PDV-a). <p>Prihvatljive vrste projekata odnose se na razvoj male društvene i komunalne infrastrukture; valorizaciju, očuvanje i održivo korištenje kulturne i prirodne baštine, razvoj održive mobilnosti, energetske učinkovitost i dr. u svrhu jačanja kvalitete života stanovnika, razvoja identiteta i vidljivosti te promocije područja. Prihvatljivi su projekti koji mogu uključiti prihvatljive aktivnosti kao što su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - građenje (izgradnja nove građevine i/ili rekonstrukcija i/ili održavanje postojeće građevine) i/ili opremanje građevine. - nabava opreme, gospodarskih vozila i strojeva za pružanje temeljnih usluga za stanovništvo.; - edukacijsko-informativne aktivnosti; promotivne aktivnosti i druge aktivnosti koje doprinose ostvarenju ciljeva LRS. <p>Detaljne prihvatljive vrste projekata i uvjeti prihvatljivosti projekata bit će navedeni u natječaju LAG-a.</p>
Načela kriterija odabira	<p>Načela kriterija odabira, prioritarno, su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Doprinosa kvaliteta života (prednost imaju projekti kojima se ulaže u multifunkcionalnu društvenu infrastrukturu vezanu uz kulturnu i/ili prirodnu i/ili tradicijsku baštinu područja te u povezivanje stanovništva)Doprinosa okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena u selima (prednost imaju projekti čija ulaganja doprinose energetske učinkovitosti i/ili uvođenju obnovljivih izvora energije) - Radna mjesta (prednost imaju projekti kojima se stvaraju nova radna mjesta ili čijom se provedbom zadržavaju radna mjesta) - Digitalizacija u društvenim aktivnostima u selima (prednost imaju ulaganja u digitalizaciju javne infrastrukture ili usluga) - Dodana vrijednost LEADER-a (prednost će imati projekti koji imaju inovativne značajke u lokalnom kontekstu i/ili doprinose drugim rezultatima i učincima politike i/ili doprinose socijalnom (društvenom) kapitalu i/ili doprinose lokalnom upravljanju) <p>Razrada načela kriterija odabira odrediti će se u LAG natječaju.</p>
Najniža ukupna vrijednost projekta	Odredit će se u LAG natječaju.
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 300.000 EUR (bez PDV-a). Detaljno će se definirati u LAG natječaju.
Najniži iznos potpore po projektu	Odredit će se u LAG natječaju.
Najviši iznos potpore po projektu	Najviši iznos potpore po projektu je do 200.000 EUR. Detaljno će se definirati u LAG natječaju.

Intenzitet potpore	Intenzitet potpore može iznositi najviše 100% prihvatljivih troškova projekta. Dodatno će se definirati u LAG natječaju.
--------------------	--

Pokazatelji:

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	1
Broj sačuvanih radnih mjesta	2

R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	3
2.	Naziv pokazatelja	R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe
	Mjerna jedinica	Broj ruralnih stanovnika koji imaju koristi
	Ciljna vrijednost	20.000

Naziv i kod intervencije	INT 4. Ulaganja u društveni kapital i lokalnu baštinu
Područje obuhvata	Cjelokupno područje LAG-a Sjeverna Istra
Kratki opis intervencije (uključujući doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS, doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP, doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a, opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije te ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS)	<p>Na temelju SWOT analize i iskazane potrebe br. 4 „Poticati razvoj civilnog društva i društvene kohezije" izrađena je ova intervencija.</p> <p>Ona direktno doprinosi općem cilju LRS "Stvoriti povoljne gospodarske i društvene preduvjete za život na području LAG-a Sjeverna Istra", odnosno specifičnom cilju SC 4 „Poticati razvoj civilnog društva i društvene kohezije " te SC 1 „Povećati kvalitetu života lokalnog stanovništva ulaganjem u poboljšanje društvene infrastrukture i ublažavanje depopulacijskih trendova".</p> <p>Svrha intervencije je doprinos razvoju međusektorske suradnje te razvoju civilnog društva kao jednog od ključnih nositelja kohezije i stabilnosti svake zajednice. Važnost zajednice i civilnog društva u malim je ruralnim zajednicama oduvijek igrala presudnu ulogu u povezivanju lokalnih stanovnika i reagiranju na uočene socijalne potrebe. Danas je ta uloga još istaknutija budući da je uslijed promijenjenih društvenih uzanci, otuđenja, globalizacije, te depopulacije lokalna zajednica nerijetko fragmentirana.</p> <p>Stoga se ovom intervencijom želi omogućiti organizacijama civilnog društva ciljano djelovanje u skladu sa potrebama koje su uočene u pojedinoj sredini te jačanje vlastitih kapaciteta za odgovaranje na potrebe u zajednici.</p> <p>U fokusu intervencije su promicanje zapošljavanja, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja ruralnih područja, poboljšanjem općih životnih uvjeta te jačanjem životnog standarda lokalnog stanovništva intervencija doprinosi elementima dodane vrijednosti LEADER-a, odnosno povećanju/jačanju društvenog kapitala u lokalnim zajednicama.</p> <p>Intervencija će omogućiti različite vrste projekata usmjerene na jačanje društvene odgovornosti, međugeneracijske solidarnosti,</p>

inkluzije ranjivih skupina i zapošljavanja a omogućit će se i ulaganja u valorizaciju lokalnih tradicija i baštine, kao bitnog elementa društvene povezanosti.

Kroz intervenciju će se omogućiti ulaganja u razvoj usluga u zajednici (npr. briga o starijim osobama, briga o djeci, briga o osobama s posebnim potrebama, zdravstvenih usluga i sl.); edukaciju i umrežavanje, promocije cjeloživotnog obrazovanja i osposobljavanja, promoviranje brige o zdravlju, društvene inkluzije, društvenog poduzetništva i dr. stvaranje i promocija tematskih kulturnih/znanstvenih/sportskih sadržaja namijenjenih općoj javnosti područja obuhvata.

Intervencijom se namjerava pružiti potpora međusektorskoj suradnji te osnaživanju civilnog društva kao i društvena kohezija cjelokupne zajednice na području LAG-obuhvata.

Detaljna obrazloženja doprinosa projekata (operacija) kojima će se, u okviru ove intervencije, pružiti potpora razvojnim potrebama LAG-a bit će na navedena u natječaju LAG-a.

Intervencija, u većini svog obuhvata i aktivnosti, usklađena je s uvjetima iz članka 77. uključujući članak 73. Uredbe (EU) br. 2021/2115.

Intervencija izravno i značajno doprinosi Specifičnom cilju (SC/SO) 8 ZPP-a: Promicanje zapošljavanja, rasta, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući biogospodarstvo i održivo šumarstvo putem sljedećih pokazatelja:

R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva putem projekata kojima se doprinosi „Pametnim selima“

R

R.42 Promicanje socijalne uključenosti putem broja osoba obuhvaćenih projektima usmjerenim razvoju jačanju komunikacije i kapaciteta te suradnje.

Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je prethodno, u uvodnom dijelu zajedničkih značajki za sve intervencije. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu, u okviru ove intervencije, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima:

- socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na socijalnu (društvenu) interakciju stanovnika i/ili aktivnosti produblivanja solidarnosti, empatije prema ranjivim skupinama, jačanje kohezije zajednice (inkluzija) i/ili jačanje kapaciteta lokalnih razvojnih dionika i/ili očuvanje kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja i/ili na jačanje zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja
- lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na promotivne aktivnosti i medijske objave o projektima.
- rezultatima i učincima politike putem partnerskih projekata i/ili putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika o političkim strategijama EU-a (Zeleni plan, digitalna tranzicija i sl.) i/ili aktivnosti potpore izvrsnosti i/ili jačanja razmjene znanja i vještina lokalnih razvojnih dionika i/ili jačanja volontiranja.

	Različitost intervencije u odnosu na nacionalnu razinu, uz gore navedeno, očituje se i u potpori povećanju kvalitete života stanovnika pomoću međusektorske suradnje usmjerene jačanju kapaciteta i djelovanja putem zajedničkih projekata odnosno projekata kojima se isključivo ostvaruje dodana vrijednost LEADER-a.
Ciljani korisnici	Pravne osobe javnog prava te pravne osobe privatnog prava. Detaljna razrada prihvatljivih korisnika bit će navedena u natječaju LAG-a.
Uvjeti prihvatljivosti korisnika	<p>Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - imati sjedište, uključujući podružnicu, unutar područja LAG-a, putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave natječaja LAG-a sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; - imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; - ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima. <p>Daljnji uvjeti prihvatljivosti korisnika bit će navedeni u LAG natječaju.</p>
Prihvatljive vrste projekta i uvjeti prihvatljivosti projekta	<p>Temeljni uvjeti prihvatljivosti projekata su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - usklađenost sa ciljevima LRS - projekt se mora provoditi na području LAG obuhvata - ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000,00 EUR (bez PDV-a). <p>Prihvatljive vrste projekata odnose se na razvoj partnerstava, prijenos znanja, vještina i primjera dobre prakse, promicanje općekorisnih društvenih vrijednosti i načela i socijalne uključenosti, jačanje kapaciteta i potporu lokalnoj zajednici s naglaskom na inkluziju osjetljivih skupina društva u svrhu jačanja kvalitete života stanovnika.</p> <p>Prihvatljivi su projekti koji mogu uključiti sljedeće prihvatljive aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - umrežavanje, edukacijsko-informativne aktivnosti, promotivne aktivnosti - građenje (izgradnja nove građevine i/ili rekonstrukcija i/ili održavanje postojeće građevine) i/ili opremanje građevine; - nabava opreme i druge aktivnosti koje doprinose ostvarenju ciljeva LRS. <p>Detaljne prihvatljive vrste projekata i uvjeti prihvatljivosti projekata biti će navedeni u natječaju LAG-a.</p>
Načela kriterija odabira	<p>Načela kriterija odabira, prioritetno, su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Digitalizacija u društvenim aktivnostima u selima (prednost imaju projekti u okviru kojih se provode ulaganja u digitalizaciju) - Doprinosi okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena u selima (prednost imaju projekti u okviru kojih se provode ulaganja u zaštitu okoliša i ublažavanje klimatskih promjena) - Dodana vrijednost LEADER-a (prednost će imati projekti koji imaju inovativne značajke u lokalnom kontekstu i/ili doprinose drugim rezultatima i učincima politike i/ili

	doprinosu socijalnom (društvenom) kapitalu i/ili doprinose lokalnom upravljanju) Razrada načela kriterija odabira odrediti će se u LAG natječaju.
Najniža ukupna vrijednost projekta	Odredit će se u LAG natječaju.
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 300.000 EUR (bez PDV-a). Detaljno će se definirati u LAG natječaju.
Najniži iznos potpore po projektu	Odredit će se u LAG natječaju.
Najviši iznos potpore po projektu	Najviši iznos potpore po projektu je do 200.000 EUR. Detaljno će se definirati u LAG natječaju.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore može iznositi najviše 100% prihvatljivih troškova projekta. Dodatno će se definirati u LAG natječaju.

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	0
Broj sačuvanih radnih mjesta	2

R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	2

R.b.		
2.	Naziv pokazatelja	R.42 Promicanje socijalne uključenosti
	Mjerna jedinica	Broj osoba
	Ciljna vrijednost	50

Skupni prikaz svih pokazatelja za sve intervencije LRS

Intervencija LRS	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Doprinos pokazateljima rezultata ZPP	Ciljna vrijednost po godinama							Ukupna vrijednost
				2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
INT1. Ulaganja u pametnu i održivu poljoprivrednu proizvodnju	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za digitalnu poljoprivrednu tehnologiju u okviru ZPP-a	broj PG-ova	R. 3.	0	0	0	0	4	0	0	4
	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa	broj PG-ova	R. 9	0	0	0	0	5	0	0	5
	Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a.	broj poduzeća	R. 39	0	0	0	0	2	0	0	2
	Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme)	broj	R.37	0	0	0	0	2	0	0	2
	Broj sačuvanih radnih mjesta	broj		0	0	0	0	2	0	0	2
INT 2. Ulaganja u konkurentno ruralno gospodarstvo	Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a.	broj poduzeća	R. 39	0	0	0	0	0	5	0	5
	Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme)	broj	R. 37	0	0	0	0	0	2	0	2
	Broj sačuvanih radnih mjesta	broj		0	0	0	0	0	0	0	0
INT 3. Ulaganja u malu infrastrukturu društvene namjene,	Povezivanje ruralnih područja Europe: udio ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a.	broj	R.41	0	0	0	0	20 0000	0	0	20 000

razvoj usluga i održive mobilnosti	Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva	broj projekata	R. 40	0	0	0	0	3	0	0	3
	Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme)	broj	R. 37	0	0	0	0	1	0	0	1
	Broj sačuvanih radnih mjesta	broj		0	0	0	0	2	0	0	2
INT 4. Ulaganja u društveni kapital i lokalnu baštinu											
	Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva	broj projekata	R. 40	0	0	0	0	2	0	0	2
	Promicanje socijalne uključenosti	broj korisnika	R. 42	0	0	0	0	50	0	0	50
	Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme)	broj	R. 37	0	0	0	0	0	0	0	0
	Broj sačuvanih radnih mjesta	broj		0	0	0	0	0	2	0	2

Prikaz kriterija na temelju kojih projekti iz intervencije doprinose provedbi koncepta Pametnih sela

r.b.	Kriterij koji doprinosi provedbi koncepta Pametnih sela	Kriteriji LAG-a na temelju kojih se projekti svrstavaju u projekte koji doprinose provedbi koncepta Pametnih sela
1.	Inovativna i pametna rješenjima u selima	- inovativnost na razini LAG-a (obrazloženo u zajedničkim značajkama za sve intervencije)
2.	Digitalizacija u poljoprivredi i ostalim društvenim aktivnostima u selima	- aktivnosti/ulaganja u digitalizaciju u poljoprivredi, te digitalizaciju u nepoljoprivrednim djelatnostima, u javnu društvenu i komunalnu infrastrukturu i usluge, uključujući aktivnosti stjecanja znanja i vještina za digitalnu tranziciju
3.	Doprinos okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena u selima.	- ulaganja/aktivnosti kojima se doprinosi zaštiti okoliša i otpornosti na klimatske promjene, uključujući jačanje svijesti i razvoj znanja i vještina za zelenu tranziciju

5.4. Opis procesa odabira projekata na natječajima LAG-a

Postupak odabira projekata **započinje** pripremom i objavom LAG Natječaja, a **završava** objavom konačnih rezultata o provedenom LAG Natječaju i podnošenjem Zahtjeva za potporu APPRRR-u.

Postupak odabira projekata sastoji se od sljedećih faza:

- Faza 1 - Priprema i objava LAG Natječaja
- Faza 2 - Podnošenje i zaprimanje zahtjeva za potporu
- Faza 3 - Ocjenjivanje projekata
- Faza 4 - Odabir projekata od strane UO LAG-a
- Faza 5 - Izdavanje odluka i podnošenje prigovora
- Faza 6 - Objava rezultata LAG natječaja.
- Faza 7 – Podnošenje Zahtjeva za potporu APPRRR-u u ime korisnika

Priprema i objava LAG-natječaja u isključivoj je nadležnosti LAG-a.

Postupak pripreme i objave natječaja započinje pripremom natječajne dokumentacije, koju vrši stručna služba (ured LAG-a, administratori LAG-a). Dokumentacija LAG-natječaja sadrži minimalno sljedeće podatke: predmet, svrhu i iznos raspoloživih sredstava natječaja LAG-a; uvjete prihvatljivosti korisnika i dokumentaciju; uvjete prihvatljivosti projekata i dokumentaciju; uvjete prihvatljivosti troškova i dokumentaciju; kriterije odabira projekata i dokumentaciju za ocjenu usklađenosti projekata s kriterijima; prag prolaznosti; prihvatljive i neprihvatljive troškove; detaljni postupak odabira projekata; visinu i intenzitet potpore; način, uvjete i rokove prijave projekata; rokove i uvjete za podnošenje prigovora te popis priloga i obrazaca.

Dokumentacija natječaja može sadržavati i druge dokumente poput uputa za prijavitelje i sl. Nakon odobrenja ukupne natječajne dokumentacije od strane nadležnog tijela LAG-a, natječaj LAG-a, s pripadajućim obrascima, priložima, vodičima i ostalom dokumentacijom, objavljuje se na mrežnoj stranici LAG-a. Javnost se izvješćuje preko javnih medija i glasila na lokalnoj i regionalnoj razini.

Zahtjevi za potporu zaprimaju se u fizičkom obliku, dostavljanjem projektne prijave/zahtjeva za potporu uz natječajnu dokumentaciju na službenu adresu sjedišta LAG-a. Način podnošenja zahtjeva za potporu jasno će biti naznačen u natječaju LAG-a. Otvaranje zahtjeva za potporu pristiglih na natječaj LAG-a obavlja Povjerenstvo kojeg imenuje Upravni odbor.

Nakon zaprimanja zahtjeva za potporu provodi se administrativna kontrola koja, ujedno, predstavlja i 1. fazu (tzv. Analiza 1) u postupku odabira projekata za provedbu LRS. Tijekom ove faze, LAG može zatražiti i nadopunu dokumentacije dostavljene od strane korisnika koji su se prijavili na natječaj. Cilj 1. faze je provjera: potpunosti prijave, prihvatljivosti korisnika te osnovnih uvjeta prihvatljivosti projekta. Nakon administrativne provjere, započinje 2. faza (Analiza 2) koja predstavlja kvalitativno ocjenjivanje prijave, a koja se provodi sukladno definiranim internim procedurama LAG-a i kriterijima odabira definiranim LRS-om. Rezultat analiza je rang lista projekata s pratećom dokumentacijom temeljem koje će se izvršiti predstavljanje projekata na sjednici Upravnog odbora LAG-a te donošenje odluka o odabiru od strane UO-a.

Prije održavanja sjednice UO-a, Voditelj ili druga odgovorna osoba LAG-a elektroničkom poštom obavještava sve predstavnike članova UO LAG-a o održavanju sjednice, navodeći vrijeme i mjesto održavanja sjednice te se dostavljaju materijali vezani za temu sjednice. Članovima UO-a se također dostavljaju osnovni podatci o nositeljima projekata prijavljenih na natječaj kako bi se članovi UO-a pravovremeno mogli očitovati o eventualnom sukobu interesa, te se u tom slučaju isti isključuju iz

postupka odabira. Pri održavanju sjednice bitno je osigurati kvorum (natpolovičnu većinu članova) , kako bi Upravni odbor mogao pravovaljano odlučivati. LAG nastoji osigurati fizičku prisutnost čim većeg broja predstavnika na sjednici, iako je dozvoljeno sudjelovanje u sjednici i putem audio-vizualnih sredstava komunikacije. U tome slučaju mora se evidentirati revizijski trag o tome.

Članovi UO LAG-a moraju imati relevantnu dokumentaciju prilikom odlučivanja. U slučaju Na odluke Upravnog odbora korisnici imaju mogućnost prigovora tijelu LAG-a nadležnom za prigovore. Odluke tijela LAG-a nadležnog za prigovore moraju biti jasne i konačne i ne mogu ni na koji način biti promijenjene od strane Upravnog odbora LAG-a. U slučaju da je prigovor prihvaćen, zahtjev za potporu se vraća u administrativnu obradu. LAG je obavezan osigurati i spriječiti bilo kakvu mogućnost pojave sukoba interesa.

Popis projekata koji su odabrani od strane LAG-a bit će objavljen na mrežnoj stranici LAG-a nakon utvrđivanja rang liste odabranih projekata. Objava uključuje najmanje sljedeće podatke: naziv korisnika, naziv projekta i njegov kratak opis, intenzitet potpore i iznos potpore. Nakon završetka natječaja i postupka odabira projekata na razini LAG-a, sva dokumentacija o postupcima i odluke o odabiru dostavljaju se Agenciji za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR) putem AGRONET-a, pri čemu, LAG podnosi Zahtjev za potporu za svaki pojedinačni odobreni projekt. APPRRR provodi postupak provjere usklađenosti odabira projekata LAG-a s kriterijima navedenim u LRS-u i natječaju LAG-a, te, nakon provedenih provjera, donosi Odluku o dodjeli sredstava za svaki pozitivno ocijenjeni Zahtjev za potporu. Lista potvrđenih i odobrenih projekata od strane APPRRR-a objavljuje se na mrežnim stranicama LAG-a.

Pri odabiru projekata suradnje LAG-ova, vrši se ispitivanja interese i komunikacija sa drugim LAG-ovima bliskih po svojem tematskom opredjeljenju. Potencijalni projekti suradnje se prezentiraju Upravnom odboru LAG-a koji donosi odluku o prijavi projekta.

LAG raspolaže educiranim osobljem koje posjeduje stručno znanje i iskustvo iz područja upravljanja projektima.

5.5. Usklađenost LRS sa ZPP-om

Tablica 30: Usklađenost LRS sa SP ZPP

Opći cilj LRS	Specifični cilj LRS	Intervencija LRS	Usklađenost sa specifičnim ciljevima ZPP (uključujući međusektorski/horizontalni)
Stvoriti povoljne gospodarske i društvene preduvjete za život na području LAG-a Sjeverna Istra	1. Povećati kvalitetu života lokalnog stanovništva ulaganjem u poboljšanje društvene infrastrukture i druge sadržaje uz ublažavanje depopulacijskih trendova.	INT 3. Ulaganja u malu infrastrukturu društvene namjene, razvoj usluga i održive mobilnosti INT 4. Ulaganja u društveni kapital i lokalnu baštinu	SC/SO ZPP 8
	2. Osigurati održivo gospodarstvo razvojem i rastom poduzetništva, povećanjem konkurentnosti poljoprivrede te razvojem održivog turizma	INT 1. Ulaganja u pametnu i održivu poljoprivrednu proizvodnju INT 2. Ulaganja u konkurentno ruralno gospodarstvo	SC/SO ZPP 2 SC/SO ZPP 8
	3. Poboljšati zaštitu okoliša i smanjiti utjecaj klimatskih promjena poticanjem zelene tranzicije, resursne i energetske učinkovitosti, te očuvanjem bioraznolikosti.	INT 1. Ulaganja u pametnu i održivu poljoprivrednu proizvodnju INT 3. Ulaganja u malu infrastrukturu društvene namjene, razvoj usluga i održive mobilnosti	SC/SO ZPP 2 SC/SO ZPP 8
	4. Poticati daljnji razvoj civilnog društva i društvene kohezije.	INT 4. Ulaganja u društveni kapital i lokalnu baštinu.	SC/SO ZPP 8

6. KAPACITET LAG-a ZA PROVEDBU LRS

6.1. Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbom LRS

LJUDSKI KAPACITETI

LAG Sjeverna Istra broji 48 članova. Glavna tijela LAG-a jesu Predsjednik, Dopedsjednik, Voditelj te Upravni odbor:

Upravni odbor sačinjen je od 13 članova, od kojih je:

- javna interesna skupina – 30,76%
- civilna interesna skupina – 30,76%
- gospodarska interesna skupina – 38,46 %
- udio žena u UO LAG-a = 53, 84%
- udio mladih u UO LAG-a = 53, 84%

LAG ima dvije stalno zaposlene osobe. Za potrebe izrade Lokalne razvojne strategije angažirani su vanjski stručnjaci za izradu strateškog dokumenta.

FINANCIJSKI KAPACITETI

LAG svoje prihode ostvaruje osiguranjem sredstava iz mjere LEADER, iz članarina te prijavom i provedbom raznih projekata na nacionalnoj i europskoj razini.

Kroz mjeru LEADER financiraju se tekući troškovi i animacija, provedba lokalne razvojne strategije te projekti suradnje LAG-ova. Godišnji iznos članarina iznosi 14 580 EUR. Iz proračuna Istarske županije LAG-u je u razdoblju od 2017.-2022. isplaćeno 663,61 Eur godišnje za provedbu projekata male vrijednosti i institucionalni razvoj organizacije, odnosno ukupno 3.969,78 Eur.

U prethodnom programskom razdoblju LAG je dobrim financijskim upravljanjem osigurao likvidnost, te uz vlastita sredstva iz članarina neće imati potrebe za kreditnim zaduživanjem za početak provedbe nove lokalne razvojne strategije

Tablica 31: Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbu LRS

Godina provedbe LRS	Planirani broj zaposlenih osoba koji rade isključivo na provedbi LRS (animacija, LAG natječaj, ostali uredski poslovi u vezi provedbe LRS), izražen u FTE	Planirani iznos članarina (ukupno) za predfinanciranje tekućih troškova i animacije	Planirani iznos iz ostalih izvora financiranja za predfinanciranje tekućih troškova i animacije	Ukupno planirani iznos za predfinanciranje tekućih troškova i animacije
2023.	2	14.580,00	663,61	15.243,61
2024.	2	14.580,00	663,61	15.243,61
2025.	3	14.580,00	663,61	15.243,61
2026.	3	14.580,00	663,61	15.243,61
2027.	3	14.580,00	663,61	15.243,61
2028. (n+2)	3	14.580,00	663,61	15.243,61
2029. (n+2)	3	14.580,00	663,61	15.243,61

6.2. Opis praćenja (monitoringa) i procjene (evaluacije) provedbe LRS

Monitoring provedbe LRS obuhvaća stalno praćenje, mjerenje učinaka provedbe strategije, indikatora za ocjenu uspješnosti i učinkovitosti projekata. Kontinuirano praćenje provedbe LRS sastavni je dio redovnih aktivnosti LAG-a. Statut i drugi, operativni akti LAG-a nalažu godišnje izvješćivanje svih tijela LAG-a o provedbi LRS i učinkovitosti rada LAG-a.

LAG će provoditi praćenje i vrednovanje provedbe LRS koristeći regulatorni okvir za praćenje i ocjenu učinka (PMEF) temeljem Uredbe o zajedničkim odredbama (EU) br. 2021/1060, okvira za praćenje i ocjenjivanje uspješnosti iz Uredbe (EU) br. 2021/2115, Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 2021/2290, i evaluacije strateških planova ZPP-a te pružanje informacija za praćenje i evaluaciju iz Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 2022/1475.

Proces praćenja planirat će se i temeljem: Smjernica za izradu evaluacijskih planova ZPP-a, a koje ističu specifičan značaj praćenja pokazatelja LRS u doprinosu SP ZPP-a te praćenja i vrednovanja dodane vrijednosti LEADER-a. Isto tako, LAG će planiranje doprinosa dodanoj vrijednosti LEADER-a pripremiti temeljem postojećih i budućih Smjernica za evaluaciju LEADER-a/CLLD-a na EU razini. Dodanom vrijednosti LEADER-a, uz doprinos specifičnom cilju 8 te općem cilju 3 ZPP-a, ujedno se doprinosi i postizanju cilja 5. kohezijske politike EU „Europa bliža građanima

poticanjem održivog i integriranog razvoja svih vrsta područja i lokalnih inicijativa“ (Uredba (EU) br. 2021/1060).

LAG će provedbu LRS pratiti na razini postizanja ciljeva identificiranih u LRS putem **Plana praćenja pokazatelja** (koji sadrži pokazatelje LRS te dodane vrijednosti LEADER-a, terminski plan te zadaće) putem kojih će pratiti rad LAG-a i provedbu intervencija LRS i strategije u cjelini. Projekti odnosno operacije imati će zajedničke pokazatelje prema kojima će se podatci prikupljati. Temeljem Plana praćenja pokazatelja LAG će uspostaviti sustav prikupljanja kvantitativnih i kvalitativnih elemenata potrebnih za praćenje operacija odnosno projekata za provedbu intervencija LAG-a te o istima izvješćivati Upravljačko tijelo putem izvješća na godišnjoj razini. LAG će u tu svrhu uspostaviti interni sustav praćenja provedbe intervencija LAG-a kao i analizu o napretku provedbe ukupne LRS te rezultatima postignutim financiranjem iz intervencije LEADER.

U ovom programskom razdoblju postoji velika potreba da se pokaže dodana vrijednost LEADER-a u usporedbi s potporama koje se pružaju putem drugih intervencija SP ZPP-a te iz drugih izvora. Dodana vrijednost LEADER-a proizlazi iz potpune primjene 7 načela LEADER-a. Aktivnosti provedbe LRS moraju jasno dokazati dodanu vrijednost pristupa LEADER integriranom pristupu ruralnom razvoju.

Aktivnosti usmjerene na praćenje pokazatelja rezultata te plan provedbe intervencija uključit će između ostalog i sljedeće aktivnosti:

Svake godine izradit će se Akcijski plan koji se odnosi na n+1 godinu, koji će sadržavati prikaz aktivnosti (intervencija, projekata i dr.) koje se planiraju provesti, odgovorne osobe i ciljnu skupinu (korisnike) na koju su aktivnosti usmjerene, predviđeni broj projekata te predviđena financijska sredstva za provedbu posebno za tekuće troškove i animaciju. Akcijski plan usklađuje se sa ukupnim planom rada LAG-a kao udruge, sukladno regulatornom okviru rada udruge.

Jednom godišnje izradit će se narativno i financijsko izvješće o provedbi LRS koje sadrži:

- Kvalitativan/opisni dio provedbe LRS – opis aktivnosti koje su se provele,
- Kvantitativan/financijski dio provedbe LRS – izvještaj o planiranim i utrošenim sredstvima prema izvorima (vlastita sredstva i javna ulaganja) po aktivnostima i tipovima ulaganja.

Kontinuirani monitoring provedbe LRS nužan je radi identificiranja svih potencijalnih razlika između planiranih i provedenih aktivnosti, provelo praćenje financijskih pokazatelja implementacije strategije, provelo praćenje usklađenosti sa zakonskim okvirom te nadređenim strateškim dokumentima, te praćenje postizanja strateških ciljeva.

U tu svrhu izradit će se Plan vrednovanja, koji će obuhvatiti sljedeće podatke:

ciljeve LAG-a za vrednovanje LRS, metodologiju procjene dodane vrijednosti LEADER-a; provedba upravljanja i koordinacije rada LAG-a i procesa provedbe LRS; posebne teme LRS ili teme koje LAG želi ocijeniti zatim podatci potrebni za vrednovanje LRS (što je povezano s Planom pokazatelja i njihova praćenja) te koji su alati i metode koje će koristiti, rokovi vrednovanja i relevantne prekretnice, kao i pristup priopćavanju aktivnosti/nalaza vrednovanja javnosti te koji su resursi potrebni.

Vrednovanje LRS provest će se najmanje dva puta tijekom trajanja LRS i to na dvije razine:

- 1) **Interno vrednovanje** – provodi se svake godine kroz pripremu Akcijskog plana i sastavljanje izvješća o radu. Ovom vrstom postupka na provedbenoj razini se prati uspješnost realizacije Strategije kroz identificirane indikatore te se daje osvrt na sam proces provedbe s aspekta LAG-a.
- 2) **Vanjsko vrednovanje** – angažiranjem neovisnih stručnjaka koji će provesti sljedeće aktivnosti:
 - a) analize dokumenata u svrhu utvrđivanja usklađenosti sa nacionalnim programima i nacionalnom politikom ruralnog razvoja;
 - b) analiza godišnjih izvješća o provedbi LRS u svrhu utvrđivanja doprinosa zadanim indikatorima na razini ciljeva i intervencija;
 - c) intervjui sa stručnim službama i tijelima LAG-a; sa lokalnim dionicima – na ciljanom skupu predstavnika javne i privatne interesne skupine kako bi se prikupile informacije širokog kruga dionika o dojmu koji ostavlja LRS, aktivnostima LAG-a te njihovom mišljenju o poboljšanju LRS
 - d) Izrada preporuka – na temelju prikupljenih ulaznih podataka, vanjski stručnjak mora izraditi izvješće o vrednovanju koje će sadržavati prikaz korištene metodologije, obuhvat ciljnih skupine,

prikupljene podatke, izvješće o postignuću zadanih indikatora na razini godine i za razdoblje evaluacije, preporuke o potrebi revizije strategije i daljnjeg rada na provedbi LRS te osvrt na ljudske kapacitete koji upravljaju provedbom Strategije.

Isto tako, LAG će sudjelovati u svakom vrednovanju intervencije LEADER ili SP ZPP-a koje će se provoditi s nacionalne razine.

Tablica 32: Plan pokazatelja – pokazatelji rezultata ZPP

Naziv pokazatelja rezultata ZPP (RI)	Naziv mjerne jedinice	Mjerna jedinica	Intervencija LRS (naziv i/ili kod)	Ciljna vrijednost po godinama							
				2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	Ukupna vrijednost
R.3 Digitalizacija poljoprivrede	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za digitalnu poljoprivrednu tehnologiju u okviru ZPP-a	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	INT 1	0	0	0	0	4	0	0	4
R.9. Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	INT 1	0	0	0	0	5	0	0	5
R 39. Razvoj ruralnog gospodarstva:	Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za bio-gospodarstvo, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a.	Broj ruralnih poduzeća koja primaju potporu	INT 1, INT 2	0	0	0	0	2	5	0	7
R 41 Povezivanje ruralnih područja Europe	Udio ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a.	Broj osoba	INT 3	0	0	0	0	20 000	0	0	20 000

R. 42 Promicanje socijalne uključenosti.	Broj osoba obuhvaćenih projektima socijalne uključenosti.	Broj osoba	INT 4	0	0	0	0	50	0	0	50
R. 40	Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva	Broj strategija „pametnih sela“ za koje je dodijeljena potpora	INT 3	0	0	0	0	3	0	0	3
			INT 4	0	0	0	0	2	0	0	2
R.37 Rast i radna mjesta u ruralnim područjima	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	INT 1, INT 2, INT 3, INT 4	0	0	0	0	3	2	0	5

7. FINANCIJSKI I AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS

7.1. Financijski plan provedbe LRS

Financijski kapaciteti LAG-a Sjeverna Istra za provedbu LRS temelje se prvenstveno na korištenju sredstava koja su na raspolaganju iz programa LEADER, ZPP-a 2023.-2027. godine, odnosno za provedbu odabranih intervencija putem LAG natječaja, pripremu i provedbu međuteritorijalnih i transnacionalnih projekata suradnje te tekuće troškove i animaciju. U manjem djelu, financijski se kapacitet ostvaruje iz članarina, koje na godišnjoj razini iznose 14.580,00 EUR. Početak provedbe Lokalne razvojne strategije biti će potrebno predfinancirati. Međutim, LAG ne planira zaduživanja te će tekuće troškove i animaciju financirati kroz akumulirana sredstva iz prethodnog programskog razdoblja.

Troškovi provedbe LRS koji se odnose na iznos javne potpore za dodjelu projektima lokalnih razvojnih dionika čini 72.5 % ukupno ostvarenih sredstava u okviru intervencije LEADER. Proračun tih troškova rađen je metodom odozdo prema gore, odnosno na temelju razvojnih potreba te iskazanih potreba korisnika tijekom izrade LRS. Tijekom programiranja potreba prema intervencijama LAG se vodio i visinom dozvoljenog intenziteta potpore, koja ovisno o vrsti intervencije varira od 65% do 100%. Stoga se financijska potreba realizacije LRS treba promatrati i kroz vlastita sredstva korisnika LAG potpora. Važno je napomenuti kako LAG neće prihvaćati prijave koje su u svojoj ukupnoj vrijednosti projekta veće od 300.000,00 eura (bez PDV-a), sukladno nacionalnoj regulativi provedbe LEADER mjere.

Tablica 33: Financijski plan provedbe LRS

Intervencija LRS	Raspored sredstava po godinama (%)							Ukupno za cijelo programsko razdoblje po intervenciji	Od toga za projekte koji doprinose provedbi koncepta Pametnih sela
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.		
INT1. Ulaganja u pametnu i održivu poljoprivrednu proizvodnju	0	0,00%	0,00%	0,00 %	14,72%	0,00 %	0,00%	14,72%	7,36%
INT2. Ulaganja u konkurentno ruralno gospodarstvo	0	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	14,72%	0,00%	14,72%	7,36%
INT3. Ulaganja u malu infrastrukturu društvene namjene, razvoj usluga i održive mobilnosti	0	0,00%	0,00%	0,00%	39,04%	0,00%	0,00%	39,04%	19,52%
INT4. Ulaganja u društveni kapital i lokalnu baštinu	0	0,00%	0,00%	0,00%	4,00%	0,00%	0,00%	4,00%	2,00%
Tekući troškovi i animacija	0	4,16%	4,16%	4,16%	4,16%	4,16%	4,20%	25,00%	n/p
Priprema i provedba projekata suradnje	0	0,00%	0,00	1,27 %	0,00%	0,00%	1,25 %	2,52%	n/p
UKUPNO	0	4,16%	4,16%	5,43 %	61,92%	18,88%	5,45 %	100,00%	36,24%

7.2. Akcijski plan provedbe LRS

Akcijski plan prikazuje gantogram planiranog tijeka implementacije mjera (aktivnosti) za postizanje očekivanih rezultata strateških ciljeva LRS, u programskom razdoblju 2023.-2027., s provedbom do 2029. godine. Akcijski plan ujedno sadrži i planirani broj projekata u navedenom programskom razdoblju, za čije se prikupljanje planiraju otvoriti javni pozivi (natječaji) LAG-a za provedbu LRS-a (sukladno Bazi prikupljenih projektnih ideja).

Prema akcijskom planu, LAG će u programskom razdoblju objaviti ukupno 4 natječaja, zaključno sa 2027. godinom, a čije se zadnje isplate očekuju najkasnije 2029. godine.

Za provedbu intervencije INT1. Ulaganja u pametnu i održivu poljoprivrednu proizvodnju LAG će raspisati 1 natječaj 2025. . godine.

Za provedbu intervencije INT2. Ulaganja u konkurentno ruralno gospodarstvo LAG će raspisati ukupno 1 natječaj: 2026. godine.

Za provedbu intervencije INT3. Ulaganja u malu infrastrukturu društvene namjene i razvoj održive mobilnosti LAG će raspisati ukupno 1 natječaj: 202. godine.

Za provedbu INT4. Ulaganja u društveni kapital i lokalnu baštinu LAG će raspisati ukupno 1 natječaj, 2025. godine.

Tablica 34: Akcijski plan provedbe LRS

Intervencija LRS	Broj LAG natječaja							
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	Ukupno
INT1. Ulaganja u pametnu i održivu poljoprivrednu proizvodnju	N/A	0	1	0	0	0	0	1
INT2. Ulaganja u konkurentno ruralno gospodarstvo	N/A	0	0	1	0	0	0	1
INT3. Ulaganje malu infrastrukturu društvene namjene, razvoj usluga i održive mobilnosti	N/A	1	0	0	0	0	0	1
INT4. Ulaganja u društveni kapital i lokalnu baštinu	N/A	0	1	0	0	0	0	1
UKUPNO	N/A	1	2	1	0	0	0	4

PRILOZI

Prilog 1. Broj stanovnika po naseljima u sastavu LAG-a

Prilog 2. Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a

Prilog 3. Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a

Prilog 4. Pokazatelji razvijenosti LAG područja

Prilog 5. Dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Prilog 6. Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. – 2022. i provedbe drugih projekata

Prilog 7. SWOT analiza LAG-a

Prilog 8. Literatura